

PUBLICAȚIE
SĂPTĂMÎNALĂ
EDITATĂ DE

GRUPUL
PENTRU DIALOG
SOCIAL

GABRIEL LIICEANU •
ANDREI PLEȘU • VLADIMIR
TISMĂNEANU • GEORGE
CARPAT-FOCHE •
GABRIELA ADAMEȘTEANU
• RADU POPA • GABRIEL
ANDREESCU • MARIANA
CELAC •

ANUL III • Nr. 3 [104] • 24 — 31 IANUARIE 1992 • 16 PAGINI — 20 LEI

PUTERE FĂRĂ MINTE

Eșecul convorbirilor dintre guvern și sindicate strică multe șocotele electorale. Deși incompetența actualilor guvernanți era clară dintr-o vreme, nimeni n-a prevăzut că bilanțul guvernării lor va fi atât de dezastroasă încât va pune în pericol existența F.S.N.-ului și chiar stabilitatea țării. Presa de toate nuanțele s-a grăbit să condamne revendicarea sindicală a salariului minim. Ca de obicei, s-a sugerat că cineva ar fi avut interesul să strecoare între cererile muncitorilor o provocare. Nu este exclus. Totuși, cu toate că revendicarea unui salariu minim de 24.000 de lei este exagerată, trebuie să recunoaștem că liderii sindicali au procedat corect. Executivul nu și-a respectat nici promisiunile electorale, nici pe cele post-electorale. În noile alegeri el va miza probabil pe lipsa de memorie a oamenilor, sau pe cine știe ce subterfugii. Unul dintre subterfugii, cu nuanță electorală, a fost cel de a escalada prețurile pentru a permite F.S.N.-ului să intervină cu un comunicat

spectaculos adresat guvernului și primului ministru, cerind echilibrarea prețurilor, controlul lor și pedepsirea celor care l-au mărit. De parcă F.S.N.-ul ar fi în opoziție. Multă minte le mai trebuie urora.

În ultimele zile, mass-media aservite puterii, în special televiziunea, vehiculează subterfugii cu indiferență de coloratură politică a regimului guvernamental pe care l-am fi avut, situația catastrofică în care ne aflăm ar fi fost ne schimbabilă. Fie că este o diversivune, fie un subterfugiu de sinceritate, ideea este stupidă. În afară de faptul că exclude rolul competenței, inteligenței și al bunelor intenții din politică, așa cum s-ar fi întâmplat dacă alte partide ar fi câștigat alegerile sau dacă aveam alt președinte, ea recunoaște implicit că partidul câștigător în alegeri nu are nici un alt merit în plus față de celelalte. Pe aceleași canale propa-

gandistice, se încearcă prezentarea ultimelor mișcări muncitorești ca fiind semnificative aparținând perpetue a sindicatelor la stînga populistă, precum și expresia ficii patologice de ziua de mine și a anihilării spiritului de risc, de concurență. Trebuie să recunoaștem că prostia politică nu este decât consecința turpitudinii politologice. Cînd, împotriva voinței sale, rezultatele politicii unui partid majoritar sînt pierderea bazei electorale de masă, aducerea țării în pragul falimentului economic, compromiterea ei peste hotare, generalizarea și instituționalizarea corupției, subminarea culturii naționale, atunci nu mai avem de-a face cu diversivune și spiritul malefic, ci cu stupiditatea. Numai că atunci cînd stupiditatea este la putere, ea devine diversivune și expresie a răului.

Culmea este că stupiditatea a fost conceptul la care se apelează acum vreo doi ani pentru a caracteriza un întreg popor. S-a dovedit că situația este chiar inversă. Nu poporul, ci elita politică este stupidă. Mulți ziariști și politicieni au tot invocat un clasament alcătuit de un organism internațional, care-i situează pe copiii din țara noastră pe locul al doilea în lume la coeficientul de inteligență. Prin compensație, dacă s-ar face o ierarhie a coeficientului de inteligență al celor de la putere, am descoperi că cei care ne conduc se află la coadă. Dacă despre executiv nu ne mai trebuie dovezi, despre Cronica parlamentului televizată s-a spus că ar concura emisiunea Comici vestiți ai ecranului. Ar mai rămîne juridicul. Nici aici nu stăm prea bine. După rușinea eli-

berării cepeaxiștilor și a celor din „lotul Timișoarei”, iată că procesul comunismului se află în stadiul de a nu fi permis pe motiv că nu ar fi instrumente juridice.

Avem și ideologi stupizi. Unul dintre ei (ghici ciupercă, cine-i ?), a afirmat într-un interviu (televizată, normal) că nu ar trebui să lăsăm să candideze la președinție un pretendent cu vederi monarchiste (referire la liderul P.A.C.), pentru că aceasta ar fi o contradicție. În conformitate cu acest mod de a „gîndi”, ar trebui însă să instituim și alte limitări. De pildă, să nu punem în fruntea unui stat civil, laic, un om cu convingeri religioase, ci numai un ateist (cum avem deja unul). Sau să nu lăsăm în fruntea unui stat în complet democratic un președinte cu vederi integral democratice, pentru că ar fi și este o contradicție. Și mai ales să nu punem în fruntea statului, acolo unde ar trebui (cum zicea Platon) să stea un înțelept, un iubitor de înțelepciune — un prost. Tocmai de aceea, ar —trebi să propunem Parlamentului să voteze o lege care să nu mai lase prostii să candideze. Dacă, așa cum zicea primul-ministru, trebuie să stabilim pragul minim al sărăciei pentru alegători, tot așa ar trebui să existe un prag minim de inteligență pentru aleși, iar celor care s-ar situa sub el să nu li se permită să candideze. Altminteri, cum în politică reușesc doar lichidele și prostii, în loc de democrație vom avea o prostocrație.

DAN PAVEL

CHESTIONAR „22”

Deși continuăm să primim scrisori la redacție, numărul lor este încă insuficient pentru o concluzie raportată la tirajul revistei noastre, de aceea ne-am decis să amânăm răspunsul la chestionar pînă în cea de a doua jumătate a lunii februarie. Pînă atunci oferim cititorilor fragmente din scrisorile care nu s-au rezumat să răspundă strict la întrebări și care (dintr-un motiv sau altul) credem că pot prezenta interes pentru unii dintre dumneavoastră. Și, bineînțeles, re-
petăm și textul chestionarului:

● Imi este foarte greu să fac o evaluare strictă, luată de preferințele mele pentru stăruirea de la „22”. Pot spune că în esență măsură toți autorii care contribuie prin scrisul lor la această prestigioasă revistă de opinie mă fascinează. Dacă stau bine și mă gândesc, eu cred că totuși ceva care le este comun: acela de adevăr, nonconformismul idealic și un sentimentalism scurte...

Așteptam de mult chestionarul dumneavoastră. Sint forțat să în afiești am găsi și eu o soluție de a comunica cu dumneavoastră. Poate vă mai amintiți că și în anul 1991 v-am scris tot pe tema unui chestionar „22”. De atunci multe s-au petrecut. În orașul nostru totul este schimbat, fantoma comunismului dou-

nește peste tot și ceea ce este mai rău oamenii s-au resemnat, s-au plietit.

Revenind la întrebările dumneavoastră, cred că în revista „22” subiecte legate de sport și sexologie sînt nesfârșite: o revistă de tinerețe „22”-ului, după nașterea mea, nu ar avea nevoie de așa ceva. Fiind o revistă de opinie, axată pe diverse probleme, să urmărească de fapt o schematizare, o clasificare a societății. Sint publicații numeroase în conținut, nu mai spun care se ocupă de problemele acestea. As avea și unele propuneri de făcut. În primul rînd cred că ar trebui făcut ceva pentru a „trezi” tinerii din amorteala asta. Uneori mai discut cu prietenii mei pe teme politice. Dar spre surprinderea mea ei sint dezinteresați total față de acest subiect. O altă propunere ar fi introducerea în cadrul revistei „22” a unei rubrici intitulată „Poșta tinerilor”, unde noi, tinerii, să ne putem exprima simțurile și ideile noastre.

Cu stimă și admirație,
MIHAI BRANCOVICI
un somer optimist. Găesti

● M-ar interesa articole de turism (însoțite), experiențe acumulate de turiști români care nu sîcriă să fie cunoscute de cei care urmează să călătorească etc.) și teme de educație.

Cu observația că unele articole sînt prea lungi și că tehnica de tîrîrire este așa cum este (chiar dacă știu că nu e vina dumneavoastră) închei aceste rînduri, așteptînd cu nerăbdare următoarele numere ale revistei urîndu-vă încă o dată „La mulți ani!”

SCHLACHTER VERA,
ingineră, Satu Mare

● Ontez din inimă pentru ea revista să nu-și adauge alte probleme (ex. sport sau, freazăcă Dumnezou, sexologie). Deci să-și mențină profilul neconfundabil în presa românească actuală, dialogul social de înaltă tinută. Cu inteligență de care dispune, revista „22” nu și poate permite coborîrea stăchelei, alînd convinge de aceasta.

IULIAN POPESCU,
Sibiu

Reproduceri din expoziția „Afișul polonez contemporan”

CHESTIONAR „22”

Revenim asupra promisiunii făcute acum un an, de a repeta Chestionarul „22” cu altă mai mult cu cit revista noastră apare într-un număr sporit de pagini. Răspunsurile la chestionar se vor publica în cea de a doua parte a lunii ianuarie, pentru ca să avem timp să primim întreg timp toate scrisorile dumneavoastră:

— În ultimele 8 luni am cumpărat revista „22”

1. — Mai des decît înainte
2. — La fel de des
3. — Mai rar

— În ultimele 8 luni am cumpărat revista „22” mai rar pentru că:

1. — Mi se pare mai neinteresantă decît înainte.
2. — Este prea scumpă față de posibilitățile mele.

3. — Imi este greu s-o găsesc

— În revista „22” mă interesează mai ales:

1. — Cronica politică
2. — Cronica parlamentară
3. — Accentele
4. — Reportaje din actualitate
5. — Revista presei
6. — Interviuri cu personalități cunoscute
7. — Articolele despre cărți
8. — Teatru
9. — Film

— Enumerați autorii pe care ați citit și-i citiți, în ordinea preferințelor.

— Ce subiecte noi v-ar interesa să găsiți în revista „22” (sport, probleme de educație, sexologie, alte propuneri).

Cărți HUMANITAS prin poștă

Revenim asupra anunțului publicat în „22” / 17-24 ianuarie 1992 cu completări la lista de noi apariții HUMANITAS.

Un mijloc simplu și comod de a vă procura cărțile HUMANITAS este de a vă adresa serviciului său de expediție prin poștă.

Pentru aceasta nu trebuie decît să alegeți titlurile care vă interesează, să completați cuponul de comandă de mai jos și să-l expediți pe adresa:

EDITURA „HUMANITAS”
Oficiul Postal 37, C.P. 223 București

CUPON DE COMANDĂ

Vă rog să-mi expediți la adresa de mai jos titlurile însemnate cu „X” în numărul de exemplare indicat:

- NOI APARIȚII:**
- Emil Cioran, *Singurătate și destin*, 285 lei
 - Mircea Eliade, *Alechimia asiatică*, 125 lei
 - Mircea Eliade, *Memorii (vol. I și II)*, 250 lei

Henryk Kurta, *Opeștiunea „Gr”in”*, 125 lei

Ion Nistor, *Istoria Bucovinei*, 375 lei

Anita Nandris, *20 de ani în Sibiria*, 185 lei

Gabriel Liiceanu, *Jurnalul de la Păltinș*, 225 lei

Stefan Zeletin, *Burghesia română*, 206 lei

Nicoleta Franck, *O înfringere în victorie*, 405 lei

Ihor Lemnij, *Pașul și drumul*, 246 lei

Dolna Cornea, *Libertate 7, Convorbiri cu Michel Combes*, 100 lei

Numele și prenumele
Localitatea
Str.
nr. bl. sc.
cod. oficiu poștal
Judet
Va puteți desigur dispensa de cuponul de mai sus trimițînd o comandă scrisă de mîna, cu condiția să vă indicați adresa exactă ca pe cupon.

Vi anunțăm pe cititorii noștri că Revista „22” se găsește în vânzare și în librăriile HUMANITAS

Librării HUMANITAS:

- București, Cl. Victoriei, 101
- Iași, str. V. Alecsandri, 8
- Timișoara, Bd. Revoluției (fosta librărie „Facta”)
- Sibiu, str. N. Bălcescu, 16
- Pitești, Piașajul Victoriei, 89
- Bacău, str. N. Bălcescu, 12

Expoziții permanente de carte HUMANITAS cu vânzare (la Fondul Plastic):

- Brașov, str. Mureșenilor 1, Bd. Victoriei, 10
- Cluj, Piașa Unirii, 14
- Arad, str. V. Alecsandri, 1
- Galați, str. Domnească, 19

Roșoare de carte HUMANITAS:

- Arad, str. Lucian Blaga, 2-4 (Anticariat)
- Bistrița, str. M. Eminescu, 4-6 (Aletheia)
- Oradea, str. Republicii, 65 (Libr. Crican)
- Craiova, str. Iancu Jianu, 26 (Omnișcop)
- Cluj, Universitatea din Cluj
- Botoșani, str. Primăverii, 10 (Libr. Primăverii)

Redacția revistei „22” anunță pe cei interesați (biblioteci, persoane particulare) că posedă un stoc de numere vechi editate în 1990 (nr. 13, 26, 29, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50) și 1991. Doritorii se pot adresa la numărul 14 17 76.

Redacția Revistei „22” anunță că își rezervă exclusivitatea pentru difuzarea publicației în străinătate.

Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizați de Redacția Revistei „22” este interzisă.

ANUNȚ

Revista „22” oferă spațiu pentru publicitate societăților comerciale, instituțiilor și persoanelor interesate. Informații suplimentare și oferta se primesc la sediul redacției — Calea Victoriei 120, telefon 14.17.76, 14.15.25, la d-l Turcu Nicolae.

Abonații care constată nereguli în livrarea publicației noastre sint rugați să se adreseze șefului compartimentului economic, domnul Turcu Nicolae, tel. 14 17 76, 14 15 25.

Asigurăm abonamente avantajoase la sediul redacției:

Pentru trimestrul întâi al anului 1992, cu ridicarea abonamentului la sediul redacției și cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la timp. Costul unui astfel de abonament este de **200 de lei pe trimestru** (cu o reducere de 40 de lei în raport cu costul real).

Pentru persoanele care nu se pot abona astfel, abonamentele vor fi expediate prin poștă, dar la costul final se vor adăuga cheltuielile poștale (**144 de lei**). Costul unui abonament va fi de **384 de lei pe trimestru**.

Pentru cadre didactice, studenții și elevii din provincie, costul unui abonament la

Revista „22” pe 3 luni va fi doar **192 lei** (adică jumătate din prețul obișnuit al unui abonament expedit prin poștă, cealaltă jumătate urmînd a fi suportată de „Institutul pentru Democrație în Estul Europei”, cu sediul la New York). Cei interesați sint rugați să expedieze prin mandat poștal suma de **192 lei** (pe adresa: Revista „22”, cont 45103532, BCR, Filiala sector 1, str. Londra nr. 10) și o adeverință din care să reiasă că sint profesori, studenți sau elevi (pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, București, pentru „Serviciul de difuzare”). Expedierea revistei se va face de către redacție, în costul abonamentului fiind incluse și cheltuielile de expediție.

Cititorii din străinătate se pot abona la revista „22” depunînd costul abonamentului în contul nr. 47218 16 00030 — Banca Comercială Română sector 1, str. Londra nr. 10 (cu specificația: pentru revista „22”) sau trimițînd un cec pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei nr. 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 52 dolari pe an (26 dolari pe 6 luni, 13 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (84 DM anual, 42 DM pentru 6 luni, 21 DM trimestrial, 300 franci francezi anual, 150 franci pentru 6 luni, 75 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 52 dolari anual, 31 dolari pe 6 luni, 15,50 dolari trimestrial.

Expedierea revistei se face de către redacție. În costul abonamentului sint incluse și cheltuielile de expediție.

GUVERNUL LA MIJLOC DE DRUM

Atunci când, în toamna trecută, d-l Stolojan a anunțat convertibilitatea limitată a leului, domnia sa și colaboratorii domniei sale au mizat pe cel puțin două efecte importante: pe impresionarea favorabilă a unei strălucite societăți a nu știu căia oară în fața „miracolului românesc” și pe stimularea economiei naționale. Puse în relație directă cu preturile mondiale, întreprinderile erau astfel obligate să arate fără subterfugii ce și ei pot.

De la principalul act revoluționar al cabinetului au trecut patru luni. Numai un economist ar putea să aprecieze dacă un asemenea interval e suficient pentru un reviriment în planul producției. Ceea ce se vede însă de jos și cu ochiul liber nu constituie (raportat la intențiile și asteptările declarate ale guvernului) un motiv de mulțumire. Fabrica de hirtie „Letea”, spre exemplu, vinde peste prețul pieței mondiale. Dar vinde totuși, că-i în România ea deține monopolul. Preturile la produsele alimentare cresc ca laptele pe foc. Guvernul se arată contrariat de aceste fenomene și amenință cu măsuri administrative. Nervozitatea publică se accentuează cu fiecare zi.

Poate fi adevărat că escalada preturilor este și rezultatul unor smecherii contabilești ale societăților comerciale. Sau că ea este efectul faptului că între producător și consumator se multiplică verigile. Însă nici un om cu judecată de bun simț n-ar putea admite că toată această fenomenologie reprezintă cauzele adevărate ale succesivelor scumpiri. Chiar și pentru un neșpecialist, este evident că prima cauză este o scădere a productivității. Scăderea se datorează costurilor de producție noi (și ridicate) pe care întreprinderile sunt acum obligate să le suporte. Iar aceste costuri reprezintă consecința politicii noninterventioanelor guvernamentale. Tocmai noile costuri sînt societățile comerciale să recurgă la artificele de calcul, în urma cărora prețul de vânzare devine exorbitant. Convertibilitatea a adus asadar economia românească la ora adevărului total. Iar acest adevăr este dur: „scasă în lume” (adică în mediu concurențial) economia românească se sufocă. Politica guvernului Stolojan este cel mai puternic argument împotriva acestora ce încă mai susțin că ficțiară acumulată sub numele de „industrie socialiste” reprezintă un valoros potențial productiv.

Mirarea iritată a membrilor cabinetului față de noile scumpiri este deci ipocrită. Dar e vorba despre o ipocrie obligatorie. Fără d-l Stolojan nu poate să sune aceste lucruri unei populații îndemnată și lăsată alina vreme să creadă că... vom fi iar ce-am fost și chiar mai mult decât atât. Nu mulți sînt pregătiți să asculte asemenea explicații. Iar dacă majoritatea ar mai și înțelege, efectele ar fi imprevizibile. O recunoaștere indirectă a cauzelor reale ce au provocat (și vor mai provoca) noi scumpiri există însă. Ea constă în refuzul de a satisface revendicările salariale formulate de sindicate. Și mai ales constă în justificarea acestui refuz. Salariile mărite sînt validate numai de creșterea productivității. Dacă nu le mărim încamădă cu productivitatea în cel mai bun caz stagnază.

Pentru această fază (dureroasă, dar încă nu și acută) a tranziției, unii specialiști neguvernamentali au propus, ca remediu, anumite măsuri legislative și administrative. În raport cu obiectivul reformist aceste măsuri par locice: adoptarea unei legi a falimentului, simulat cu întocmirea unui proiect de buget care să conțină un substantial capital de investiții. Prin legea falimentului, s-ar pune capăt agoniei în care au intrat întreprinderile nerentabile. Prin investiții, s-ar înlăni întreprinderile ce viitor. Însă nimeni nu poate neglija implicatiile sociale și politice ale unor asemenea măsuri. În special ale celei dintîi. D-l Dan Constantinescu, ministrul Industriilor, declară de curind că există multe întreprinderi rentabile. Că nu este însă așa, a dovedește faptul că pînă acum nimeni din guvern sau din parlament nu a pus în mod serios problema unei legi a falimentului. Presupunind că guvernul Stolojan avea în intenție introducerea în parlament a unei asemenea legi, consecințele deveneau incalculabile. Nu era deloc exclus, într-o asemenea alternativă, ca România să fi eunoscut, în loc de alegeri, o a doua revoluție socialistă.

Ceea ce preferă să facă, în aceste condiții, guvernul este un lucru caracteristic pentru un cabinet de tranziție: nici o lege a falimentului, nici un proiect semnificativ de investiții. În ceea ce privește investițiile, guvernul pare să urmeze o strategie introductivă liberală, căci este continuat procesul de retragere a statului din sfera

producției. Dar penia ră golu de investiții de stat nu pare a fi suplinit nici prin capitalul străin, nici prin cel autohton (ultimul oricum nesemnificativ). Liberalismul guvernamental din această fază este dublat de o politică de suprafață social-democrată, cu rezonanțe verdeto-iliescine. În consecință, ni se promit indexări succesive ale salariilor, pe măsură ce preturile cresc. Aceasta înseamnă că, de fapt, deciziile fundamentale încă n-au fost luate.

Ar fi naiv să se creadă că, în această opțiune a cabinetului Stolojan, nu e ascunsă politică pură. Ar fi normal, din punctul de vedere al miscării reformiste, ca viitorul corp legislativ și viitorul guvern să elaboreze și să aplice necesara lege a falimentului. Ii va fi dat apoi cetățeanului — aproape în mod sigur — să preia jumătate din subvențiile făcute acum de către stat pentru cele necesare traiului cotidian. Dar asta abia după alegeri. Or, aceste amânări nu mai au locură cu economia. Ele sînt politică pură. Dacă d-l Stolojan ar fi tinut ca numele său să fie asociat cu opțiunea fermă pentru reformism, putea să lase moștenire viitorului cabinet un proiect de lege a falimentului. Nu știm dacă acest proiect există. Ceea ce se știe însă este că despre el nu s-a vorbit. Iar ceea ce se poate presupune este că la Cotroceni un asemenea proiect ar provoca oarecari indispoziții pe care d-l Stolojan nu are cum să nu le bănuiască. În același timp decizia statului de a împărți subvențiile (pentru măriturile de bază) cu deținatorii este lăsată la latitudinea viitorului guvern. Aplicată acum, hotărîrea putea într-adevăr provoca mutații defavorabile Frontului, în ceea ce privește opțiunile electorale. Iar d-l Stolojan nu pare a dori să aibă ceva de împărțit nici cu PSN. În sfîrșit, adoptarea de către parlament a unui proiect de buget cu un plan de investiții nesemnificativ va constrînge viitorul guvern la relații tensionate cu sindicatele. Cel drept, aici intenția de viitor nu mai e pur politică. Dar merita să ne întrebăm dacă, fiind siguri de un succes electoral categoric, ministrii PSN ar fi acceptat actualul plan de investiții. În principiu, răspunsul este negativ căci într-o asemenea variantă, Frontul s-ar fi expus, din nou de unul singur, tirului sindical. Se prevede asadar că viitorul cabinet va fi de coaliciție și, în această alternativă, nu e de neglijat gruparea pisicii moarte și în ograda opoziției.

Cînd guvernul Stolojan s-a alestuit în toamna trecută, toată lumea știa că el va fi un cabinet de tranziție, dar era greu de prevăzut pe ce cărări avea să meargă acest guvern. În acest moment, lucrurile au devenit mai clare. Avînd tot respectul pentru mușca plină de abnegație și de onestitate a d-lui Stolojan, se poate afirma că echipa domniei sale nu a făcut altceva decît să-și merite numele de cabinet tranzitoriu. A pus o oglindă nedefor-mantă în fața unei economii ce nu știa și nu voia să știe cum arată. Și s-a oprit aici, menajînd alți stupizi și mari orgolii politice de sens contrar, cit și — în limitele posibilului — nervii unei populații năucite de minciunile feseniene. Pe scurt, cabinetul Stolojan este o societate politică avînd răspundere limitată. În perspectivă mai îndepărtată însă, politica acestui guvern reduce șansele de aplicare a ideologiei economice la care aderă d-nii Verdet, Ilescu, Bărlădeanu, Martian sau Mărgureanu. Acest fapt este datorator de soartă.

EMIL IONESCU

SRI

SUB UMBRELA SIGURANȚEI NAȚIONALE

S-ar spune că societatea românească a fost cuprinsă acum în pragul atecrilor de o febră justițiară. Ministerul Justiției încearcă să pună pe rol procesul comunismului, dar cu o timiditate care ne demonstrează că nu există încă voința politică necesară. Sînt, desigur bariere juridice pe care le invocă societății interesate și cu resemnare cel cu gândirea conformistă. Sigura crimă care nu se prescrie este cea de genocid, dar toată lumea a intrat în Codul penal românesc abia după 1965, iar legile sînt, prin natura lor ne-retroactive. Nu mai rămîne decît instrumentarea procesului după vechia legislație, care este însă o sîtă prea mică pentru marile crime comise împotriva societății românești. Și apoi acuzația de genocid s-a compromis prin aplicarea ei aberantă în cazul soților Ceaușescu. Teamă mi-e că și acest proces al comunismului început în pripă, fără o serioasă elaborare a instrumentelor juridice necesare va sfîrși, ca multe alte lucruri, în derizoriu.

De altfel și circumstanțele în care au început discuțiile sînt cu totul nepotrivite. Justiția se ocupă de un proces ale cărui preliminare ar trebui să treacă prin Parlament, în timp ce Parlamentul se ocupă acum cu probleme care cad exclusiv în sarcina Justiției. Justiția, fără instrumentele juridice necesare, seamănă mai degrabă cu o comisie parlamentară, iar Parlamentul cu o justiție care condamnă fără să pedepsească.

E o săptămîină de cînd Senatul a constituit o nouă comisie de anchetă care și-a propus să cerceteze fraudele comise în timpul guvernării Roman. Am arătat deja că inițiativa anchetei s-a născut din certurile din cadrul Frontului Salvării Naționale și că, cel puțin la început, urmărea să-l determine pe fostul prim-ministru să renunțe la ideea de a candida la președinție. Se pare că domnul Roman a declarat deja că nu-și va depune candidatura, dar pentru că are obiceiul să se răzgîndească, comisia a prevăzut o clauză specială care-i permite să facă publice rezultatele parțiale ale cercetărilor. Va fi finit în șah pînă va consimți să cedeze în favoarea rivalului său. Comisia Berevoieschi s-a patinit de mult. Comisia instituită după ultima venire a minierilor și-a întrerupt cercetările pentru că Miron Coșma nu vrea să depună mărturie. Deci, după cum se vede, domnului Roman nu i-au mai rămas prea multe mijloace de atac. S-au grăbit poate aceia care au anunțat ruperea Frontului, intrucît la orizont se profilează un nou compromis.

Dincolo de toate aceste valuri politice încet și sigur se consolidează o nouă — veche instituție: SRI. După decretarea înființării sale anul trecut, după reincadrarea foștilor securiști, e evident oamenii cu reale competențe, SRI intră acum în deplină legalitate potrivit unei legi elaborate de Parlament. O lege care să circumscrie competențele Serviciului Român de Informații și care să-i reglementeze procedeele era evident necesară. Ceea ce lipsește e însă un autentic control parlamentar, dar care se vor putea susține că SRI se află sub controlul Parlamentului, dar instrumentele prin care se exercită acest control nu sînt bine elaborate. După îndelungi discuții Camera a votat articolul care permite SRI să organizeze societăți comerciale sub patronajul său. Iată cum SRI va dispune de mijloace financiare, desigur legal obținute, dar care se vor putea sustrage oricărui control eficient. Serviciul de Informații lucrează cu date secrete astfel încît singurul instrument eficient de control ar fi fost bugetul aprobat de Parlament.

Esența problemei este însă că prin această lege SRI va deține în continuare monopolul asupra unei informații care, singură, ar putea arăta în toată lumina aspectele doar bănuite ale unei jumătăți de secol de reprimare polițienească. Însuși procesul comunismului nu poate fi conceput fără un acces neingrădit la dosarele Securității. Or, consultarea documentelor de către un eventual anchetator se realizează numai cu aprobarea directorului care poate invoca în sprijinul refuzului neamărate motive. Un proces al cărui scop e mai degrabă să divulge decît să pedepsească nu are șanse în condițiile actuale să dezgroape toate dosarele crimelor politice postbelice. În lege se spune că interdicția de publicare privește exclusiv acele documente privilegiate la siguranța națională, dar cine decide în cunoștință de cauză? Nu e întimplător că unii se grăbesc să definitiveze această lege mai înainte ca revoluționarii zarbagii să prelîndă că li se cuvine să cunoască dosarele vechii și mai noi Securități.

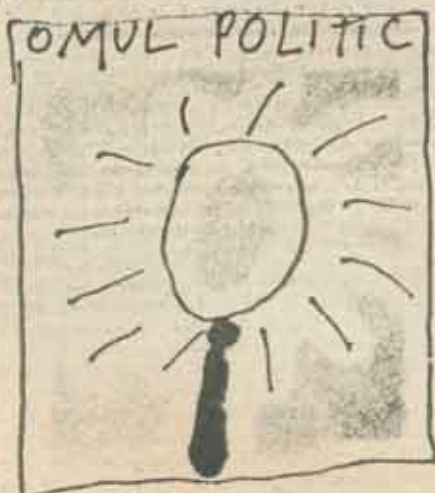
Legea SRI nu inferalează fără echivoc accesul la anumite dosare, dar în același timp nici un reglementează modul cum cineva ar putea ajunge la ele. Modelul fostei Germanii de Răsărit a rămas fără nici un eou în cercurile decizionale românești. Ne așteptăm, de aceea, ca proiectul de lege înaintat Parlamentului de domnul Radu Ciuceanu, președintele comisiei pentru cercetarea abuzurilor, să influențeze rezistențe importante. Proiectul de Lege cuprinde două articole pe care le transcriem în continuare: Art. 1. Orice cetățean român, cu domiciliul în țară sau în străinătate, poate avea acces la examinarea personală, liberă și completă a propriului dosar întocmit de organele fostei Securități în perioada 6 martie 1945 — 22 decembrie 1939. La aceste dosare pot avea acces și membrii de familie ai respectivelor persoane care au fost urmărite din motive politice, de organele fostei Securități. Art. 2. Accesul presei la dosarele fostei Securități va fi posibil numai cu acordul prealabil al persoanelor în cauză. A.F.D.P. ul este primul interesat în aprobarea acestui proiect de lege, dar tot în favoarea foștilor deținuți politici se dezbate acum la Senat modificarea decretului lege 118/1990. Se încearcă probabil și pe această cale potolirea spiritelor și amînarea fără termen a unei restituiri morale cu semnificație mult mai importantă.

HORĂȚIU PEPINE

ANDREI PLEȘU
Responsabilitatea
electorală

(răspunsuri la un interviu al postului de televiziune SOTI)

De-a lungul campaniei electorale e nevoie de un solid suport de responsabilitate, iar responsabilitatea asta se distribuie, după mine, în trei categorii mari. Intii e nevoie de o responsabilitate a electoratului, a celui care votează; apoi e vorba de responsabilitatea celor care participă la cursa electorală, deci a oamenilor politici, și pe urmă e vorba de o responsabilitate specifică a mass-mediei. Ce ar fi de spus, în două vorbe, din punctul meu de vedere, despre fiecare?

În legătură cu responsabilitatea electoratului. A avea răspundere politică în calitate de alegător înseamnă intii să intii a te decide să participi la exercitiul de alegător, a nu sta deoparte, a nu te lăsa invadat de lehamitea tradițională, și care, cu justificări mai mult sau mai puțin vădită, crește pe zi ce trece. A sta pe margine și a bombăni nu este o formă de participare și nu este o formă de responsabilitate politică. Este foarte important să-ți dai seama că depinde de tine, și că, intru-într-o depinde ceva de tine, trebuie să fii prezent și să înlocuiești comentariul și lamentația cu un act politic. Voțul este un act politic și implică răspundere personală. În sfârșit, ca să faci o opțiune corectă și responsabilă trebuie să fii liniștit, trebuie să fii calm, trebuie să acționezi în numele unei convingeri politice și nu în numele unei pasiuni politice. Hotărârile care se iau la furie sînt în general proaste. Iar noi sîntem, de la o vreme, un popor infuriat. Faptul că sîntem așa de infurati și de nervosi ne face să avem mișcări necontrolate. E nevoie, dimpotrivă, de o participare lucidă și calmă în care să domine faptul de a fi pentru ceva sau pentru cineva și nu faptul de a fi contra a ceva sau contra cuiva, pentru că asta colorează cu o tentă de iritare actul pe care îl faci.

Acum, vorbind de responsabilitatea oamenilor politici, care este decizivă. Ei trebuie să știe că se luptă nu ca să ia ceva, ci ca să li se ofere ceva. E o nuanță importantă. Nu te lupti ca să obții o postură de conducător, ci te lupti ca să obții o postură de slujitor. Și asta dă un anumit metabolism felului tău de a te comporta. Nu vii la putere, dacă ești un om curat... ca să lei ceva, ci vii ca să dai ceva întotdeauna. Și trebuie să știi foarte bine ce ești dispus să dai și ce ești capabil să dai. Pe urmă, trebuie, cred, să mergi cu responsabilitatea politică pînă acolo încît să socotești că alegerile sînt și un act pedagogic. Adică trebuie să încercăm să transmitem poporului român care votează conștient că e nevoie și de un stil electoral, că e nevoie de o anumită etică a campaniei electorale, în care eficacitatea, — care este inevitabilă și dorită — să se combine, totuși, cu o anumită grațiozitate și sportivitate a luptei. Cînd faci o campanie dai și o lecție — dacă ești în stare și dacă-ți poți propune — despre cum se face în mod cinstit o campanie. Mai departe: trebuie să ai realism politic: să preferi soluțiile plauzibile (chiar dacă nu sînt ideale) unor soluții care sînt ideale dar nu sînt posibile. Trebuie, de asemenea, să accepți realitatea de fapt a electoratului. Eu am observat că foarte mulți oameni politici români încearcă cu concepte deziderative: atribuie electoratului o coloratură convenabilă și

nu pe cea reală. Există, în genere, o proastă evaluare a cantității electoratului; unii par dispuși să deducă din faptul că-i salută doi inși pe stradă faptul că sînt iubii de întreaga națiune. Trebuie să știi foarte bine care sînt limitele notorietății tale și, fie să încerci s-o sporești, fie — constatînd care sînt limitele ei — să o lei ca pe un fapt dat cu care ai a te confrunta. Pentru cei care participă la cursa mare e, de asemenea, important să nu se prefere, să prefere ideea pentru care sînt angajați în această luptă, deci să știe, la o adică, să se dea la o parte spre biniele acestei idei. Eu am în cap un lucru concret acum: dacă opoziția vrea să aibă succes — la alegerile prezidențiale, de pildă — trebuie să realizeze că numai cu un candidat unic lucrul acesta e posibil. Or, cine tine nmi mult la o victorie personală sau la o încreșere personală decît la victoria unui principiu și a unei idei nu se comporță responsabil din punct de vedere politic. În sfârșit, as vrbii o secundă despre motivația pe care o are un luptător. Să luăm un caz: Făt-Frumos se luptă cu Zmeul-Zmeilor. Sînt trei feluri de „Feti-Frumosi” din care numai unul este adevărat. Poți fi un Făt-Frumos care nu se luptă decît ca să-și facă rău Zmeului — un Făt-Frumos adevărat, dornic să-și scoată matele adversarului, să-și mînfucească ficatul, să-și vadă ficatul praful, într-o luptă barbară. Există apoi, un Făt-Frumos care vrea pur și simplu să ia locul Zmeului, un Făt-Frumos uzurpator. Ei, un Făt-Frumos adevărat se luptă ca s-o elibereze pe Ioana Coștoziană. Sigur că efectul e același dar e altceva cînd te lupți avînd motivația unei victorii de tip pozitiv, decît cînd te lupți avînd ca țintă anularea fizică a adversarului. Lupta asta bună, la care mă refer, se și numește, în poveștile de care amintesc, luptă „dreaptă”. Toți oamenii politici care se angajează în luptă trebuie să-și aducă aminte de copilărie și de ceea ce aveau ei în cap cînd citeau că între Făt-Frumos și Zmeul-Zmeilor are loc o „luptă dreaptă”: să nu trizezi, să ești să pierzi și să-ți respecti totuși adversarul, fiindcă altfel nu se înțelege de ce te lupți. Oricare victorie are altă glorie, cît prestigiu are col înfrînt. Dacă tot vorbești despre adversarul tău politic ca despre o otrepă, rezultatul că nu ai de dat nici o luptă și că, dacă lei victorios, n-ai, de fapt, nici un merit.

În sfârșit, ajungem la mass-media. O campanie electorală se desfășoară bine cînd se desfășoară într-o atmosferă cît se poate de destinsă. Presa trebuie să întrețină o asemenea atmosferă, în care intră: reflexibilitate responsabilă, un maximum de informație corectă, nepartizană, un minimum de fair-play.

Trebule evitată isterizarea electoratului. În cazul zărelor de partid, partizanatul e, încrește, adm.s., dar poți fi partizan fără să fi nedrept. (Ce e ciudat la noi e că abuzul partizanatului nedrept e mai ales performanța publicităților care își zic, nu știu de ce, „independente”!). Ziaristii trebuie să renunțe la stilul competenței autoritare. Ei trebuie să mă ajute să fii liber, să gîndească liber. Nu să-mi spună ce să gîndesc. Nu să înlocuiească învătămîntul politic. De altfel — să mă lerte brezla — la noi nu există încă, decît prin excepție, jurnalisti îndreptățiti să dea lecții. Moralmente, cei mai mulți dintre ei și-au pierdut de mult virginitatea. Iar în alte materii (economie, politică, finanțe) ei-au încă multe de învățat, laolaltă cu toată lumea ce trist că în ceasul acesta, cînd toți românii ar trebui să se pună pe învățat, tot se pîn, dimpotrivă, pe dat lecții). O ultimă precizare: mass-media nu trebuie să se substituie electoratului. Funcția ei e să transmită, iar nu să dăscălească sau să decidă. Nu zărele aleg, ci țara. Responsabilitatea presi constă, prin urmare, în primul rînd, în a nu stingheri în vreun fel responsabilitatea, supremă, a electoratului.

RADU POPA

Ecouri prelungite
ale unui dilentantism
agresiv cu ambiții
patriotarde

Prima reacție, spontană și firească, a colectivului nostru de cercetători a fost de totală ignorare a aberațiilor — ne eil de incompetent de alii de dumănosc — tipărite în faimoasa Romănia Mare din 10 ianuarie a.e. și ocupîndu-se de subiecte care fac parte în principal din sfera de preocupări și interese ale Institutului de Arheologie. Un dialog constînd fie și doar din confruntarea unor puncte de vedere accentuat divergente se poate încheia între persoane care respectă un minimum de reguli comune și operează cu valori comparabile. În cazul de față aceste condiții nu sînt îndeplinite deoarece personal care semnază cu numele Florian Popa Micșan și care, dacă realmente există au asemenea nume fiind eventual urmas nostalgici ai cercurilor strămoșist-patriotarde organizate cîndva cu binecuvîntarea sîntetzelor secții specializate de la comitetul central, n-are nimic de-a face cu cercetarea și cunoașterea culturii materiale și spirituale sau cu civilizația substratului poporului nostru. Al-

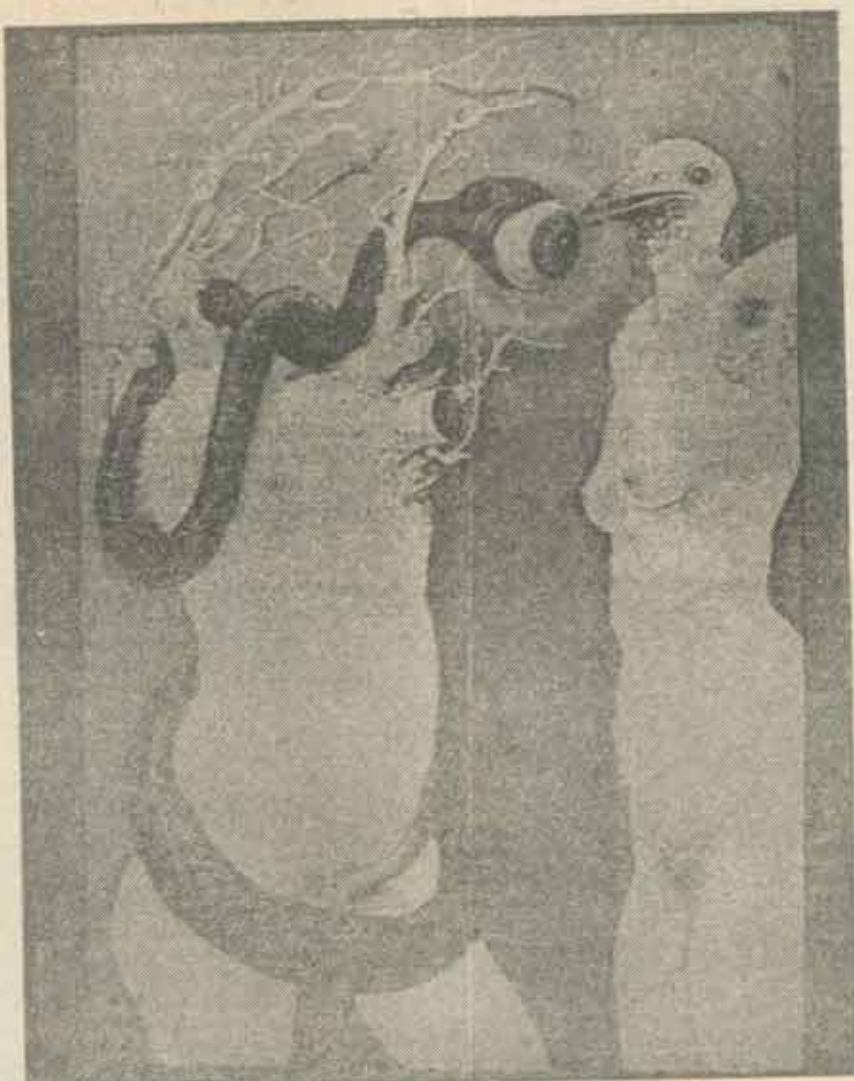
tele sînt scopurile urmărite de hăitile, sui ireverențios erliat în cunoșcăto de ocazie cu drept de a da sentințe în domenii care măcar sub aspect științific par a-1 fi total străine. Scopurile rezultă destul de clar din cele înscălate în nota la care ne referim, dar eapătă amănunțit surprinzătoare și gravitate eu totul țesută din comun atunci cînd nuăm în considerare titlul sub care sînt publicate. Acest titlu, în care sînt încredințati azăzisi „istoriei antiromăni”, mă determină să intervin. Chiar dacă tirajul de care dispune intervenția mea nu este comparabil cu cel al jansării ideii absurde că ar exista „istoriei antiromăni” — deci și „istoriei filoromăni”, sau eventual „super-romăni” (calificativele depind aici de fantezia diletanțului!) — îndrăznesc să cred în bunul simț al majorității cititorilor și în conservarea unei anumite calități de simț și înțelegerere.

Intervenția mea nu este neapărat în scrierim profesorului Alexandru Vulpe, încredințat că atizează „antiromănișm” în intervențiile sale de pe micul ecran, intervenții pe care mărturisesc că nu le-am urmărit personal, dar asupra cărora sînt mai mult decît lămurit, deoarece subiectul lor constituie miezul presiunilor și atacurilor exercitate în ultimii 15-20 de ani asupra celor care lucrează profesional și responsabil în domeniu. Cu observația că presiunile și atacurile au primit în timpul din urmă o coloratură pororită de pe dealtul Patriarhiei, cu intenția vădită de a confisca spiritualitatea strămoșilor daci în fujosul începuturilor creștinismului românesc. Autorul articolului despre „istoriei antiromăni” ar dori să obțină, de la ei care străduiesc de decenii asupra domeniului, acceptarea ideii năstrucnice că daci ar fi fost monoteiști și că „pe acest fundal” daco-romăni și apoi românii au fost printre primii creștini din Europa. De ce nu chiar „primii creștini” ne întrebăm noi, fiind la cunoștință asemenea raționamente, de vreme ce populațiile inconștante se limitau, după cum prea bine se știe, la un modest politeism după modelul grecilor și romanilor!

Că profesorul Alexandru Vulpe reprezintă una dintre tufinele autorității autentice dintr-un domeniu destul de circumscriis, care ne-a mai rămas după atîtea decenii de sistematică distrugere a diferitelor scoli romănesti de specialitate, acesta este un lucru îndeobște cunoscut printre istoricii din țară și de reală notorietate pe plan internațional. Este dreptul și chiar obligația Domniei Sale să încerce întregirea istoriei antice a acestor meșteșuguri, pe care s-a născut neopurul nostru, în contextul Antichității europene și să formuleze judecăți de valoare cumpătate și responsabile, indiferent de cîtă nemulțumire ar crea în cercurile care au fost încurajate și care mai continuă să creadă că alei a fost dintotdeauna „baricul pămîntului”. Iar respingerea unor asemenea hălmăitile teorici n-are nimic de-a face cu „antiromănișm”, ci nu o anumită măsură imbinată cu răvnădere științifică eu care ne-au obținut atît bunul simț al poporului nostru cît și fecțiile generațiilor de cărturari care ne-au precedat. De zeci de ori mai „antiromăni” sînt cei care se joacă ireponsabil cu istoria strădînuindu-se să creeze acte de nastere năsmuite, uitate manipulării opiniei publice.

După modelul cu care s-a încercat în ultimii 20-30 de ani fabricarea unei adevărate psihologii colective, prin deturarea și falsificarea memoriei istorice a acestui popor. Din acest punct de vedere, alăturarea opiniilor profesorului Alexandru Vulpe la cele care se scriu prin diferite periodice despre care iau acum prima oară cunoștință și unde ar exista îndemnuri de „rescriere” a istoriei naționale” mi se pare de totală rea credință. Nu de „rescrierea” istoriei romănesti de oarecare ter colectiv creat în acest scop (după prea bine cunoscutele modele organizatorice) avem noi nevoie, ci în primul rînd de îndepărtarea stratului gros de zăură, mincuni și deformări care e-a asczlat peste trecutul nostru. A fi „istoriei antiromăni” înseamnă în primul rînd menținerea și cultivarea respectivului strat, din care mulți „lucrători din domeniul științelor social-politice” și îndesebi din domeniul istoriei au tras avantaje consistente. Îi asigurăm pe domnul Florian Popa Micșan că îndepărtarea bazazonilor și a „diletanțismului patriotic” din sfera cercetării istorice este cea mai sigură și mai profitabilă acțiune de „romănizare” a istoriei romănesti”!

Foarte există și o doză de bună credință în cele publicate de Romănia Mare, poate că realmente barba profesorului Alexandru Vulpe nu este suficient de telezonică și că strămoșetele naive, plaurale abili odată eu organizarea festivităților milenare închinare proslăvirii „reșimului” de care sînt de ureu am scăpat, să fi deteriorat mult mai mult — în extindere și profunzime — decît ne-am obișnuit să credem. Remedierea defectelor produse la scară națională nu este nici ușoară și nici de astentat în timp scurt. Dar ea trebuie să înceapă de acolo de unde ficăruți cititor să-1 fie clar că istoria este o știință. În fel ca multe alte științe, ea nu este un domeniu de lungă viață cu argumente utilizabile într-un sens sau altul și că înmuj conceptul de „istoriei antiromăni” trădează considerarea disciplinilor noastre eu domeniu al activităților, culturalelor și amatoriilor mai mult sau mai puțin informați.

GABRIEL LICEANU

PROSTUL CARE PROSTEȘTE ȘI PROSTUL PROSTIT

La începutul anului 1990 am publicat în revista România literară un eseu în care defineam prostia ca „incremenire în proiect”. Apoi, în diferite ocazii publice, am reluat această idee aplicând-o la comunism. Modul obișnuit în care cei de rea-credință discreditează o asemenea idee, în măsura în care simt că ea îi vizează, este excitarea orgoliului celorlalți: „Priviți, vă socotește prostii!”. Căci faptul de a vorbi despre prostie, imoralitate, vină etc. te expune din capul locului primejdiei de a-ți aroga postura privilegiată a celui care este scutit de prostie sau lichidism, în vreme ce toți ceilalți sînt victimele lor potențiale. Ce nerușinare, în fond, să-ți rezervi funcția de moralist de serviciu!

Nu mai că a vorbi despre prostie ca incremenire în proiect nu înseamnă a arunca în treacăt o insultă; o asemenea idee nu vizează o insuficiență mentală, ci o distorsiune, o grimasă a gândirii, o judecată strimbată care își are explicația în teme-juri afective, într-o experiență anume de viață, într-o opțiune greșită de care, pentru că este o ta, nu te mai poți desprinde. O viață întreagă, modul tău de a gândi poate rămîne viciat, atins, fixerat de o investiție inițială, de un crez, de o idee de care ai apucat cîndva să te îndrăgostești. „Proiectul” este în fond pariul tău existențial, miza pe care o azvîrli înaintea ta și din care îți faci reper și îndreptar de conduită. Or, cîți oameni sînt apoi dispuși să recunoască faptul simplu că motca în care și-au așezat viața sau o parte a ei n-a fost cea bună? Că proiectul care le-a reglat viața a fost greșit și că datorită lui viața lor este un eșec?

Prostia ca incremenire în proiect, ca persistență într-o eroare de așezare, nu are nimic de-a face cu testele americane IQ (intelligence quotient, „coeficient de inteligență”), cu înzestrarea mentală să-răcacioasă, cu lenitatea operațiilor mentale, cu priceperea greoaie etc. Un om prost în acest sens este un om ineficace sau cu un randament scăzut și prostia lui nu-l afectează sau nu-l dezavantajează decît pe el. Iar un om prost în acest fel poate să fie complet străin de fenomenul prostiei ca incremenire în proiect. Dimpotrivă, un om cu un IQ ridicat, cu o inteligență testabil strălucită poate să fie din plin victimă prostiei ca incremenire în proiect. Prostia nocivă, prostia care poate ajunge să catastropheze mulțimi de oameni, popoare întregi și omeniarea toată nu este banala prostie pe care o poți întâlni la

colț de stradă, ci prostia ca incremenire în proiect. Prostia aceasta se poate lua, se poate transmite, ea poate fanatiza oameni, îi poate vrăji, în numele ei se poate tortura și ucide, din cauza ei se pot declanșa războaie. Prostia ca incremenire în proiect este prostia care face istorie și care explică bună parte din istoria noastră.

Dar ce este „incremenirea în proiect”? Și de ce am numit această incremenire în proiect – „prostie”?

Viața fiecărui dintre noi se desfășoară în raze proiectului: de la banalul proiect de a ieși astă-seară în oraș sau de a pleca de săptămîna viitoare în vacanță și pînă la proiectul sub care decid să îmi așez întreaga viață. Viața unui călugăr stă sub proiectul credinței și acest proiect îi reglează fiecare detaliu al vieții și desfășurarea ei de fiecare zi. Sub un proiect stă viața marilor călători, a cuceritorilor, a artiștilor, a marilor oameni de stat, a gânditorilor. Orice faptă mare sau mică se desprinde din plasa ideii care a precedat-o și care s-a alcătuit lent în vederea unei realizări viitoare. Pentru că s-a născut în viscerele mele, pentru că l-am plămădit în ființa mea, orice proiect este investit afectiv. El este marca pe care a port în mine a faptelor mele viitoare și tot ce am pus pe lume în numele lui îmi aparține și îl iubesc ca pe copilul meu. Orice biografie importantă care povestește isprăvile deosebite ale unei vieți este în aceeași măsură istoria formării proiectelor acelei vieți, istoria lecturilor, a contactelor umane și a experiențelor de viață din care proiectele preraționale s-au alcătuit în vederea faptelor viitoare.

Orice proiect care nu riscă să devină refugiu prostiei este în permanență supus instanțelor critice ale celui care își așază viața sub el. Trăiesc în permanență sub un proiect, dar trăiesc deopotrivă în permanență în afara lui, îl judec, îl cumpănesc, îl întorc pe toate fețele, pentru că fiind răspunzător de viața mea și de faptele mele, sînt circumspect față de proiectul care le precedă și le dă naștere. Îmi cîntăresc apoi periodic viața și faptele pentru ca, dacă ele nu s-au dovedit bune, să pot modifica proiectul din care s-au născut. Mă îndoiesc de ceea ce urmeză să fac, așa cum mă îndoiesc de ceea ce am de făcut. Această permanentă cumpănire a proiectului în care îmi inscriu viața, această permanentă evaluare a lui (care poate merge pînă la renunțarea la el), această permanentă verificare a lui prin raport cu ce e bine și rău, drept și nedrept, învechit și înnoitor

este semnul inteligenței noastre pămîntești. Viața unui om inteligent se hrănește din conștiința puținătății certitudinilor noastre și din disponibilitatea de a cerceta îndrăgîțirea unui alt punct de vedere. Înaintea de a fi solidar cu proiectul meu, sînt solidar cu distanța care mă desparte de geneza lui și de experiența limitată a vieții mele. Inteligența este de aceea permanentă punere sub întrebare a proiectului propriu.

Prostia, în acest sens major și grav, este deopotrivă rămînerea necritică în proiectul propriu. Devii prizonierul proiectului pe care l-ai măstinit, l-ai adoptat sau l-ai inventat. Într-un fel sau altul el a devenit al tău, prin educație, prin contacte umane, prin fișia restrînsă a experienței tale de viață. Îl iubești pentru că s-a infiripat în tine adătu cu primele lecturi (care îți aduc aminte poate de tatăl tău sau de prima iubire) sau s-a infiripat în adolescență, cînd împărtășai manifeste; sau cînd cîntai în corul bisericii; sau în anii în care ai împărșit celula cu cineva care te-a marcat; sau în perioada universității, influențat de personalitatea unui profesor. Aproape orice sistem de educație și orice experiență de viață tind să te fixeze într-un proiect al altora care cu vremea devine al tău. Majoritatea oamenilor incrimențește în proiecte prefabricate care ajung să fie ale lor în măsura în care ei ajung slujitorii fideli ai acestora. Și de vreme ce majoritatea oamenilor trăiește în categoriile indistincte ale speciei, prostia ca incremenire în proiect este, statistic vorbind, extrem de răspîndită. Cu cît o societate oferă mai puține alternative, cu cît proiectele indivizilor decurg din cele cîteva proiecte și norme oficiale recunoscute, cu cît o societate lasă mai puțin loc pentru cultura îndoielii și pentru învățul dezvoltării, cu atît prostia ca incremenire în proiect cîștigă teren și scleroza acelei societăți este mai mare.

Comunismul își face intrarea în istorie sub forma marelui deznăd. El pune la îndoială totul și respinge orice proiect care l-a precedat. El teoretizează marea ruptură și cuvîntul „critică” este cel mai des invocat. El este romantic și înnoitor și spulberă orice certitudine născută înaintea lui. Singurul lucru pe care comunismul nu-l pune la îndoială este proiectul propriu. De aceea comunismul se instalează dintr-adătu în prostia ca incremenire în proiect. „Autocritica” nu este aici decît cînta fătornică impusă celui care

a îndrăznit să aibă îndoieli în privința proiectului unic. Orice alternativă la Proiect este refuzată. Proiectul meu este acceptat numai în măsura în care se acomodează la marea Proiect. Iar marea Proiect este represiv: toată lumea este preluată în Proiect. Cine refuză – moare, este exterminat. Prostia ca incremenire în proiect este, pentru prima oară în istorie, garantată statal. Comunismul este societatea care garantează prostia ca incremenire în proiect. Garanțiile sînt instituționale: există o instituție care veghează prostia și care sancționează orice abatere de la incremenirea în proiect: poliția politică. Există instituția propagandistului de partid care este agentul prostiei ca incremenire în proiect; prostia se învață, este predată, ea cuprinde masele. Învățămîntul politic, generalizat, este un antrenament permanent în spațiul prostiei ca incremenire în proiect. Toată lumea incrimențește în Proiect, deci toată lumea este prostită. Scleroza societății comuniste este totală.

Se poate înțelege lesne că printr-un asemenea mod de a concepe prostia sîntem foarte departe de biata prostie, inofensiva prostie, de care facem alita caz cînd se întîmplă ca cineva să ne spună: „Nu vezi că ești prost?”. Prostia cealaltă, prostia gravă, istorică, ca ne-a angajat viața și ne-a mutilat-o din adînc, în numele căreia ne-am pierdut istoria, ne-am năruit viața și am risipit tot ce am avut mai bun în această parte a lumii, prostia ale cărei victime – proști și prostii – sîntem cu toții, prostia cea mai ofensivă și cea mai nocivă nimeni nu o recunoaște și nimeni nu se plînge și nu suferă din cauza ei. Ea trece nevăzută, rămîne neobservată deși, după ce-am experimentat-o cîteva zeci de ani, sîntem cu toții temeinic așezați în ea.

Să facem totuși această deosebire: între cel care a incrimenit în proiectul marxist pentru că, dintr-un motiv sau altul, s-a îndrăgostit cîndva de el și pentru că, dintr-un motiv sau altul, a rămas în el, a crezut în el sau nu l-a mai putut părăsi; și celălalt, pe care primul l-a vîrît cu forța în proiect și l-a dresat în numele lui. Ambii sînt produsele prostiei ca incremenire în proiect; numai că unul este prostul activ, prostul care prostește, prostul care de dragul proiectului lui este în stare să condamne, să terorizeze, să omoare; celălalt este prostul pasiv, prostul care suportă proiectul celui-lalt, prostul prost. „Omul nou” este rezultatul dresării prin preluarea forțată în proiect; „omul nou” este prostul prost.

ÎNTRU ALIANȚĂ ELECTORALĂ ȘI COEZIUNE POLITICĂ

SEMNU LUI SE PARE

In interviurile cu liderii principalelor partide ale Convenției Democratice, publicate în acest număr, am încercat să aflăm dacă există o strategie electorală cu durată mai lungă decât cursa pentru alegerile locale.

Pentru a nu re-dezamăgi opinia publică și mai cu seamă acea „peliculă subțire” a societății din mediul urban la care făcea referire dl Câmpeanu, voi pune cele ce urmează sub semnul lui se pare.

Așadar, se pare că deși mult așteptată unirea a opoziției s-a realizat, mai mult sub presiunile opiniei publice decât ca rezultat al unei motivații politice, ea nu va avea viață lungă. Adică nu va supraviețui pietrei de incercare a alegerilor locale. Interesele de partid vor triumfa! Interese care au la bază alte interese. Pe cele personale, iar cu acestea din urmă chiar nu-i de glumit!

Se pare că după alegeri se vor face niște analize temeinice, niște studii comparative între ceea ce „s-a luat” mergându-se pe liste comune și ceea ce „s-ar fi putut lua” pe cele separate. Care vor fi metodele de apreciere e greu de spus, din moment ce până și la ora actuală este aproape imposibil de aflat numărul exact al membrilor fiecărui partid, existând în ultimul timp valuri de înscrieri care au epuizat până și stocurile de cartoane pentru legitimații și cu atât mai puțin pe cel al simpatizanților. Se va face probabil un calcul între numărul celor care au votat efectiv listele comune și numărul celor care se pare că ar fi preferat să voteze numai un anumit partid. Oricum, se pare că, în interiorul celor partide va urma o perioadă de adânci ne-

mulțumiri, negre frustrări și amarnice regrete. Este o perioadă care se profilează încă de pe acum. Iar concluzia va fi clară: se pare că ar fi fost mai bine dacă mergeam pe liste separate! Teoriile politologilor occidentali vor fi astfel confirmate! De aici înainte „se pare” va dispărea lăsând loc certitudinii.

La alegerile legislative, fiecare partid va fi cu listele lui, și cu candidații lui la prezidenție. Locurile de listă fiind foarte importante se pare că nu vor mai exista discuții ap inse decit în cadrul fiecărui partid, iar numărul animozităților va scădea în timp ce al deputaților opoziționiști va scădea și el... Se pare însă că asta n-o putem afla decit după. Tot prin analize aprofundate.

Se pare deci, că ne-am bucurat zadarnic aplaudind unitatea opoziției, uitând că partidele noastre mai mult sau mai puțin istorice nu sînt învățate să stea strins unite... Așa cum fac alții care, în douăzeci de ani de comunism au învățat bine măcar această lecție. Folositoare acum. Căci se pare că Frontului nu i-au zburat decit câteva pene fără de care va rezista chiar și unor zboruri în picaj în timpul alegerilor legislative. Se mai pare că duetul Iliescu-Roman va cînta iarăși la unison sau cel puțin îl vor mima cei doi, împinși fiind de oamenii și invitațiile aflate în spatele lor, care au înțeles că numai unitatea poate fi salvatoare. Dar de l, dinși au tradiție și de ce să n-o recunoaștem ceva mai mult fier politic. Se pare că hula lui F.S.N. ne va da iarăși o lecție, în timp ce noi vom analiza implicațiile „stă egiei unite”.

Se pare că tocmai la momentul cheie din Convenția Democrată nu va mai rămîne decit osatura, adică P.N.T.C.D. și P.A.C.

Să dea Dumnezeu să mi se pară mie!

RADU CÂMPEANU

„Nu avem nici un avantaj din această strategie unită”

— Ce avantaje sau dezavantaje v-a adus participarea la Convenția Democrată?

— Nici un avantaj, și stiam de la început asta. Nu puteam să avem nici un avantaj din această strategie unită. O să analizăm, atunci cînd o să avem toate rezultatele, care este exact bilanțul pentru P.N.L.

— Poate avantajul a constat în înțelegerea pe care o aveți acum în ochii opiniei publice...

— Opinia publică nu știu dacă ne-a apreciat pentru că nu intram în această Convenție. Vă referiți poate la o mică porțiune a opiniei publice foarte subțire, alcătuită din persoane din mediul urban și din orașele mari.

— În ce măsură ați reușit să acoperiți cu candidații întreaga suprafață a țării?

— S-au făcut încă unele acoperiri, după informațiile mele, în proporție de 90-95%. Au fost cazuri unde am denus liste generale sub semnul partidului, din cauza unor neînțelegeri locale pe care am încercat să le rezolvăm prin impulsivitatea de centru, dar nu peste tot a fost posibil. Au existat situații unde nu aveam candidați, eram noi, doar liberalii și pe noi pe colo cite un liberal și, atunci, evident, s-a mers pe lista liberală. Neînțelegeri nu au fost însă ușoare, motivele o să vi le spun după alegerile electorale.

— Pentru a nu se repeta proasta organizare de la referendum, unde se știe, nu au existat comisii electorale și nici observatori, ce măsuri ați luat în această direcție?

— Ca o consecință de principiu, pentru noi referendumul a fost o invenție făcută de dictatorul, care dorim să escamotăm astfel, dar meritau un cadru de referendular în România. Pe noi referendumul nu ne-a interesat. Avem de pleca țării încă lumea la organizarea delegațiilor de care exista ceva în țară care trebuie să rezolve, așa s-a făcut. Noi am organizat comisiile electorale la circumscriptii, în secte și comune, dar nu am stabilit și o comisie în țară. Asta chiar prin lege. Va trebui să o facem prin măsuri administrative. Vor mai fi și altele, conștienți și transparenți în ceea ce privește deciziile, dar care au rămas încă în discuție.

— Cum faceți față cheltuielilor inerente unei campanii, acum în condițiile rezistenței resurselor țării?

— Am făcut aici în tot administrativ și avem un flux de încasări, în special din mare lucru în unele județe în care erau noi spectri de campanie pentru legitimații, deoarece este vorba de foste organizații. Dar nu prin costurile politice proprii celor două liste campaniei. Am avut unora dintre membrii mai răsunători și încă donată 10-20 de mii. Așa (compun) ca dea. Acum chestiunea s-a ridicat și la nivelul întregii Convenții, dar sînt diferențe atât de mari și imposibile, în-și discuția se poartă numai între două trei partide.

— P.N.L. nu este unul dintre partidele bogate?

— Nu, nu sîntem cel mai bogat. P.A.C. și are posibilități materiale destul de mari, poate chiar mai mari decît noi.

— Vă scrijiniți campania în exclusivitate pe cea televizată?

— Aceasta are o pondere enormă, dar, totodată, avem în județe oameni care își plătesc singuri benzina, cotizează și pe patru lei o masină și cîntă orin îndet pe banii lor. Punctul meu de vedere este că nu sînt necesare întîlniri masive cu electoratul, cea mai utilă propunandă fiind cea de grup, de cartier.

— În acest context credeți că este avantajos tinul de campanie electorală făcută la televizor, mă refer la strategia ei, la modul de concepție, nu la timp.

CORNELIU COPOSU

„Veleitățile nu vor ține seama de interesele obștești”

— Există temeri din partea celorlalte partide din Convenție că în final ea nu va avea eficiența scontată și că s-ar fi cistigat mai multe voturi mergîndu-se pe liste separate.

— Cunoșc această teorie și nu sînt de acord cu ea. Chiar dacă în anumite zone s-ar cistiga mai multe voturi, ceea ce nu este deloc sigur, mergîndu-se pe liste separate, impiedică pe cine o face asupra opiniei publice solidarizarea opoziției compensează eventualele voturi pierdute.

— În ce județe și localități a mers P.N.T.C.D. pe liste separate?

— P.N.T.C.D. nu a mers nicieri pe liste separate. Chiar și în localitățile unde opoziția era reprezentată numai de partidul nostru s-au depus liste sub egida Convenției locale pentru a marca unitatea opoziției. Ne-am abținut de la acest lucru și am dat cuvînt de ordine să se facă orice concesii pentru a salva această unitate.

— La conferința de presă a Convenției Democratice, spre deosebire de dl Manolescu, v-ați exprimat nemulțumirea în legătură cu desfășurarea campaniei. De ce?

— Aceasta delimitare a partidului nostru față de opțiunile dlui Manolescu este determinată de măsurile de cenzură administrativă operate de centru, care în mod indirect pune obstacole în calea încercărilor de a lua contact cu opinia publică. Noi nu avem mijloace financiare, mijloace de transport și nici acces în tinografi. Toate acestea sînt impedimente serioase. Plus televiziunea, care este obedientă puterii.

— Ultimul nostru clip cred că este bun. Cum trebuie făcută campania este treaba specialiștilor. Unii o fac chiar fără a lua nici un ban.

— S-au gândit acești specialiști la o schimbare de strategie, la introducerea unor dezbateri publice, a unor mese rotunde de exemplu?

— Sistemul în care este acordat timpul, fiecărui partid este 5 minute, exclude orice unor dezbateri publice. Mai nou, din cauza acordării a trei minute și partidei fără reprezentare în Parlament, emisiunile s-au transformat într-un potpourri politic. Este o democrație bolnavă.

— Care credeți că sînt competențele anului din administrația publică?

— Prima competență este să fie cîștit. Ce însumăm cîștit? Să cunoști și să aplici legea și să respecti dreptul administrativului. A doua, o să vi se pară curios ce vă spun, nu este vorba tehnică ci competența juridică și economică. Și asta o spun spre stupefacția multor persoane care s-au obișnuit în acești 40 de ani de comunism să creadă că numai inginerii au competență administrativă, care nu este o simplă problemă de construire de canalizări și de străzi. În al treilea rînd, trebuie să fie un om cu un suflet „polivalent”, adică un om care să știe și să poată înțelege nevoile oamenilor. Cu înșurii de oameni și de suflet.

— Ați aplicat aceste criterii în alegerea candidaților?

— În general, da. La postul de primar mai ales am ajuns cu corectarea oamenilor din acele locuri unde însum am spus că se exortau.

— Care este poziția dv. față de sindicate? Unele dintre ele s-au plins de o slabă colaborare cu opoziția și de faptul că nu au candidați pe listele Convenției.

— Noi ne-am arătat deschiși în a primi pe listele noastre și candidații de la dînsii și din păcate, aceste liste ne-au venit, unele, prea tîrziu. Sînt foarte puțini pe lista cu care fi putut să fie, dacă înțelegerile dintre noi s-ar fi materializat în timp util.

— La alegerile legislative veți participa tot pe liste comune?

— Noi am hotărît că după alegerile locale vom studia cu mare atenție rezultatele, cu să vedem dacă această strategie unită a fost bună. As vrea să vă spun încă un lucru, foarte cunoscut de politologi: o listă unită nu la niciodată cîștigă listele separate. Noi am făcut aceasta pentru ca electoratul să aibă o viziune mai clară asupra opoziției. O să constatăm după, dacă în condițiile comunale și județene vom avea mai puțini reprezentanți ai opoziției decît dacă am fi mers pe liste separate. La primări e discutabil, dar la liste cred că am greșit, rezultatele vor înfirma strategia unită.

— S-a luat în cadrul Convenției decizia de a scrijini candidatura dlui Manolescu la funcția de președinte?

— Desigur că nu, cu atât mai mult cu cît dl Manolescu s-a propus cîndidat fără să ne consulte pe nici unul. Pro, punerea dînsului în anarhie. Dar noi nu sîntem angajați cu nimic.

— Dumnezeuastră veți mai candida?

— E greu să spun acum, nu știu, pentru că nu m-a bătut, nici în primă, nici în ultimă instanță. Poate în ultimă instanță voi spune da, dar partidul hotărîse.

— Veți reuși acoperirea tuturor birourilor electorale cu reprezentanți ai partidelor în comisii și cu observatori?

— Vom fi, fără discuție, prezenți în toate birourile electorale. Delegații noștri, în număr de 13.000, au primit recomandări despre prevederile legii electorale și despre felul cum trebuie să asigure onestitatea alegerilor și să contracareze tendințele de fraudă, care, în mod cert, vor exista. În plus, am antrenat o categorie importantă de independenți și voluntari, care vor supraveghea desfășurarea alegerilor.

— Cum veți reuși totuși obstrucționarea fraudelor, din moment ce, conform legii electorale, nu se prevede participarea partidelor politice în Comisia Electorală Centrală, iar datele vor fi comunicate numai prin intermediul prefecturilor?

— Acum Biroul Central Electoral este mai puțin important decît la alegerile legislative. Importante sînt birourile și circumscriptiile electorale locale. Ele trebuie supravegheate și aceasta vom face. Ne vom înarma cu procese-verbale de consensare a rezultatelor la fiecare birou și vom desfășura o acțiune paralelă de înregistrare a rezultatelor, astfel încît tentativa de fraudă la birourile județene, unde se centralizează rezultatele, nu va fi posibilă.

— S-a propus vreo alternativă din partea Convenției în momentul în care s-a cerut înălțarea dlor Emanoil Valeriu și Răzvan Theodorescu?

— Convenția nu și putea permite să vină cu o alternativă, ca să nu fie suspectată de subiectivism. În plus, orice recomandare ar fi determinat tocmai îndepărtarea acelor oameni. Oricum, trebuie să se ia în mînti hotărîrea de înălțare a celor doi, măsură care intră în obligația forurilor guvernamentale.

— Ați lăsat să se înțeleagă la un moment dat că, în cazul în care această problemă nu se rezolvă, P.N.T.C.D. va boicota alegerile.

— Da, ca un ultim protest în fața refuzului puterii de a asigura condițiile minime pentru desfășurarea alegerilor libere.

— Nu vă este teamă că veți fi din nou criticați de radicalism?

— Radicalitatea noastră nu reprezintă decît o altă dîne rectilinie de la care partidul nu face abateri. Înțelegem să fim toleranți în amănunte, dar nu în probleme de principiu.

— Cum reușiți să vă adunați fondurile necesare pentru această campanie?

— Am lansat un apel către opinia publică și am cerut aderenților noștri să ne scrijine. Sperăm că din cotizații, donații și subscripții să începem un fond mijim. Situația este aceeași la toate partidele, cu excepția țesutului. Avem informații din țară că toate vehiculele care sînt în dotarea autorităților locale sînt puse la dispoziția Frontului.

— Care sînt criteriile ce au stat la baza alegerii candidaților?

— Omenitatea, buna-credință și spiritul gospodăresc. În acest sens, noi am recomandat să fie aleși chiar oameni din afara partidului nostru sau a Convenției, dacă ei întrunesc aceste calități pentru că

SERGIU CUNESCU

„Alegerile sint pe jumătate compromise”

Considerati ca ati fi avut vreo sansa, ca partid, in alegerile locale, daca nu ati fi facut parte din Conventia Democratia?

In foarte multe locuri da, fiindca avem unele organizatii puternice. De altfel acum si demisiile noastre, considerandu-se ca pe plan local se vor obtine mai multe voturi in aceasta viziune. Si U.D.M.R.-ul si P.N.L.-ul au procedat la fel. Ca exemplu putem lua judetul Caras-Severin, unde sint localitati in care s-a mers pe Conventie, cum este Hirsau, iar in alte localitati minoritari pe liste separate.

Sperati sa obtineti inalturarea conducerii Televiziunii?

Eu spun ca alegerile sint pe jumătate compromise, pentru ca am fost dusi in situatii de a deslusa o campanie cu mijloace extrem de reduse. Imi permit sa spun ca noi sintem pline de optimism pentru democratia. Nu pot spune exact daca aceasta strategie politica a fost corectă de către guvern cu formatia majoritara sau dacă a rezultat din lipsa dinnece cele două grupuri: Iliescu si Basescu. De fapt, clasa Iliescu a blocat in Parlament votarea legii. Totusi, nici organizarea in teritoriu nu este perfectă, pentru ca din diferite interurări locale. Sint mai multe oportunitati de unele comunitati, in timp ce altele sint refuzate. Oriceun, alegerile sint foarte neclare.

Sperati sa obtineti inalturarea conducerii Televiziunii?

Principala cauza este, Theodorescu si Valeriu, intr-o treaba peolotie. Chiar si deputatii (censurati) au spus ca vor sa-i scutite, intr-adevar ma ne mira daca am vreo propunere. Nu am si nici partidul nostru nu a prezentat noi o propunere. Au prezentat liberalii o varianta a d-ului Ciampacu, dar la nivelul Conventiei nu s-a discutat. Trebuie totuși sa se producă o schimbare si după aceea sa ne intindem si sa castro persoanele cele mai indicate. Faptul ca institutiile a dat timp egal pentru toate partidele constituie un fapt pozitiv. Noi am fost de acord sa facem o reducere de timp uniformă pentru toate formatiunile. Am mers pe o baza negociată tuturor candidaturilor, si a tuturor multor organizatii judetene. Prezentaia la nivel de organizatii, noi s-au fost foarte bune si unele nu au fost deloc rezitate. Conventia are însă si efecte negative. Prin faptul ca este atat de concentrată, ca au intrat alti de multe partide s-a produs o dezvoltare a multitudinei, care s-a putut sătura si nu mai distinge exact formatiunile. S-ar putea să se creeze o retinere fata de partidele noi.

In aceasta situatie v-ati zindii sa schimbati ceva in modul de realizare a acestor emisiuni?

S-ar putea ca s-a zindii emisiile televizionale, care ne-a amuzat ca vor fi unele dezbateri publice. Poate se va intinde chiar sa facem si un „face a face” intre persoane. Pina acum acest lucru s-a evitat. Noi am fi dispusi.

In momentul actual, cet din administratie trebuie să facă fata unor situatii in total dezechilibrate. Ce insusiri considerati ca le sint indispensabile?

Acestea sint clar insusiri in loaz. Trebuie să fie multă energie care să si iubescă localitatea, care să aiba o cultura in domeniul economiei dezvoltării localitatilor, să pună suflet si să fie cinstiti, pentru a elimina coruptia.

Există unele „hibe” ale legii electorale ca de exemplu faptul ca militarii vor vota in centurile militare, deci pentru administratia unei localitati de care nu aparțin. Cum le veti rezolva?

Cred ca sint irremediabile. Legea este votată si se trebuie să fie modificată printr-o alta lege. Mai rău este că sint si unele contradicții între anumite articole, cirova coruptia electorala le va da diferite interpretări. Dar aceasta constituie o foarte bună experienta pentru alegerea legislativă, unde lumea va trebui dezbătută extensiv de acuzat.

La alegerile legislative veti participa in aceasta varianta a unitatii opozitiei?

Ami exista oportunitate si deopotrivă. Noi va trebui să negociăm cu s-a întindat in aceste alegeri si să vedem dacă aceasta unitate a fost favorabilă. Principali dezavantajii este că partidele din Conventia nu vor fi exact care le este scara. Fiecare creia să ste că de acceptat este de electoral. Locurile comune nu dau acest rezultat. Ele au să dezvoltăm unor tratative foarte amănunțite pentru stabilirea listelor. La „leziunile”, locat pe lista este central. Noi vom păstra. Trebuie să reziste numărul cel mai mic de autorități si numărul cel mai mare de deputații si senatori.

Cum apreciați candidatura d-lui Manolescu?

Conventia nu a reușit nici un candidat până acum. S-au să au propus singuri doi candidați demnitari. Nicolai Stănescu si Nicolae Manolescu. Fiecare este liber si face ce vrea, dar nici una dintre candidaturile nu este a Conventiei, ci a partidului sau a candidatului.

Din aceasta să înțeleg că P.S.D. nu i v-a surzării pe d-l Manolescu?

In nici un caz nu se poate problema aceasta, va trebui să stăm tare sănt si pe lângă conștientii din partea Conventiei. S-ar putea ca si Consiiliul National al P.S.D. să prezinte propriul candidat.

Intevetedi la ora actuală un real contracandidat al d-lui Iliescu?

Iliescu este un om mediu, dar există sute de oameni mai capabili, evident care trebuie să fie oameni politici. Nu as putea să vă dau un nume, nu pentru că nu l-am cunoscut, dar mi sa expone o opinie si nu pot să o fac, pentru că partidul va hotărî.

Proiect realizat de ANDRIFA PORA. Desene de BOGDAN DUMITRACHE

presupun că fiecare partid va participa pe liste separate. Sau se vor forma conventii după, este si aceasta o posibilitate.

Nu considerati riscul prea mare?

Da, riscul există. Dar trebuie să vedem mai întâi cum vor decurge alegerile din februarie.

Spre ce tip de candidat la prezidintie se vor orienta voturile electoratului maghiar?

Au trecut doi ani si sper ca întreg electoratul nostru să fie mai atent. Voturile U.D.M.R. se vor orienta spre ceti candidați care vor avea o atitudine pozitivă față de problemele maghiarilor.

NICOLAE MANOLESCU

„Noi sustinem pe oricine este dorit de colectivitate”

S-au depus foarte multe candidaturi si, asa după cum putem vedea la televizor, mulți nu au habar de atribuțiile si competențele unui primar. Care sint așadar competențele unui om din administratia locala, in afara de aceea de a fi un bun administrator, pentru că ea este de la sine înțeleasă.

Acesta ar fi evident, cea dintâi. Apoi cred că ar trebui să-i vrea oamenii. De aceea noi am si spus că nu dorim să propunem candidați niste militanți ai partidului, ci sustinem pe oricine este dorit de colectivitate. Dar nu este vorba atit de competente, ci de un număr de însusiri. In al doilea rând, trebuie să fie cinștit. Nu contează că a fost sau nu membru de partid. Noi am dat o declaratie de reconciliere, de multe ori întrocată si totdeauna prost înțeleasă. Nu am spus niciodată că aceia care au fost membri de partid sau au făcut greșeli înainte sint de la sine marginalizati si nu mai au voie să-si existe pînă; să fie dati afara din șurbe si, eventual, din țară. Am spus doar ca oamenii care au avut functii la un anumit nivel, cet potri a lucra de vreme, să stea deoparte. Deci, in cazul primarilor, sa fie omenii cinștiti, care să nu fi făcut înaltate politice ocuzistă și după revoluție atăcări nejuste. A treia însusire este legală de o anumită capacitate organizatorică, si de o anumită rezistență fizică. Ne-am orientat spre oameni finiți, pentru că cineva peste o anumită vîrstă nu rezistă la presiunile teribile care este într-o primărie. Si nu in ultimul rînd, să fie un om care să fi avut, prin profesie sau experientă, contact cu anumite zone ale realității cotidiene. Evident că un post poate fi cinștit si rezistent, dar nu o să stea niciodată ce e cu canalizarea sau cu celelalte. E preferabil un inginer.

P.N.T.C.D. a propus in Parlament, cu vreo trei săptămîni in urmă, amînarea termenului de depunere a candidaturilor, si asta a creat in ochii opiniei publice impresia că partidele din Conventie nu au fost capabile să-si aleagă candidații. S-a creat o senzație de lipsă de profesionalism.

Motivele au fost că, in conditiile de iarnă grea din anumite zone ale țării, in Maranureș de exemplu, nu se putea pătrunde nici cu mașina, nici cu calul, nici pe jos, poate doar cu tancul. Or, in termenul stabilit de lege, se putea eventual comunica telefonic numai sigla, dar nu si candidații. Oriceun nu se admînea comunicarea telefonică. Cum să ne laudăm cu profesionalismul, cînd facem toti pentru prima oară niște alegeri?

S-a invocat faptul că alegerile locale sint așteptate de cel puțin un an...

Degeaba sîm de acum un an, problema mea era ca într-un timp foarte scurt să ajung peste tot, să depun listele si să evit toate contestatiunile. Să fac un număr urias de acte, să găseșc notariile care să mi le autentifice, deci era o problemă practică de organizare. După informatiile mele, nici țesutul nu a pătruns in anumite zone.

Care este situatia actuală?

După părerea mea, bună, dacă nu vreau luna de pe cer, Conventia acoperă întregă țară, in proportie de 100% in orășele de toate calibrele si circa 90% in comune si sate. Există, firește, un procent de comune si sate unde nu avem organizatii. Dar, dacă nu avem noi, P.A.C.-ul, după numai cîteva luni de existență, nu ne poate certa nimeni prea rău. Nu au pătruns nici țărăniștii, nici liberalii.

Cum vă descurcați financiar?

Ca și pînă acum. Folosind mai ales banii personali. Eu sint împotriva acestei pînăgeri repetate, că nu se dau bani. Mi se pare un lucru inutil de vreme ce există deja o respingere din partea Parlamentului. Cînd oamenii nu au bani să-si cumpere carne, imaginea pe care o lasă un politician care cere bani pentru propagandă este... Într-o țară civilizată si democratică trebuie să existe un sistem de subvenționare a campaniilor, pentru că altfel riscăm să apara partide sponsorizate de te mîri ce fel de trustrii și care vor face jocul acelor trustrii. Pulverizarea aceasta in sule de partide se explică și prin lipsa de fonduri. E mai ușor să faci zece partide mici, decît unul mare si puternic.

obiectivul principal este înlocuirea actualelor structuri corupte si abuzive.

In vederea alegerilor legislative, considerati ca necesară păstrarea unitatii opozitiei?

Absolut. Vom milita pentru aceasta cu toate forțele și sperăm chiar să o consolidăm. Pentru noi, analiza rezultatelor nu va fi concludentă și oricum nu ne va determina să ne schimbăm atitudinea.

Considerati ca oportună lansarea mai multor candidați din partea Conventiei pentru functia de prezidinte?

Ideal ar fi să existe un singur candidat al opozitiei pentru functia de prezidinte. Nu știu însă dacă se va realiza acest lucru, deoarece vetetățile sint multiple și probabil că aceste vetetăți nu vor tine seama de interesele obștești. Cu cît apar mai multe candidaturi, cît atit se reduce șansele de a înfrînge criptocomunismul.

In acest context, cum apreciați candidatura d-lui Manolescu?

Oficial nu a fost adusă la cunoștința nici a partidului, nici a Conventiei. La momentul propice se va discuta oportunitatea acestei candidaturi.

DOMOKOS GÉZA

„Există o confuzie între alegerile locale și cele legislative”

Care au fost motivele întării in Conventia Democratia avind in vedere faptul că U.D.M.R.-ul ar fi avut probabil același număr de voturi si fără participarea la Conventie?

A fost o continuare firească a participării noastre la Conventia pentru înalturarea Democratiei. Am considerat întotdeauna că problema retăenților maghiari nu pot fi tratate separat de realitatea societății românești. Sa nu uităm că maghiarii din Transilvania dotin majoritatea in două-trei județe, iar in altele sint in proportie de 28-30%, de aceea, mai ales in aceste locuri sperăm ca prin listele comune și această populație din „diaspora” să fie reprezentată la consiliile comunale.

In ce județe s-a mers pe liste separate si care este ponderea candidaturilor U.D.M.R. pe listele comune?

S-a mers pe liste separate in acele județe unde populația maghiară este majoritară sau unde ea este in număr suficient de mare pentru a avea șanse de succes. Din păcate nu s-a reușit să se meargă pe liste comune si in unele ocaze mari ca Satu-Mare, Arad, Tirgu Mures. Noi am depus liste separate in 316 localități si pentru 176 de primari, iar liste comune in 310 localități si pentru 500 primari.

Există pe aceste liste comune si candidați maghiari?

Da, există consilieri si chiar primari.

Cum credeți că va fi receptiv un primar maghiar intr-o zonă cu populatie preponderent românească? Nu vor lua nastere conflicte?

Acest argument ni s-a adus si in cadrul Conventiei pentru a ne determina să renunțăm. Eu cred că un primar care se va bucura de încrederea oamenilor va depăși situatiile nepăcînte. Oriceun, asemenea cazuri — de existenta a unui primar de origine maghiară intr-o zonă cu populatie majoritară românească — vor fi o excepție.

Formarea, la Tirgu Mures, a alianței dintre Vatra Românească, Partidul Socialist si Muncii Frontal-Salvării Naționale, România Mare și P.U.N.R., constituie o reacție la Conventie sau la U.D.M.R.?

Probabil că la amîndouă. Se pornește de la ideea că U.D.M.R.-ul este foarte unit si că toată populația va vota cu el. In cazul fărîmării voturilor românești ar crește șansele U.D.M.R.-ului. Este un rezultat al situației din Tirgu-Mures, dar este părat că la doi ani de la aceste evenimente mai persistă încă această încredințare. Dar, mai este vorba și de altceva. Aceste partide pe care le-am înștrai sint conservatoare; mai mult, au puternice nostalgii, hai să nu zic comuniste, ale centralismului; oameni care sint legați de vechea ideologie si nu pot accepta pluralismul și deschiderea spre Europa. In acest sens, alianța constituită este si împotriva Conventiei. Nu este o problemă numai a maghiarilor ci chiar a înștrării spre democratia.

Cum vă descurcați din punct de vedere financiar?

Ne aflăm într-o situație grea. Fondurile noastre se bazează pe cotizații, dar cu sărăcirea accentuată a populației, aceste cotizații sint in jur de cinci lei. Nu de mult am primit o statistică din zona Clucului din care reiese că suma strînsă din cotizații este de 145 lei pe om. Pentru noi a fost o mare dezamăgire respingerea legii in Parlament, cîrca oricun nu l-am lăsat decît 3 voturi. S-a uitat că aceste 200 de milioane erau o investiție pentru democratia.

Cum vi se pare campania electorală televizată?

Imi amintesc de vremea C.P.U.N.-ului. Eram atunci convins că este un fel de sabotaj pentru a discredita ideea de viață parlamentară. Concepția actuală a campaniei este complet greșită. La prima vedere ea este democratică, dar avind in vedere caracterul local al alegerilor cred că este greșită ideea de a aduce toate aceste probleme pe canalul național de televiziune. Este o confuzie între alegerile locale și cele generale. Si mai este ceva, costul acestor emisiuni este de 400 milioane lei, deci dublul sumei luate in discuție pentru finanțarea campaniei. Tare mă tem că efectul acestor 3-5 minute de emisie va fi exact invers și va contribui la înștrarea electoratului.

La viitoare alegeri legislative credeți că structura Conventiei va rămîne aceeași?

Rămîne de văzut. Probabil va vrea fi mai puțin dar

ULTIMUL CONSI

1. Cum credeți că ar putea supraviețui Uniunea Scriitorilor în condițiile actuale?
2. Enumerați revistele care credeți că reprezintă cel mai bine stadiul actual al literaturii nu numai Uniunea Scriitorilor editează reviste de literatură/cultură, ci și Ministerul (sau chiar și instituția prezidențială ori diverși particulari).
3. Credeți că acționează criteriul politic în subvenționarea revistelor de către guvern?

Ileana MALANCIU

1. — Nu știu. Ceva trebuie născut să se schimbe: cel puțin presa din care se reprezintă înfinit mai rău decât ne-am fi putut imagina. Spun așa fiindcă și în vremurile cele mai grele Consiliul Uniunii a însemnat ceva de care puterile a fost obligată să țină cont. Or, acum ei a fost total anihilat. Uniunea a ajuns un fel de C.A.P. ale cărei diademe se surdă și se împart de furia.

2. — Nu voi propune o ierarhie a revistelor literare bune, fiindcă toate sînt în pericol de dispariție și — oricare ar fi enumerarea mea — în primul rînd m-am gîndit la *Viața Românească* la care lucrez. Dacă m-ai fi întrebat care e cea mai proastă revistă din țară aș fi numit, fără să țin cont de oarecîce, un *Centru* care se vinde încă cu 7 lei — dacă o cumpără cineva — și pe care n-o pîndesc nici un pericol.

3. — Fără îndoială, criteriul politic acționează și cred că va acționa în continuare și în viitor. E evident, după cum arată revistele partidului, că ele sînt independente și mai ales că ele sînt absolut independente, cum le place unora să se caracterizeze. Dar eu cred că — de nevoie — actuala putere s-ar mulțumi cu ceva mai puțin decît conștientă și procedată. Că, prin urmare, zeul unora dintre colegii noștri este excesiv și uneori de-a dreptul penibil. Consider de asemenea că este un mare pericol să ai vedea în acordarea unor fonduri pentru reviste o formă de vizitare-cumplărire. Guvernul unei țări care se respectă este obligat să investească în cultură. Vei zice că rușii noștri nu se respectă și vă voi da dreptate. Dar cred că sîntem datorii să-i facem să înțeleagă acest lucru. Dacă vrem să ne numărăm printre națiunile care vor avea un loc în istorie, nu putem investi doar în politicieni și în handcapați. Orice țară compătimă și pe unii și pe ceilalți. Subvenția nu este, desigur, cea mai bună cale pentru a se menține independența culturală și demnitatea premisă de aceasta. Căci ea s-a făcut în trecut în buget o sumă plauzibilă, cu care s-a putut supraviețui în condițiile actuale. Or, pentru cultura scrisă, în buget nu a fost prevăzută nici un leu. De aici vine mizeria în care ne abținem și unde sîntem presuși să ne mirăm din nou, care n-a mai fost și nu mai vine în contact cu cărțile și revistele și pe altă cale decît a scuturării pe care să și nu poate să înțeleagă de ce-o mai fi nevoie și de etc. Într-o țară în care există respect pentru cultură, un contabil bun — cum se spune că ar fi domnul Stoiljan — nu și-ar îngădui să spună că nu le mai dă de pomana scriitorilor. Căci este o formulă mai elegantă, iar contabilul — care nu poate fi pusă în discuție de orice decît din ignoranță — l-ar ajuta să scrie o bună formulă. Fără să știe să se mai poate.

P.S. Său, trăim într-o țară care este din zi în zi mai săracă și care sub actuala conducere riscă să ajungă cu deosebire la faliment. Dar asta nu l-a împiedicat pe marele economist Alexandru Bărbulescu să, în vreme ce dădea indicații profitoare cum să se desfășoare ancheta care analizează corupția din timpul guvernării. Bărbulescu, să spună: „Eu cred că nu e bine să se dîndă timpul cu lucrul murit: ce contează dacă a iust cineva (se înțelege, dintre deștinarii) 10.000 în loc de 1.000 de dolari pentru o necare în străinătate. Trebuie văzut acolo unde e vorba de sute de mii...”. Cum nu contează 10.000 de dolari, stimatilor domni contabili, atunci la cîma țării, cînd acesta a fost bugetul pentru un an al revistei *Viața Românească*?! Revistă pentru care, după 50 de ani de la înființare, sîntem amenințați de demontarea ei și nu ni se mai dă de pomana să mai zădărnici. Vă răsună — deși am mai făcut-o — că atunci cînd a vrut să-l convingă pe francezii că sîntem europeni, Bărbulescu nu a a dus la Paris cu 10.000 de dolari luți din

bugetul țării, ci cu *Viața Românească* și cu *Cooperativa Literară*. Și va reînnoși de la a țării.

Ion VARTIC

1. — Da, pe de o parte, fiindcă ea înseamnă investiții urase, iar pe de altă parte, primind subvenții dintr-un cel mai bun reviste ale sale și, în cazul editurii „Carina Românească”, subvenții p-nu (dar) reprezentînd literatura română contemporană (teatrul „necomercial”; poezie, teatru, critică, eseu).

2. — a) *România Literară*, *Luceafărul*, *Apostrof*, *Euphorion*, *Interval*, *Contra-punct*, *Vatra*.

b) Nu cred că în momentul de față Ministerul Culturii are vreo revistă reprezentativă în acest sens. Și nici Fundația Culturală Română (revista *Are* e doar un amănunț micșorat care nu reflectă în nici un fel literatura și cultura românească actuală). Cel puțin Ministerul Culturii ar putea modifica la scut aspect deficitar și ar putea pune la dispoziție din exercențele revistei ale Uniunii Scriitorilor. Și asta într-un singur mod: avînd „crucimă” de a renunța la două-trei reviste demeritare pe care le editează fără nici un rost.

3. — Departamentul Informațiilor a subvenționat o revistă ale Uniunii Scriitorilor: *Viața Românească*, *Luceafărul*, *Secolul 20*, *Apostrof*, *Sirena*, *Convorbiri Literare*, *Calea Critice*, *Lăsa* revistelor respective a fost făcută de Uniunea Scriitorilor. Nu a funcționat nici un fel de criteriu politic, altfel nu știu cum ar fi beneficiat de subvenție o revistă precum *Convorbiri Literare*. De altfel, revistele subvenționate au fost amănunț în scris de către Departamentul Informațiilor că subvenția nu este condiționată politic și că, dacă cineva ar încerca să exercite presiuni politice, redacțiile sînt rugate să anunte respectivul demersament. (Ar fi bine că această atitudine să fie prelucrată și de unii profesori și consilieri, sefi de inspectorate de cultură, care au velleități idiole de mici dictatori culturali în județele lor.) La rîndul său, Ministerul Culturii a acordat unele subvenții partinile unor reviste ca *Familia*, *Vatra*, *Alteu*, *Astra* s.a.

E absolut necesar ca acest fond de subvenții — odată deșolat — să funcționeze în același mod ca și pînă acum: adică prin intermediul comisiilor „pure”, formate exclusiv din specialiști în literatură, din pe linia Departamentului Informațiilor și al Comisiei Naționale pentru proiectarea culturii scrisă, de pe linia Ministerului Culturii. În fine, un cuvînt pentru cei care vin în țară tot mai des ideea că în alte țări nu există reviste literare: e absolut clar că nici n-au văzut statisticile care din țările Comunității Europene și nici n-au auzit însă de Asociația europeană pentru promovarea poeziei.

Ion Bogdan LEFTER

1. — Printr-o bună administrare, pe care n-o are. Și nu cred că va mai aparea o altă.

2. — Întrebarea contine — după părerea mea — o ambiguitate pe care o presupun neintenționată de dumneavoastră: căci poate fi vorba despre revistele care reprezintă „cel mai bun” literatură românească de azi în ordine comparativă, oferindu-l „cea mai bună”, „cea mai formidabilă” imagine. Înfișind-o „la viață”; dar ne nulem gîndi și la cele care ne reprezintă literatură „cel mai bine” în sens de „cel mai fidel”, din înțințina „cea mai exactă” cuprinzînd și banale, dar și rebele, și ce ne place, și ce nu ne place, și „sublimul”, și ridicolul (fără ghimbele și; înțințese că ati avut în vedere prima variantă de interpretare pe care am dat-o întrebării. La cea de-a doua e ușor de răsunat: toate revistele culturale ale momentului parțială la „reconstrucția” fi delă a literaturii și a literaturilor de azi, exact așa cum sînt. Nu numai lucrurile frumoase, „pozitive” ne definesc, ci și obiectele caricaturale, aber-

rațiile de comportament, nebuniile de doi bani, ocolurile stupide, totemele, jigandele, complicitățile vinovate, provincialismul masiv în care mulți dintre noi se acurundă fără — vai! — să aibă măcar conștiința faptului... „Stadiul actual al literaturii” e ilustrat nu numai de ceea ce se face în direcția cinanapării „europene” a unei părți din intelectualitatea noastră, ci și de poezia proasă și articolele neverticente care apar adeseori în reviste, de paginile sau numerele întroși pătinoase, pe care nu le cîștăie nimeni, de atacurile și calomniile ordinare, de poezie și notițele ligoase, în care les la învală complexe, invidii, resentimente, proșca veninoasă și impulsivitatea mitocănească, adică o înflăcătoare mizerie morală, de nebănuți la mulți „confrați”, căci a fost pînă acum acuzată cu griță. Cîi des, pe primul sens al întrebării, vînzînd cele mai bune reviste de azi, nu e cazul să răspund, de vreme ce sînt eu însumi implicat în „facerea” apela. Nu pot decît să spun că prin *Contra-punct*, *Interval* nostru am încercat tot timpul să ne delimităm form de ceea mizerie, de complexe, de provincialism; și că, simultan cu demontarea lor critică și terapeutică, am căutat calea lucidității și a radicalismului moral, a „europenismului” cultural și politic, înțințindu-ne că am putea trăi și noi, românii, în circuitul democrației intelectuale internaționale, care nu instituie o „egalitate” între înfașuri, ci criterii dure de apreciere: și la care nici nu ai cum să ajungi dacă nu-ți înțelegi și nu-ți asumi mai întii condiția, cu toate datele marginalității ei și cu o reală înțelegere a sanșelor de afirmare într-o competiție în care nu ești decît un mărunț participant.

3. — Guvernul ar trebui să subvenționeze parțial cultura scrisă și cultura în general însă nu direct, ci prin ministerul său specializat. Pentru că acesta din urmă nu trimite fondurile necesare, s-a ajuns la situația aberantă ca literarii, cineștii și alți artiști să se „bîngă” direct primului ministru! Amare situație „politicează” artificial o relație de „sponzorizare” care ar trebui să se consume în spațiul dintre cîmă culturală și cel economic. Guvernămîntul din ultimii doi ani sînt, da, interesați în această „politizare” a raporturilor, prin care speră să se creeze mijloace de influențare în interesul lor a opiniiilor inteligențibile noastre. Societala respectivă e nu doar pămîntoasă pentru starea financiară a culturii, dar mi se pare greșită chiar în intenție și strategic, din moment ce rezultatele sînt deosebit de deșolate. Puteți dovedi asta, răsă, cu de altceva oei în ultimele decenii, că nu știu cum să se compoate față de „artiști”, că nu le înțeleg mentalitățile, psihologia, imprevizibilitatea reacțiilor. Se consumă astfel ultima reacție a unui „meci” istoric, de lungă durată...

Mircea CIOBANU

1. — Dacă eu aș avea o soluție — aș ziceam — pentru scoaterea Uniunii de sub primele falimentului, credeti că oarecine ar avea răbdare să mă asculte? Cine ne cine mai ată să asculte astăzi cine oei mai mult dintre noi au intrat — cu sau fără voia lor — în locul celor ce vor cu tot dinădunul să pîndă? Uniunea Scriitorilor poate să străbăte acest moment dificil și chiar să-l recupereze sumele rîsărite cu o generozitate de dincolo de orice gîndire contabilă, dar numai dacă nu ne gîndim și noi obișnuiți să ne prăbosim doar pentru că totul în jur se trăbăsește.

2. — *Viața Românească*, *România Literară*, *Luceafărul*, *Contra-punct* și câteva bune publicații din orașele mari ale țării care nu au de gînd să abdice de la programul lor de promovare a literaturii contemporane. Căci, pînă într-un miracol, românii încă produc

3. — Fără îndoială că în haosul actual există o felicitate vizibilă care ne desocolează.

Mihai SIN

1. — Ar fi mai simplu și poate mai cinștit să spun că nu știu, mai ales că foarte mulți au crezut și cred că știu cum poate supraviețui Uniunea Scriitorilor, iar situația este cea pe care o știm cu toții. Și totuși: cred că Uniunea ar putea supraviețui devenind un sindicat profesional al scriitorilor, deci cu un statut bine precizat. În acest sens, probabil ar trebui să fie elaborat urgent și un nou statut. O altă condiție a supraviețuirii este legată de conducerea Uniunii Scriitorilor. Ar trebui o conducere operativă, pragmatică, permanent consolidată de 2-3 economiști de marcă și care să impună o gîndire economică clară. În acest context, veștii montanități lezate de viața liberă, hegemonii literare etc. ar trebui să treacă de un plan secund (deci nu mai mult).

2. — Paradoxul momentului actual este că majoritatea revistelor literare și culturale sînt bune și foarte bune. Nu vîd de ce ar face ierarhizări. Problema audienței în general scîzute a acestor reviste are cauze pe care le cunoaștem. În această situație vor rezista, firește, doar cele care vor fi subvenționate sau sponsorizate, că să folosesc un termen la modă, dar inevitabil.

3. — Dacă guvernul subvenționează reviste literare și culturale (nu dețin date exacte în acest sens), probabil acționează și criteriul politic. Cine oare dă astăzi bani din buzunar fiind complet dezinteresat? Cei ce astează subvenții și subvenționari știu foarte bine că trebuie să accepte și anumite condiții, uneori și servituti politice.

Domokos GEZA

1. — a) Ferindu-se de anarhie și în ajutoarea Ministerului Culturii (sau Fundația Română).

2. — *România Literară*, *Contra-punct*, *Apostrof*, *Academia Cașavenou*.

3. — Da, roștrîngere față de obștea scriitoricească nonconformistă (mai puțin față de revistele culturale).

Petre STOICA

1. — Ieșind în stradă

2. —

3. — Bineînțeles, cenzura ideologică a fost înlocuită cu cenzura contabilicească. Pretul hîrtiei a fost umflat cu un scop precis!

Alexandru PIRU

1. — Subordonînd toate editurile care sînt devinute societăți comerciale, toate librăriile un număr de tipografii etc.

2. — *România Literară*, *Literatură*, *Viața Românească*, *Calea Critice*, *Sirena*.

3. — Nu știu ce reviste subvenționează guvernul. Ar trebui să se subvenționeze, excludînd criteriul politic, pe cele de mai sus.

Gheorghe GRIGURCU

1. — În orice caz, Uniunea scriitorilor trebuie să supraviețuiască. Nu vom da satisfacție autodizolvării noastre celor ce ilustrează cel mai impresionabil fenomen post-decembrist: jeffuirea culturii și persecutarea intelectualilor. Vom supraviețui chiar și cu bani mușini, neîntîndu-l pe cel care ne-ab nuș în postura de a cerși minimum care ni se cuvine.

2. — Nu cîștăie a-mi exprima nște preferințe, întrocîi aș acredita implicînd ideea că unele din revistele de cultură actuale ar trebui desființate. Creș cu țările că toate au dreptul la viață.

Fănuș NEAGU

1. — Fără Mădăne.

2. — Nu știu.

3. — Nu cred, S

3. — Criteriul în nesubvenționarea revistelor, mijloc prăpastie. Găse cenzurii ideologice. Din păcate nu poate fi remediat, precum o cenzură. *Literatură* părere, deoarece

Gheorghe TOMC

1. — Nu cred decît elveia.

2. — Primele tate. N-am știu dentiale”.

3. — Guvernul vîște, altele decît excentia publică celorlalte sînt ase

Mircea MICU

1. — Greu. Prin luarea patrimoniului investitii.

2. — *Viața Românească*.

3. — Nu, nu e litic” actual.

Octavian PALER

1. — Nu mi p vîltuire”. Acesta rabdă. Problema se poate. Mă gînd învătăm să ne ad

2. — *Contra-punct*, *Colectiv*, *diu* mai vîzută în alt

3. — Într-un se secret al lui Polke

Cornel UNGURE

1. — Prin sub guvern. În Româ nu a fost niciodată de nobilitate aristocratice, artiș prezintă (asa cum noșter acestora) nu-si poate permit costă instituție: două alegeri vor guvern, acel part lege aceste adese

2. — *Orizont*, *V*

3. — Bineînțeles, cenzura ideologică a fost înlocuită cu cenzura contabilicească. Pretul hîrtiei a fost umflat cu un scop precis!

3. — Bineînțeles, cenzura ideologică a fost înlocuită cu cenzura contabilicească. Pretul hîrtiei a fost umflat cu un scop precis!

Mircea MIHAIES

1. — Prin mira într-o democrație

2. — *România I*

3. — Fără îndoie trebuie să ne imp beneficiari nori beneficiarilor decât — neocomunistă — neostalinistii de m

Fănuș NEAGU

1. — Fără Mădăne.

2. — Nu știu.

3. — Nu cred, S

LIU?

urii (ținând seama că
ulturii, Fundația România,

Dacă da, în ce sens?

itic e transparent
de către stat. A
le a fost înlocuită
a fost înlocuită
cu cenzura econo-
m periodic literar
și la modul finan-
satorie de vite. Ev-
date, avea o altă
și altă... situatic.

vor supraviețui

locuri sînt „neocu-
de reviste „prezi-

reorganizare și eva-
ul. Tipografie pro-
linească, Literarul,
Luceafărul, Steaua,
1. în „contextul po-

le idee de „supra-
sună a agonie ono-
să existăm, dacă
esc că ar trebui să
înstrăm.
și România litera-
ră mea, nu le-am
și timp.
a care reprezintă un
iniale.

NU

entionate de către
ia idee de scriitor
i delegată de idee
ă. Cum n-avem o
e scriitorul — re-
e el) cinstos și o-
luni. Statul român
e să abandoneze n-
ă o partidă. Cred că
avea în față acel
ment care vor inter-
ei elementare.
dra, România litera-
nească, Luceafărul,
hai trebui un etc.
pe care nu le că-
atung la Timisoara

ca acționează cri-
mă întreb, guvern
e noi Andrei Păscu
De ce să spunem
ost doar Român și
al. Dar cum trăim
originală de ce nu
literară, Contrapunct,
n. Familia, Convor-
t. Orizont.
la Si nu cred că
re acest lucru. El ar
ze ne acelu care sînt
pări a constituitor
le azi, și previzibil,
line.

Nicolae PRELIPCEANU

1. — Adaptându-se la „spiritul“ vrea-
m. Dinescu, prese-
2. — Anoaie toate revistele Unimii
Scrititorilor reorganizată sau reorganiză-
tu foarte bine actualul și lita-
raturii: fiecare într-o anume zonă.

2. — Nu știu ce să cred. În adresa
care propunea subvenționarea unor
reviste se specifică în mod expres că
nu este vorba de vreun criteriu poli-
tic, dar desigur la Timisoara exista o re-
vizată excelentă. Orizont, propusă de
noi pentru a fi subvenționată s-au
făcut toate manevrele ca ea să fie
ocultă în final. Există și moduri sub-
tile în care acționează criteriul politic.

Marta PETREU

1. — Prin subvenții guvernamentale.
Cultura română nu poate rămîne „a-
face-o“ privată, problema privată a
scriturilor.
2. — Euphorion, dintre revistele lu-
nare, România Literară, dintre săptămă-
minale. Apoi Viața românească, Vatra
și fără modestie, cred că Apustrof, și
o revistă bună...

3. — Apostrof-ul, alături de alte șapte
reviste ale Unimii, a fost subvențio-
nata, în 1991, cu 1,5 milioane, de gu-
vernul Român. Simultan cu subvenția,
am primit de la Departamentul pentru
Imagina România înființarea ca sub-
venția nu este condiționată politic. De-
pun mărturie că nici nu s-a amestecat
în conceperea revistei. Despre
alte subvenționări ale revistelor eu
nu știu. Împotriva, se pare că, acum,
guvernul Stoiloiu a stopat orice fel
de subvenție pentru revistele Unimii
Scriturilor. Dacă le-a stopat din moti-
ve politice sau doar din rațiuni finan-
ciare, adică din cîmș cultural, eu nu
știu...

Mircea Horia SIMIONESCU

1. — Prin înființarea în cadrul Unimii
a unei societăți pe acțiuni — des-
chisă și persoanelor și societăților par-
ticulare (SRL, SA etc.) — care să-și
propună (cu detalii inteligente), publi-
cității susținerea și înființarea (în fond
supraviețuirea) culturii naționale, cu-
noașterea și peste hotare. Acționarii,
primii ar fi să înțeleagă, proprii membri
și Unimii căroca li s-ar cere priete-
nește să cedeze o parte din veniturile
lor obținute prin gazetarie, învederin-
du-li-se că peste un an-doi este foarte
posibil ca societatea să devină rentabi-
lă și în stare să returneze prin oren-
te sau la cerere, integral, sumele
avansate. Un capital astfel constituit
poate pune în producție, la barbarele
prețuri de azi, cărți, ziare, și reviste
educatoare de beneficii unui țar, mai
ales, cu condiția ca administrația so-
cietății să fie realită, neagmatică, și
nă de inițiativă, să utilizeze bani și la
organizarea de „praxalii“ anexe (li-
terar printru altele o propunere mai
veche de-a se înființa, în București,
Cluj, Timisoara, Craiova, Iași, maga-
zine, chioscuri sau secții de librărie
— una singură dar centrală în fiecare
oras unde să se găsească toate „re-
turile“ revistelor, superabile, multă
vreme după apariție). Tipăritur „mi-
nore“ (țoare scolare, insigne, postere)
ar putea fi editate. Personalități cu-
noașterea ale breșei ar putea face mult
— prin mass-media, contacte perso-
nale — pentru atragerea ca acționari, a
unor oameni de seamă ai țării (inci-
siv președintele, șeful guvernului, re-
șii sportului și turismului — diversi
patroni) arătîndu-le cit de importantă
este pentru țara țării și atragerea tu-
ristilor străini o viață culturală civil-
zată, cit de utile sînt revistele pentru
redusarea Școlii.

P.S.: Oare ar fi nepotrivită înfiin-
țarea la Unime a unui anticuar? și
paralel a unui centru de exploatarea a
birlei?

2. — Nu știu. Așa cum apar și se di-
fuzază, revistele actuale îmi vor a-
lungi pe masă abia după 8-10 luni.
Oricum România literară și Viața Ro-
mânească nu trebuie să dispară.
3. — Fără îndoială; puterea nu vrea
și nu dorește să găsească soluții de
salvare a revistelor, în care este cri-
ticată. E de datarea fiecărui condicier
(publicist) să sublinieze această mane-
vră.

Dimitrie CHIOARU

1. — Unimea Scriturilor din Româ-
nia trebuie să fie, pentru a-și conti-
nua existența în condițiile pseudo-econo-
mice de piață, subvenționată de gu-
vern.
2. — Revistele vii, reprezentative
pentru literatura actuală sînt: Româ-
nia literară, Contrapunct, Viața Ro-
mânească și Școala 20 din București.
Din țară, au suferit nou, autentic, au
adus revistele Apustrof, Interval și
dacă mi se permite Euphorion. Aș mai
adăuga Vatra și Orizont.
3. — Puterea actuală este vădit ne-
măritată de independența de opinie
a scriitorilor și revistelor literare, care
nu au vrut să se învecinețeze pro-
gramului populist și majorității fese-
niste. A nu subvenționa revistele de
cultură pentru că „fac politică“ este
un subiectivism care nu onorează, ci
acuză orice guvernare.

Petre SĂLCUDEANU

1. — Organizînd anticipat Congresul
Scriturilor.
2. — România Literară, Viața Româ-
nească, „22“, Vatra, Steaua, Luceafărul.

3. — În sensul că guvernul are tot
interesul să-și susțină ideile de guver-
nare defectuoasă.

Ștefan TCACIUC

1. — Prin subvenții de la guvern,
plus mărirea timbrului literar.
2. — Toate revistele care propagă
cultură și nu politică. Ministerul Că-
turii, Fundația România și Institutia
prezidențială trebuie să le finanțeze.
În această categorie trebuie neapărat
inclusă și finanțarea revistelor minor-
tăților naționale: germană, ucraineană,
sârbo-croată etc.
3. — Da. În sensul susținerii politi-
cii celor care susțin puterea.

Radu COSAȘU

1. — Realizînd o mîntină „protecție
socială“ a scriitorilor, E. derizoriu, E.
dramatic.
2. — Toate revistele exprină stadiul
actual al literaturii actuală. E inutilă o
ierarhizare.
3. — Da — exact în același sens ex-
presiv în care criteriul politic acționează
în atitudinea revistelor față de
guvern. Ca tot ce este excesiv, e un
raport schematic, melodramatic, și în
cele din urmă neinteresant, vorba lui
Talleyrand...

Grete TARTLER

1. — Prin sponsorizare, subvenții și
o judicioasă administrare a puținului
primit.
2. — România literară, Litere, Arte,
Idei, Luceafărul, Contrapunct, Viața
Românească, Steaua, Orizont.
3. — Oricum guvernul din lume va sub-
venționa numai revistele care nu-l in-
jură. Asta înseamnă întocmirea
absolută tuncințelor, la ordinea morții.
Trebuie găsit fie un guvern de vîrfuri
„culturale“, ceva ce e greu de găsit,
fie subvenții din alte părți căci ar fi
o crimă reducerea peisajului literar la
monotonie prin apolitism.

Corneliu IROD

1. — Subvenția guvernamentală,
sponsorizare.
2. — Literarul, Contrapunct.
3. — Da, Simpatii, Interval, dar mai
ales etc.

Aurel RĂU

1. — Muncind, gândind, căutînd
alte și alte soluții realiste, angajînd
neîntrerupt dialoguri cu toți cei care
ar putea sprijini material viața și re-
vistele Unimii Scriturilor.
2. — Săptămînale ca România lita-
ră, Luceafărul, Literarul, Contra-
punct, dar și altele, avantajate fiind de
perioadicitatea lor, care pot astfel prin
cronica literară, critica folcloristică în
general semăna mai promt și afirma
puncte de vedere într-o dinamică mai
vie. Mult pot face însă — și fac —
prin cultivarea și altor modalități cri-
tice, ca eseul literar și critica de idei,
studii de literatură comparată și de
reconciliere a tabloului de valori ro-
mânești în funcție de condiția actuală,
a unui dialog neîntrerupt, desere toți
scriitorii români, din țară și din stră-
inătate. Am în vedere Viața Româ-
nească, Steaua, Vatra și alte încă vreo
două reviste.
3. — Cred că nu aționează: avînd
în vedere profilul revistelor. De altfel
subvenția nu e condiționată. Nu cred
că o mentinere în afara publicității
politice poate fi asimilată cu o apro-
bare prin tăcere a unor înșinții sau
imperfecțiuni din spatele politicului.
Cum spunem, aceasta e problemă de
profil.

Toma George MAIORESCU

1. — Îmi vine să cred că nu poate
fi vorba de „supraviețuire“. Nici mă-
car de agonie. Trebuie să o renunșăm
deschis: din punct de vedere finan-
ciar economic, Unimea Scriturilor a
dat faliment. Si nu singură: împreună
cu toată cultura.
2. — Nu cred că o ierarhizare ar
ajuta la ceva. Cred însă că fiecare re-
viză literară în interes de „prote-
ctie“ trebuie să-și aibă vocea distinctă,
participînd astfel la actual de cultură,
unic și indivizibil. E cert însă că fără
subvenționare în condițiile noastre
„tranzitive“ și de inflație galopantă
actual de cultură trebuie să se identifi-
ce cu un don quijotism anoaie firește
gratuli și fără perspective.
3. — Cred că acționează, dar n-ar
trebui.

Elena ȘTEFOI

1. Unimea Scriturilor ar putea su-
perviețui nu doar dacă toți membrii
ei s-ar adapta la realitate, ci — mai
ales — dacă sefi asociației s-ar putea
dezbăta (frenu a-i obliga și pe cel-
lali s-o facă) de convingerea că Uni-
nea trebuie să fie în continuare exact
ce-a fost și pînă în 1989. Fie că ne
convine, fie că nu Unimea Scrito-
rilor n-a fost doar un simbol profes-
sional cu autonomie financiară. În
spatele firmei, în lătratul carnelului
care dădea multor scriitori senzația că

sînt și ei cineva, că au șansa de a se „li-
tua“ în partea bună — „alocată“ și deci
apărată — a societății, existau privi-
legiile dăruitorilor (de către partid) cu
funcții de conducere. Desigur, dicta-
tura impunea anumite limite și aceste
privilegii nu puteau depăși cadrele
contractului oficial. Într-un fel, lucruri
se întîmplau ca și în partid: „ca-
racada“ (formată, bineînțeles, nu din
nonvalori, ci doar din aceia valori
care nu-și foloseau talentul — mai
mic sau mai mare — pentru a intra
în grățile puterii) habar n-avea cite
avantaje puteau aduce unora apar-
tenența la breșă. Pentru că a nu scă-
pa nimic din sacul care părea fără
fund, „privilegiat“ și-au împins în
Unime nevestele și amantele, nepoții
și nepoatele, fiili și fiicele, socrii și
soacrele, cumnații și cumnatele și po-
ate chiar pe militanții din colțul stră-
zii. Pentru ei, Unimea nu se poate
schimba în rușul capului și ei o
obligă de fapt să dispară. Cine-și a-
duce aminte cum se agitau „foștii“ și
admiratorii acestora înainte de alece-
rile de la scriitorii, cum se dădeau tele-
foane și se încheiau țiguri numite a-
lianțe, cum cei care se dușmăniseră
pînă atunci își dădeau mina deasupra
colacului pentru a-și îndepărta de pe
cei mai mari smocheri fie pe cei in-
transigenți — nu se întrebă zilnic de
ce nu renunță la ce-au avut domni
Birlădeanu și Marțian. Cine știe că
pînă și ierarhiile literare se întocmeau
punîndu-și obligatoriu în virf pe scri-
torii cu funcții la Unime, nu se mai
miră acum de ce literarii obișnuiți să
le băgati în seamă consideră de da-
toria lor să se confunde permanent
cu propria funcție. Cine știe că exact
cei care toată viața lor (de scriitor)
s-au deplasat pînă și în concedii pe
bani Unimii se sînt acum „ligății“
de deficitul bugetar provocat de edita-
rea unor reviste, acela nu se mai în-
doiește că așa nu se mai poate supra-
viețui.

2. În felul ei, fiecare dintre revis-
tele literare e bună: chiar dacă nu
reprezintă stadiul actual al literaturii
ele spun tot ce trebuie spus despre li-
teratură acestei epoci. Iar cele proaste
spun mai mult decît celelalte.

3. Criteriul politic acționează acum
doar în mintea celor care se folosesc
de el pentru a-și justifica imoralita-
tea. Sub masca „politicului“ freșpina
de dăunător și necultural li își fac de
cap, în continuare, „aranjamentele“,
complicitățile „prietenesti“, răzbunări-
le de tot felul, gîndurile la dramă
mare, disprețul pentru concurența nor-
mală. Aici ar fi multe lucruri de spus.
Există printre noi oameni care nu
cred în nimic și le merge bine toamă
din cauza asta. Guvernării — cei de
azi ca și cei de ieri — aru bine în ce
constă dualitatea unuia care profită
azi făcînd opoziție iar mâine accep-
tă să reprezinte pe cei pe colo — dacă
se poate chiar peste hotare — pu-
terea. Compromisul și predispoziția pen-
tru compromis sînt, de fapt, singurele
criterii care-i ajută pe cei cu pî-
nea și cultul în mîna să-și aleagă in-
todeauna pe cei necesari. Iar în pri-
vinta revistelor, lucrurile nu sînt de-
jor-diferite: listele cu numele acelor
publicații care „merită“ să fie sub-
venționate nu le-a întocmit domniul
Măguroanu, ci prietenii scriitorii ai
unora sau altora dintre... responsabili
cu imaginea României. După cum
ideea ca țineri să nu fie primii în
Unime nu i-a aparținut lui Ceau-
șescu, ci chiar unora dintre „marii“
noștri scriitori, tot așa ideea că revis-
tele independente trebuie lăuate să
succombe la „venit“ domniului Iliescu
e pretiosul ajutor al scriitorilor oas-
peti „de onoare“ ai Cotroceniului.
„Criteriul politic“ atît de des invocat
nu înlocuiește, din păcate, decît ab-
sența oricărui criteriu cultural: dacă
aș ști că subvenționatii de azi au cu
adevărat convingeri politice profes-
niste i-aș respecta cit de cit. Pentru
ei, însă, PSN-ul nu-i decît un PCR de
care trebuie cit mai mult profitat. Da,
că ar ști că ministeriabili li pretulesc
pe cei cărora le oferă cite-o stocură
și nu le-o oferă doar pentru ca acesta
să facă apologia apolitismului, mai că
as mai crede în existența vreunui cri-
teriu. Dar pentru cei aflați la putere
disponibilitatea unor „personalități“ li-
terare nu-i decît o garanție pentru vi-
itor: complicită de ieri s-au salvat re-
ciroc și după revoluție; complicită de
azi se vor salva reciproc și dacă istoria
noastră va intra pe un făgus nor-
mal. Cum ambele tabere consideră că
onestitatea e o dovadă de mare pro-
tie de ce s-ar simți ofenșati cei care
nu vor să încheie țiguri? Doar fiind-
că „profesioniștii“ își fac „meseria“
invocînd politicul și cultura, neamul și
ființa națională, gustul cititorilor ori
imaginea României peste hotare?!

ULTIMUL

DISCURSURI ECONOMICE ȘI REPLICI ROMANTICE

UNIUNEA SCRITORILOR DIN ROMANIA

INVITAȚIE

Sinteți convocați să participați la întrunirea Consiliului Uniunii, vineri 17 ianuarie 1992, la Casa Vernescu, orele 10,30. Se vor discuta chestiunile financiare curente ale Uniunii și perspectiva editării publicațiilor literare. Având în vedere urgența și importanța deciziilor ce se vor lua la această întrunire vă rugăm în mod colegial să nu absentați.

Uniunea Scriitorilor

● **Dan Destiu** : Îi rog pe Mircea Dinescu să reflecteze dacă după un bilanț pozitiv n-ar fi cazul să se retragă de la conducerea Uniunii.

● **Eugen Simion (Caiete critice)** : Sinteza revistă desfășurată este "Caiete critice". Cer Consiliului ca să se apară până în iunie, pentru că sînt în discuții cu o societate româno-franceză.

● **Cezar Baltag (Viața Românească)** : Sînt de acord cu o revistă cu "Steaua" să apară lunar dar nu sînt de acord ca "Viața Românească" cu un ritm de apariție de un veac să apară trimestrial. (Oricum ne-am transformat de mult în trimestrial din cauza hîrtilor. Încercăm cu 10.000 de exemplare și am ajuns la 1.300)

● **Nicolae Manolescu (România Literară)** : Această luptă pe criterii culturale, istorice, politice nu are nici un rost. Dacă nu ne dezmetim, în trei luni Uniunea dispare, ieri s-a făcut soldul debitului și creditului Uniunii și s-a văzut că mai rămîn 20 de milioane pentru publicații. Degeaba umblăm cu argumentul că este o rusine ce se întîmplă. Rușinea noastră este că nu sîm ce înseamnă o economie de piață, răsună altora e că ne-au aruncat în ea. Soluții nu mai există și de azi înainte fiecare să răspundă de ce face cu banii. Sacul s-a golit, domitorii și domniții! Dacă nu ne cămărim deservim vom muri într-o lună. Baldaș să ne cămărim în cazul al domoretelor!

● **Gabriel Liceanu (Editura Humanitas)** : O parte din ceea ce voiam să spun există în discursul realizat al lui N. Manolescu. De fapt primul discurs realist l-am avut acum un an, cînd nu-mi fost ascultat. Atunci Andrei Pleșu a făcut deosebirea între un discurs romantic foarte așezat în prim plan polemismului cu care ne-am obișnuit și un discurs economic al cifrelor. Ieri tuturor ne-a venit în minte că am ajuns în acest punct despre care vorbea N. Manolescu: avem atîtia bani și mai putem împăra atît. Tuturor ni se rupe inima de aceste reviste, dar dacă eu acceptăm ideea că trebuie să ne încredem doar în subvenționarea a 5 publicații, lucrurile se termină aici. Este mai înocent să existăm cu "breașă" literară ori să mai scoatem 17 reviste încă 4 luni într-o lună și să disparăm? Ca membru al Comitetului Director mă sînt responsabil de soarta Uniunii.

● **Sorin Măreșescu (Editura Humanitas)** : Dar ce se întîmplă cu tipografia Uniunii, despre care nu s-a vorbit nimic?

— Vreau să aduc la cunoștința Consiliului că tipografia Uniunii funcționează într-un mod miserabil. Editura Humanitas, noi, am făcut oțetă de tipărire, dar posesiunile Uniunii pe-a sora sînt în locul cărților noastre preferă să tină oșetă de vin, este mai rentabil. Pînă la urmă se pare că nici editurile de vin nu s-au tipărit, oțetăria a renunțat la romanță. La noi este o inferă administrare a Uniunii Scriitorilor.

— Propun reducerea cheltuielilor administrative Uniunii care a făcut dovada totală sale incompetențe în ceea ce face reducerea revistelor literare. În mod normal eu din administrație de acum se trebuie dat afară și angajați numai comente.

— În mod normal revistele sînt stabilizate de edituri. Este conștientă editura "Carlea Românească" să susțină o bună revistă literară?

● **Z. Ornea (Editura Minerva)** : Orice decizie s-a luat și în Consiliu și în Comitetul Director nu s-a pus în lucru; este și vîna Comitetului Director că nu a urmat buna mea în lucru a deciziilor. Constă cu mare bucurie că nu decizia de ieri nu este aplicată azi. Ieri România Liberă era blitură, iar "Lucraful" și "Contrapunct" lucrau. Într-un există promisiunea unor subvenții lunare care s-au modificat iar de ieri pînă azi. Numai că raționalismul nostru este fals; cheltuielile vor crește, cifrele vor fi altfel și nu vom putea continua financiar acestor reviste mai mult de 3 luni de zile. Sînt de acord cu Sorin Măreșescu trebuie reduse personalul administrativ și cheltuielile de protocol.

● **Florin Iaru (Editura Carlea Românească)** : Am cerut de un an de zile un computer de la Uniunea Scriitorilor editura "Carlea Românească". Nu l-am primit, dar la Uniunea de computerele noastre se fac jocuri de copii.

● **Daniela Crăsnaru (Editura Ion Creangă)** : Domnul președinte al noastre ne-a reproșat că n-am făcut în Parlament nimic pentru cultură. Dacă noi, care ne cunoaștem între noi vorbim așa

mănească) : Am cerut de un an de zile un computer de la Uniunea Scriitorilor editura "Carlea Românească". Nu l-am primit, dar la Uniunea de computerele noastre se fac jocuri de copii.

● **Z. Ornea** : Primește alocație culturală pentru extern. Pentru diasporă.

● **Mircea Dinescu** : Diaspora sîntem noi acum.

● **Ov. S. Crahmăloieanu** : Nu se poate eluda problema subvenționării Uniunii Scriitorilor. Noi ne-am lăsat mai mult decît ne este plăcut. Dar ce facem dacă salariile de redacție se păstrează și co-

laborarea unui scriitor se va plăti tot cu 200-300 de lei?

● **Cornel Moraru (Valca)** : Situația noastră în T.C. Mures este foarte grea. Soluții să căutăm o publicație a Uniunii, chiar trimestrială. Altfel, noi pierim.

● **Z. Ornea** : Tristul sînt că editura Uniunii tocmai s-a redeschis. "Ibucă" Comitetul Director a hotărît să discute cu "Carlea Românească" pentru ca bene-ficțiile ei să facă să crească veniturile Uniunii.

● **Magdalena Bedrosian (Editura Carlea Românească)** : Am venit aici decît să-mi dau demisia, dar vîndul cum se discuta, nu vreau să transform lucrarea mea de război într-un bilet. Ca să desubiectivizez însă discuția, vreau să vă

● **Octavian Paler (România Liberă)** : Încercăm să vedem dacă nu corespundem a. celorți oameni pentru a administra Uniunea. Trebuie să aplicăm discursul economic, care și el este romantic, pentru că aceste 20 de milioane se vor devaloriza foarte repede. Ar trebui (amuz și aici) să ne punem problema în ce măsură avem dreptul să învingem Uniunea în morțim. Dacă tot noi o administrăm, în 6 luni de zile vom avea ultimul consiliu. Pînă înțeleg revistelor nu vom rezolva situația. Deci: 1) Să tăiem cheltuielile de protocol, administrație; 2) să căutăm un corp de profesioniști în afaceri care să gesească Uniunii; 3) să facem o listă de priorități financiare, asigurarea revistelor la limită. În rest trebuie tăiat tot.

● **Stefan Azonlian (Cotidianul)** : Se în-țelegă prelungirea morții noastre. În am-

fost în China de curînd și pot să vă spun că Uniunea Scriitorilor din China, care are un milion și jumătate de scriitori, subvenționează doar 6 reviste. Vă propun să alegem prin vot secret doar 3 reviste. Sinteți de acord?

● **Mai multe voci** : Nu, Nu.

● **Mircea Dinescu** : Propun să se facă un congres al Uniunii Scriitorilor, desi asta costă. Dar e multă poezie și în re-punerea "omului de afaceri". Nici la be-rării nu vor veni îmbogățiti. Și ce este cu această "Fundatie România" care are mai mult bani decît Ministerul Culturii? A nutăit Uniunea Scriitorilor cu două bi-lete pînă în China (pentru Bedrosian Hora-sangian și N. Prilipeanu). Ce este, dom-nule Z. Ornea, cu această fundație?

● **Z. Ornea** : Primește alocație cultura-lă pentru extern. Pentru diasporă.

● **Mircea Dinescu** : Diaspora sîntem noi acum.

● **Ov. S. Crahmăloieanu** : Nu se poate eluda problema subvenționării Uniunii Scriitorilor. Noi ne-am lăsat mai mult decît ne este plăcut. Dar ce facem dacă salariile de redacție se păstrează și co-

mun următoarele: cifra de 2 milioane jumătate livrată Uniunii nu reprezintă beneficiul nostru real (mult mai mare), ci este rezultatul bioajului financiar. Sora deosebire de editurile Ministerului Culturii care au un fond financiar, noi sîm de doi ani și jumătate ce înseamnă să trăiesc în economia de piață, să nu te aiute nimeni la Uniunea Scriitorilor să sîm doar: „dă bani, dă bani, dă bani”. Am rugat să se deblocheze la subsol un spațiu unde s-ar putea arhiva mîncată de so-bolani, ca să instalăm o mică tipografie, dar nici aceasta nu s-a făcut. În '70 edi-tura a fost dotată în fondul de inventar cu o autotură pentru transportul cărților Uniunii. În '79 a existat o înțelegere între Marin Preda și Virgil Teodorescu, mașina a intrat formal la Uniune, dar de fapt edi-tura a folosit-o tot timpul pentru trans-portul cărților. Este o mașină pe care am păstrat-o cu grijă, curată și care acum se pare că transportă fazași și lenuri îm-puscate. Vă solicităm mașina să se în-tîrce la editură. Nici acum nu avem toate posturile din schema ocupate, dar prin organizarea propusă de Comitetul Director ni s-a promis să intrăm sub cenșura administrației Uniunii, editorul nostru care nu a demonstrat însă că știe să transforme 100 de lei în 102. Toate editurile din această țară umblă acum după o autonomie financiară și după descentralizare. Noi, care am avut-o, tre-buie acum să renunțăm la ea. Nu vrem să devenim de administrația Uniunii care nu aște decît să tot scoată din cont, care pînă la urmă tot se va sfîrși.

Ca să creștem veniturile putem mîso-ra numărul de titluri de literatură con-temporană, care toate sînt în pierdere a-cum, nici măcar proza nu mai e rentabilă. Dar acesta este un act de suicidare literară, pentru că avem în editură 150-200 de manuscrise de cîrți bune și foarte bune.

— La editura "Carlea românească" nu publicăm înainte majoritatea scrierilor importanți. Acum mare parte dintre ei publică în alte țări. S-ar putea să fie vinovată și eu, pentru că m-am situat pe poziții politice diferite de ale majorității scriitorilor. Dar mulți mi-au ales pentru că sînt convins că pot obține drepturi de autor mai mari din altă parte. Îi asigurăm că pot câștiga la fel de bine și de la "Carlea Românească".

— La ora actuală doar de la traduceri se mai poate scoate un beneficiu, dar s nevoile de copyright-uri. Eu sînt în om care n-a plecat din țară, acesta de a-cesa nu știu cu cine să luăm lecțura. S-a plecat mult în străinătate, dar nimeni edituri au fost mereu sters de o listă — o listă de colegialitate de care nu mă mai pot.

— Deceputăți toți nu au făcut altceva decît să cheltuiască — am văzut pe nimeni aducînd ceva Uniunii!

— Această tipografie a Uniunii ar tre-bui să primească mai puțin comenzi editurii ei.

● **Florin Iaru** : Să discutăm care este bugetul tipografiei Uniunii? Cîți bani chel-tuie și ce venituri a adus tipografia?

● **Dan Găz** : Am fost editor multă ani, editurile au fost în acest limo subordonate. Această subordonare degra-dează și calitatea și relațiile. Acum toată activitatea editorială din România se află într-o dramatică criză. Si conducerea Uniunii și editura doresc același lucru: să cîștige bani. Trebuie lăsat pe seama editurii să decidă, Uniunea să ceară să-mi vîrșă anual un procent din beneficii, dacă nu reușiti după un an să schimbăm. Din ce-l rămîne, instituția pune la fondul de salarii, în investiții sau poate să-i formeze un cont în bancă o rezervă. Eu nu mai cred în tendința integratoare; dar oamenii nu se pot desprinde de o gândire statată. Eu nu știu că este nici la editura Uniunii; ori să fie interese de grup, ori lipsă de responsabilitate, dar nu este admisă imixtiunea în viața unei instituții. Dacă nu co-respunde, schimbăți; dar dați o șansă!

— Dacă revistele sînt în pierdă, si edi-turile sînt în criză, propun Consiliului Uniunii să facă un apel Parlamentului Românesc.

Grupajul din pag. 8-10 a fost realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU

DEMISIE

Intrucît sub actuala președinție a Uniunii Scriitorilor, haosul, amatorismul și bunul plac nu se întînesc decît cu insolența, bă-dărănia și terorismul zbieretelor, intrucît pus să lucreze în aseme-nea condiții orice comitet director își pierde menirea și este ani-hilat în intențiile și eforturile sale, consider că este firesc să-mi dau demisia din acest comitet, refuzînd astfel să girez o atmosferă bezmetică și să particip la destrămarea unei instituții care, după decembrie 1989, ar fi merit, desigur, un alt destin.

17 ianuarie 1992

GABRIEL LICEANU

CONSILIU?

O pepinieră de politicieni

Pentru cine, după nenunțarea la sedințele de pionieri, u.l.c. sindicat, p.c.r. în care îl purtase destinul de cetățean al României comuniste, ateriza în sala în care se ținea Conferința Națională a Uniunii Scriitorilor (asa cum mi s-a întâmplat în '81 mie, membru doar de un an a breșii scriitoricești), senzația era ca a unei ferice căderi în timp vreme de o săptămână puteai trăi într-o Românie antebelică, pluripartită, cu factori de influență carteluri partide „liberale” (chiar două) grupări dogmatice bătute a fi în strinse relații cu Securitatea — cei „13” care îi ceruseră lui Ceaușescu o Uniune cu adevărat comunistă, cei care, prin intrările în structurile puterii își micșorau șansele electorale etc. (Dar președintele Uniunii trebuia să fie membru în CC, comitete pe care atunci, părea să o înțeleagă lumea.) Febra electorală anima conversațiile de pe culoarele unde se șușotea cu certitudinea că totul era (și probabil era) ascultat din subsoluri. Cine nu și dorea să intre în consiliu unde se ducă luptele mitologice cu cenzura, unde se volau comisiile de premii și zădăririle revistelor? În consiliu se intra cu un discurs bun de apărare a literaturii și cu certificatul de „mare, adevărat” scriitor pe care criticii importanți (Lucian Raicu, N. Manolescu, Valeriu Cristea, Eugen Simion, Mircea Iorgulescu) ți-l semnaseră prin cronici anterioare. Cu totul neașteptat pentru ceea ce trăiești până atunci de astă dată valoarea literară) recunoscută îți oferea un drept ca individ. Chiar votul secret funcționa selectiv și rarori se întâmpla ca un scriitor „adevărat” să nu pătrundă până la urmă în perimetrul de decizie al Uniunii — singurul loc din România unde un text de lege (Statutul) era frecvent invocat pentru a se cere respectarea lui. Cu timpul aveai să vezi și cum, cu o diplomatie seroasă oamenii puterii erau „utilizați” în beneficiul literaturii și al taberei „de bine”. Cu cât aveai să înaintezi în cunoașterea acestei lumi, cu atât aveai să aștări niște alianțe, alianțele, alianțele prietenile sociale, compromisiurile ascunse, promiscuitățile morale — toate acestea înșă deși în lumea brutală a revoluției. În două dimensiuni din care veneai.

Pe scurt, Uniunea era încă atunci (dar după Conferința din '81 avea să înceadă treptat să nu fie) o rezervă a societății civile. De aceea în perioada de tranziție de acum ea și a părții ce o pepinieră de oameni politici. Beneficiind indiscutabil de un plus de antrenament față de ceilalți concurenți, scriitorii reconverși în politicieni simțeau totuși crapi de erescătorie aruncate într-un lac secăuit. Viitoarea lor evoluție are să ne lare în ce măsură Uniunea Scriitorilor a fost este un eșantion reprezentativ pentru România.

„A trăi în nostalgie, nu în proiect”

În ultimii ani ai lungii domnii a lui D.B. Popescu atunci când activitatea Uniunii s-a degradat, amintindu-se relativ cuminte blacajului ordonat „de sus” iar intrările deranjante ale consiliului au fost mai puțin rare, apoi surprinse, nostalgia consiliului mi se da din două jumătăți a anilor '70 a binișit cu pere vârstă. Dominat de personalități puternice (Augustin Buzura și Marin Preda), dar funcționând astfel încât cei ce și comunități să și păstreze personalitatea proprie și să se simtă solidari, el a intrat în contact cu o putere legală puternică (Paul Goma a făcut disidență doar cu I. Neșțoiu și I. Vinu, precum se știe), coagulând consistența unei breșe-veșede.

Doar în prima vedere poate să se vorbească de nostalgie aceluși consiliu persistă și azi sub condicierea actualului președinte al Uniunii. De fapt însă, după 2 ani de guvernare Mircea Dinescu pare să fi convins pe mai toată lumea că nu este nici doritor, nici necesar în distanță de timp. Grăbită, chiar pe 22 decembrie să schimbă conducerea revistelor în timp ce în gradă începeau deja să treacă pe scenă cine și cum să se lumineze de via, cele care mistuiau P.C.U. și Mișcarea de libertate. Plată a Revoluției. Uniunea s-a relaxat însă repede. Noul președinte, a anunțat că libertatea și individualitatea cuberăsează pe pământ, iar Uniunea s-a metamorfozat într-un amănunțit sindicat cu erii economice. De fapt, consiliul se polarizase, precum societatea românească în întregul ei: o parte arăta în jurul președintelui Iliescu pe linia biografică, a unor entități politice neastăutate sau a schimbării firei al scriitorilor cu puterea (Augustin Buzura, Marin Sorescu, Eugen Simion, Valeriu Cristea); alții au scrisorile, arădind în zonele și în publicitate extremiste (Romulus Vulpeanu) mobilizându-se, în fine, să îndreptat spre teritoriile opozitiei.

După eroicele înfruntări pe manuscrise ajustate și complicatele agitații de curse ale trecutului, noua Conferință a Scriitorilor și alegerea s-au înecat în alieșeală. A treia soțire a minerilor, agresivitatea „Vetrei Românești” și munda **România Mare** au definitivat discursul lui Mircea Dinescu față de putere, aliniindu-l discursului de opoziție. Unii dintre cași săi de bătaie au continuat să rămână însă colegii „transformați în revoluționari după revoluție”. Ironiile lui mișcătoare pe această temă ar avea suficientă justificare (un inevitabil reproș adresat celor ce nu au fost în stare să crească un front comun atunci când disidența lui le-a oferit ocazia proprie) dacă astfel de ocazii n-ar fi fost mai multe în viața Uniunii, și dacă el însuși nu le-ar fi pierdut atât de ușor, alături de toți ceilalți. Ca președinte al breșii s-a arătat de altminteri lipsit de colegialitate față de ceilalți: a precedat, înfruntându-l pe Ceaușescu într-o singură dată mult mai mare încă refer la Paul Goma și Dorin Tudoran. Agitația nemerită, combinată la sedințe cu un mo-nolog trist, pornirea ireverzibilă de a las decizi de unul singur sau într-o confortabilă ambianță administrativă subordonată, lipsa de răbdare a lui Mircea Dinescu în a asculta o părere străină etc., au accelerat atomizarea noului consiliu, mixat și așa de diferenta de opinii și a-ltante politice a membrilor săi, de polemicele din presă și de relațiile perturbate de revoluție.

S-a ajuns astfel la un consens (optim) că nu se poate vorbi cu actualul președinte al Uniunii care, în loc să transmită o stare de calm propice unor discuții constructive infuzează prin agresivitatea lipsite de control o tensiune molipsitoare, în marginea isteriei. Consensusul vizează comportamentul inadecvat, din această stare de lucruri decurgând însă o proastă funcționare a organismelor colective de conducere ale Uniunii: comitetele director (compus din 21 de membri între care St. Aug. Doinas, Ștefan Bănuțescu, N. Manolescu, Ana Blandiana, Z. Ornea, H. Britz, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Augustin Buzura, Ioan Balogh, Mircea Martin, Gălfățiu Zoltan, Mircea Mihăieș ș.a.) și consiliul alcătuit din 127 de membri. Consiliul este singurul factor de decizie, potrivit statutului și de aceea are obligația a se întîlni cel puțin trimestrial.

În afară de nemulțumirea datorată comunicării deteriorate, un alt reproș colectiv se referă la lipsa de transparență privitoare la utilizarea banurilor Uniunii (statutul exact al tipografiei este una dintre enigme). Cu nedumerire (dar și cu pasivitate) membrii breșii au observat insuficiența încercărilor de „reformă” a administrației Uniunii după 2 ani de nouă guvernare. Vechea administrație nu a fost cu adevărat restrânsă, turnă deși se știe că e un organism-mamut anchilozat, subminat de corupție și incompetență. Menționând mulți dintre funcționarii superiori ai vechiului aparat administrativ, ba chiar și ridicându-l în grad cu toată proasta lor reputație (afaceri personale, colaborări cu Securitatea, inevitabile în ultimii ani ceausisti), conducerea operativă (nu foarte statutară) a adăugat angajări neconvingătoare. În schimb, cele 140 milioane din bugetul trecut al Uniunii nu au fost asigurate prin investiții. (Așfel de propuneri au existat, de n-ar fi s-o amintim decât de cea a unei rețele proprii de difuzare a presei cu chișcure în Capitală și în orașele de provincie, profitabilă pentru întreaga presă independentă). Cheltuiți cu o exagerată rapiditate și roasă de inflație, zestre post-revoluționară a Uniunii nu mai este în stare, după datele comunicate, să asigure protejarea literaturii române actuale și a autorilor ei.

Situația mișcătoare a revistelor în decursul câtorva ore

După aproape o lună de la suspendarea revistelor literare, intrate în grevă pentru a strage atenție asupra pericolului în care se afla literatura română, Uniunea și-a convocat membrii consiliului. După votul de principiu pentru pensile care se speră că vor fi preluate în cadrul de Ministerul Muncii (la discuția cu guvernul, primul-ministru Theodor Stolojan a promis că meseria de scriitor va fi trecută în nomenclatură profesională), St. Aug. Doinas, președintele de onoare al Uniunii, a anunțat consiliului concluziile comitetului director intrat în sesiune și înainte (pe 18 ianuarie 1992). Soldul Uniunii: cîștig de cel 3 funcționari — M. Chiruș, Ștefănescu și Istrate care au să asiste, solemn, și la aștuta sedință a consiliului arătase că mai există o țasă finanțată de numai 20 milioane (cu a deschidere de încă 12 milioane cu mai micuș venit) de la Ministerul Culturii pentru revistele literare. Așdăr acestora li se mai oferea o șansă de apariție de circa 3 luni. Noua situație urma să impună un nou ritm de apariție revistelor (săptămînal rămînea doar **România Lite-**

rară; **Luceafărul** și **Contrapunct** erau bilunare; **Vatra**, **Viața Românească** și **Steaua** unită cu **Apostrof** urmau a fi trimestriale etc.). O parte a revistelor literare din provincie urmau a fi salvate de inspectoratele culturale județene, păstrîndu-și însă sigla Uniunii Scriitorilor, pentru a fi ferite de posibile abuzuri ale autorităților locale. Întrucît ritmul aparițiilor determina și cantitatea de hirtie, (prin urmare și structura redacțională) urmau a fi aplicate de către redactorii șefi organizame noi avînd drept consecință reducerea de personal. Ritmul de apariție al revistelor aprobat de consiliu va fi obligatoriu și neobligatoriu: dacă o revistă poate să se chivernisească mai bine cu banii primii sau obține bani prin altă sponsorizare, „cu altă mai bine țară, și ei cu altă mai bine”.

Discuțiile din adunarea generală au relevat că ritmul de apariție al revistelor propus consiliului spre aprobare nu era într-un totuși același cu cel stabilit de Comitetul director cu o zi înainte. Iar după ore și ore de propuneri nefecate în seamă de nimeni și discuții neefectuoase pe un ton ridicat (la provocarea cărora Mircea Dinescu a avut un rol de necontestat St. Aug. Doinas va propune spre votare către sfîrșitul sedinței o listă cu un alt ritm de apariție a publicațiilor, motivat de certitudinea celor 12 milioane așteptate de la Ministerul Culturii. Consiliul obosit de zbaterea sterilă a votat deci ritmul de apariție și sumele necesare (**România Literară** — săptămînal, 65 mil.; **Luceafărul** — bilunar, 45 mil.; **Viața românească**, **Secolul 20**, **Steaua**, **Helikon**, **Convorbiri literare** 3 mil.). **Calea critică și Memoria** 1,5 mil. etc. O situație mișcătoare și asta, pentru că peste două zile în locul **Luceafărului** ca revistă bilunară a Uniunii va reîntra **Contrapunctul** (acesta urmînd să apară ajutat de Inspectoratul de Cultură al Municipiului București).

Doi dintre participanții vorbitori la această sedință despre care s-a spus că ar fi „istorici” — N. Manolescu și G. Liiceanu — și-au avertizat colegii despre gravitatea momentului și despre necesitatea de a redese numărul de reviste susținute de Uniune. Vocile de căsăndă nu au trecut însă cu adevărat pe nimeni; cine se poate rupe așa de ușor de soarta propriului loc de muncă, a „proiectului său de viață”, a salariului etc. în aceste vremuri? E greu să îți asumi liniștit condiția de victimă a economiei de piață; și există reviste sponsorizate de Ministerul Culturii și Fundația România al căror nivel calitativ este indiscutabil sub cel al foarte bunelor reviste ale Uniunii. Ceea ce s-a ratat și cu această ocazie (apre regretul majorității celor ce au participat) a fost posibilitatea unei discuții concrete și productive. În schimb, s-a instaurat obligata stare de frîntură, hrînită de strîgătele și răspunsurile în doi peri ale președintelui. Promisiunile, cîte au fost, nu au fost ignorate, votul decretat cu autoritate de președintele s-a

rezumat la mîinile ridicate, într-o neglijență românească-parlamentară. Momentele de tensiune penibilă s-au declanșat mai ales cînd se aștegea problema bugetului tipografiei Uniunii și cînd s-a discutat raportul dependentă/autonomie dintre Uniune și editura ei „Cartea Românească”. Treptat s-a instaurat un sentiment înconfundabil în raporturile fiecărui cu sine și cu ceilalți, conștiința unei participări oboșitoare la un lucru fără sens mai vechiul sentiment ce trăiește încă înăuntrul fiecărui dintre noi — al lipsei de importanță a individului în raport cu un mecanism din afară care funcționează rău și fără de care nu reușește să intervină — deși este responsabil. După ce avea să se termine totul, cei de față își vor aminti că nu li s-au oferit informații despre funcționarea Fondului literar (și bilanțul lui), că nu s-au dat relații despre cheltuirea fondului valutar, a beneficiarilor caselor de odihnă.

Spre sfîrșit se coagulase o stare difuză de nemulțumire. S-a vorbit chiar de un vot de neapreciere (sigura reacție statutară) care însă nu a fost concretizat. Foarte la începutul sedinței, Dan Doșia îi adresase lui Mircea Dinescu îndemnul de a reflecta dacă după un bilanț negativ al Uniunii se mai simte capabil să conducă breșea. Propunerea s-a rîșnit într-o glumă („Eu nu răspund decît în fața Marii Adunări Naționale”) numai că gluma a început să sune tot mai rău spre sfîrșitul sedinței, atunci cînd se făcea lectura punitivă a lefuerilor de la editura „Cartea Românească” (în schimb, nici lefuerile administrației, nici necesitățile care de decenii se încasează odată cu drepturile de autor n-au fost comunicate consiliului). Sentimental că trebuie reacționat față de o rea imagine publică a tuturor creștea odată cu nemulțumirea. Nu s-a ușor de explicat mobilurile acestei pasivități; fără îndolală intră în ea și prețuirea față de poezie și retinerca provocată de atitudinea demnă a lui Mircea Dinescu în ultimii ani de dictatură, și interesul (personal și colectiv) al multora dintre cei de față, salariați al Uniunii în marea lor majoritate. Totuși, nu teama unui conflict personal (care s-ar fi putut repercuta asupra unei microcolectivități) era principialul motiv, pentru că în tot timpul sedinței Mircea Dinescu a fost contrazis cu o vehemență uncori dispartă, și mai degrabă o solidaritate de breșă. Întrebarea care ne-a frîntinat pe fiecare era: a te distanța de Mircea Dinescu, a vorbi critic desure comportamentul președintelui Uniunii Scriitorilor nu înseamnă oare a da apă la moară forțelor politice ultra-conservatoare din țară? Nu înșămna a sprijini stăcurile murdare ale **Românilor Mari**? O dilemă cu care m-am confruntat scriind acest articol, și știind că nu-mi amam un lucru ușor.

GABRIELA ADAMȘTEANU

EXTRAS DIN RAPORTUL AMNESTY INTERNATIONAL

Sute de prizonieri de opinie au fost deținuți ca urmare a tulburărilor din iunie 1990. Cifra dintre aceștia nu este încă cunoscută, iar în cele mai multe procese politice, garanțiile juridice esențiale n-au fost respectate. Prizonierii au fost bătuti și chiar torturați. Reprezentanții autorităților locale s-au făcut complicii violențelor contra populației civile, uneori săvârșite numai din cauza originii etnice a victimelor.

Alegerile din mai 1990 au conferit o foarte mare majoritate președintelui Ion Iliescu și Frontului Salvării Naționale (F.S.N.) aflat la putere. A fost întreprinsă o reformă a sistemului juridic și a Constituției. Codului penal și procedurii penale. În timpul anului au avut loc procese intenționate unor persoane acuzate de violări ale drepturilor omului în cursul răsturnării care au dus la răsturnarea regimului ceaușescu.

În februarie 1990, cu acordul guvernului român, Comisia Drepturilor Omului a Națiunilor Unite a prelungit cu un an mandatul raportorului special desemnat în 1989 pentru a urmări evoluția situației drepturilor omului în România. În martie, România a semnat al doilea protocol facultativ referitor la drepturile civile și politice, vizând abolirea pedepsei cu moartea, neratificat până la finele anului. În decembrie, ea a aderat la Convenția Națiunilor Unite contra torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. În iunie, tulburările din București au dus la încercarea a sute de prizonieri de opinie. În 13 iunie 1990, forțele de Securitate i-au dispersat pe manifestanții antigovernamentali care ocupaseră Piața Universității de sapte săptămâni. Numeroși manifestanți au fost arestați și mulți s-au plins că au fost bătuti de poliție. În aceeași zi, o mulțime imensă de manifestanți a reușit controlul

Grupurile de manifestanți au început să dea foc autovehiculelor și să ocupe clădirile publice. Temându-se, se pare, că nu va putea conta pe forțele regulate de ordine, guvernul a făcut apel la populație, făcând să vină în București mii de muncitori, în mare parte mineri în vârstă, „apărării democrației”. Mai mulți de o mie mineri au fost arestați; sute dintre ele nu luaseră parte la violențe și nu sunt considerate drept prizonieri de opinie. Un pensionar din telecomunicații, Costică Cebeșu, a afirmat că în 11 iunie mineri i-au agresat fără ca el să-i fi provocat. Arestarea sa în carantinamentul militar de la Măgurele, în suburbia Capitalei, a fost însoțită de un garaj împreună cu sapte sau opt sute de persoane. Eliberat în 16 iunie, Costică Cebeșu a explicat că membrii forțelor de poliție i-au maltratat în repetate rânduri, adăugând că mineri ar fi avut dreptul să intre în carantinament și să profereze amenințări la adresa deținuților.

Un număr mare de persoane arestate cu această ocazie au fost puase în libertate după eliberarea. Altele (cazul lui Marian Munteanu) au fost menținute în detenție încă mult timp. Marian Munteanu a fost internat în spital în 11 iunie, după ce a fost rănit de mineri care au pătruns în Facultatea de Arhitectură unde acesta avea o cameră. A fost arestat în 18 iunie, atunci când se afla încă în spital, fiind acuzat că a participat la violențe în timpul manifestațiilor din 13 iunie. Sued. alii arestați în timpul evenimentelor au afirmat că nu fost siliți să semneze declarații compromițătoare cu privire la Marian Munteanu. Lor și altor numeroși arestați, ei s-a refuzat orice contact cu familia și cu avocații. Marian Munteanu a fost eliberat la 3 august.

Muncitorii și minerii chemați în ajutor de autorități au lovit cu bile și cozi de cazmale pe cei pe care i bănuiau de a fi opoștați, fără ca forțele de ordine să aprecieze că este cazul să intervină. Minerii „au arestat” și au bătut sute de persoane, mulți dintre ei fiind apoi din nou maltratați de poliști și mineri. De cele mai multe ori, victimele nu au fost implicate în acte de violență. Numeroși martori oculari au declarat că acțiunile minerilor ar fi fost oficial încurajate, dirijate și controlate. Grupuri de mineri, uneori însoțite de poliști au invadat locuințele țiganilor și i-au bătut. Ei au atacat pe străzi și alte persoane pe motiv că ar fi țigani. La finele lui 1990, comisia de anchetă însărcinată să facă lumină în această problemă nu și depuse concluziile încă. Persoanele judecate pentru delictul împotriva ordinii publice au fost condamnate la pedepse mergând până la 6 luni închisoare, în virtutea Decretului 153/1978 care se aplică teoretic „paraziților societății”. Un număr între 14 și 18 țigani ar fi fost condamnați, ca urmare a confruntărilor intervenite în luna martie la Tirgu Mureș. Garanțiile juridice esențiale n-au fost respectate în cursul acestor procese care nu se deslășurau potrivit normelor internaționale.

Decretul 153/1978 nu prevede introducerea unui apel la o instanță superioară și reglementează recursul după o procedură prea accelerată, pentru ca avocatul să-și poată face apărarea. Avocatul țiganilor condamnați la Tirgu Mureș n-ar fi avut acces la dosar decât cu câteva minute înainte de începerea dezbaterilor.

În repetate rânduri, s-au semnalat cazurile unor deținuți care au fost maltratați, ba chiar torturați. Poliștii ar fi siliți în bălăie mai mulți manifestanți antigovernamentali arestați în 18 februarie 1990, menținți până au semnat recunoașterea vinovăției: un tânăr de 16 ani, Alina Roșianu, ar fi fost lovit și constrins să denunțe pe unul din colegii săi. Cifra dintre deținuți — din care unii erau minori sub 16 ani — ar fi fost reținuți sub stare de arest perioade de timp care au mers până la 6 săptămâni. La sfârșitul lui 1990, comisia însărcinată să conducă ancheta asupra acestor evenimente nu și publicase concluziile sale.

Copiii ațiați în instituțiile psihiatrice nu au primit nici cele mai elementare îngrijiri: privațiunile pe care le-au îndurat constituind o formă de tratament crud, inuman, degradant. Această situație există încă din vechiul regim când copiii muriau cu zecile de foame și frig.

După schimbarea regimului, lipsa de grijă față de copii a rămas la fel de revoltătoare în numeroase instituții de stat. Față de indignarea comunității internaționale, se pare că situația s-a mai ameliorat.

O delegație Amnesty Internațional a sosit în România pentru a se întreține cu reprezentanții guvernului. Ea a cerut eliberarea imediată a lui Marian Munteanu și a altor prizonieri de opinie arestați în timpul evenimentelor din iunie. Organizația și-a exprimat îngrijorarea privind stările despre unele tratamente aplicate deținuților, despre complicitatea profundă a autorităților locale în violențele exercitate împotriva civililor, pe care forțele de poliție n-au reușit să le prevină, după cum nici garanțiile juridice esențiale nu s-au respectat pe parcursul desfășurării proceselor în cauză.

Autoritățile au răspuns la unele puncte, dar cea mai mare parte a răspunsurilor n-a fost satisfăcătoare. Amnesty Internațional a rugat cu insistență guvernul să ia măsuri imediate ca să se pună capăt tratamentelor grave ale căror victime sînt copiii din instituțiile de psihiatrie. În septembrie, o a doua delegație a organizației s-a întâlnit cu reprezentanți ai autorităților, în frunte cu președintele Ion Iliescu și premierul Petre Roman.

PREȘEDINTE A.R.G.L.A.I.

Textul de față a fost preluat din Raportul Anual 1991 redactat de Amnesty Internațional, reprezentind constatările și concluziile A. I. privind stadiul respectării drepturilor omului în România în anul 1990.

Traducere de CONSTANTIN NEGRESCU

Corespondență de la MINISTERUL JUSTIȚIEI

PROCESUL COMUNISMULUI ȘI DERUTA JURIȘTILOR

Un critică clar privind separarea puterilor în stat și consecințele rezultate din procesele politice. Verdictul Noma! că atunci când o instanță îl pronunță, el dă naștere și de starea națiunii. Prin verdictele date în procesele „Cocoș” și „Iotul Timișoara”, tribunalele, născute au arătat că sînt tributare intereselor puterii. Și mai grav este, că sînt încă tributare intereselor vechii puteri politice și aparatului său repressiv. Adică, per-ului și Securității. Cei eliberați în aceste procese aparțin nouă instituții. În timp ce ei se refac acum la spitalul Elias sau în stațiunile de odihnă, în timp ce călătoresc de la strănitate sau semnează contracte editoriale, răniții și eroii revoluției se simțind dispersați.

Să presupunem că amnisti turisii au dreptul și că rezultatul recentelor procese nu ar fi fost nici urmarea pactului dintre Iliescu și nomenclatura care i-a emanat și nici a posibilei influențe exercitate asupra completului de judecată de către agenții fostei Securități. Și că verdictele au fost consecința incompetenței, adică a încadrării juridice incorecte a acuzațiilor. Cel puțin această pară a fi subiectul declarațiilor d-lui Ionescu Quintus, ministrul Justiției și al d-lui, procuror Vasiliu, directorul Direcției penale și de urmărire a Procuraturii Generale. Să găsim căile juridice corecte, care să nu poată fi răstălmăcite de avocații ce-i vor apăra pe inculpații viitoarelor procese ale comunismului, și apoi, dumnezeu, adică să nu instalăm asupra acuzaților de genocid, desigur genocid a fost ceea ce s-a întâmplat între 1945 și 1989. Să nu instalăm, mai ales că genocidul nu fi-gura în Codul Penal până în 1969, iar legea americană că nu putem condamna oameni pentru crime nepedensibile prin lege pe vremea când se comisoau. Trebuie deci găsite alte încadrări juridice.

cum ar fi cele de complicitate în omor deosebit de grav și în tentativa de omor deosebit de grav.

Asa a procedat al domnului procuror general Mihai Pona Chirșchianu în recursul extraordinar împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție — socia Militară — în „procesul CPEX”. Și mai trebuie ținut cont de impedimentele de ordin procedural provenite din sîrul de prescripții, amnistii și grațieri date de diverși „președinți” români. Probabil că cei doi oficiali se străduiesc să dovedească separația completă a puterii juridice (desi ministrul Justiției face parte din guvern), faptul că trăim într-un stat de drept și funcționarea autohtonă a drepturilor universale ale omului. Vor, adică, să aplice principiile statului de drept și drepturile omului față de reprezentanții unei puteri oare prin ea însăși și prin instrumentele ei individuale a suprimat tocmai statul de drept și a călcat în picioare drepturile universale ale omului. Și atunci, oină cînd dosarele penale și probele o vor permite, se va acționa numai pe bază de sesizări temeinice, dovezi, martori, documente, norme juridice.

Toate acestea sînt de înțeles în ordine rațională, numai că experiența sistemului concentraționar și deconștile post-revoluționare l-au făcut pe reprezentanții organizațiilor societății civile (AFDPR, „21 Decembrie” etc.), — care au înaintat Procuraturii Generale dosarul de începere a procesului comunismului — să nu accepte cu ușurință explicatiile în termeni juridici. Ele au fost interpretate drept tergiversări, încercări de înclare a bunel-credințe etc. De această dată, domnii Constantin Ticu Dumitrescu a năruit ponderat și echilibrat prin comparație cu alți lideri de opinie, care au făcut afirmații de tipul: „nu așteptăm ca noi singuri să ne facem dreptate” sau „va fi din nou baie de sînge”. Probabil că cea mai

iacobină intervenție a fost cea a domnului Corneliu Tîrnăală, de la „Asociația 21 Decembrie”, care a subliniat că dat fiind faptul că după 21 decembrie 1989 ne aflăm într-o stare excepțională, de revoluție, și cum în stări excepționale se constituie legi excepționale, atunci trebuie să se creeze un Tribunal al Revoluției. Adre-ându-se comunității juristilor el i-a cerut să găsească forme juridice noi care să permită condamnarea celor vinovați. „Să găsim forme juridice pentru a condamna ideologia comunistă. Să-i dăm, tîm pe cei care au falsificat acterile în 1946, pe cei care au ajutat la desființarea celorlalte partide, pe cei care au instigat cu succes prin articolele lor ca oamenii politici să fie arestați, ucis, trimis la Canal — cum ar fi domnul Brucan —, precum și pe trădătorii de neam, cei veniți pe lăncurile sovietice, cu diviziile „Horia, Cloșca și Crișan” și „Tudor Vladimirescu” cum ar fi șef general Dragnea și mulți alții”. La acestea s-ar mai adăuga arestările făcute fără martori, condamnările fără judecată, executiile pozole, torturile inutile, regimul de exterminare, „experimentele” de tipul Pitești.

Astfel de argumente, desi nu se încadrează în obiectivul inițial al discuției — cel cu privire la găsirea unor instrumente juridice — nu vor putea fi trecute cu vederea într-un viitor proces al comunismului, dacă are cineva de gînd să-i facă în mod serios și metodic. Asa că, desi argumentele juristilor sînt înbenzinate în sensul teoriei dreptului, trebuie spus că ele nu sînt suficiente. Chiar dacă s-a convenit să se alcătuiască o comisie restrînsă care să studieze tocmai aspectele juridice ale întregii dezbateri, ne izbîm în sîrul procesului comunis-

mului de o aorie juridică și morală: una care a pus mereu sub semnul îndolelei leșile oamenilor, simole conventii, dependente de contexte istorice și geopolitice trecătoare. Această a-porie ne spune că tocmai cele mai mari fărîdoale — cum ar fi crimele împotriva umanității (comunismul, nazismul) sau gresile față de providență — sînt și cele mai greu de înscadrat juridic, de pedepzit prin lege, de judecat de către oameni. Tocmai de aceea ale vor fi condamnate de tribunalul divin de la Judecata de Apoi. Leșile umane funcționează sau nu în funcție de prevederile care facilitează, îngreunează sau imole-dică aplicabilitatea literii leșii.

O notă aparte în cadrul întîlnirii a constituit-o intervenția domnului Dumitru Celăsoiu, directorul adjunct al Serviciului Român de Informații. După ce a afirmat absoluta disonibilitate a instituției pe care o reprezintă în vederea desfășurării procesului comunismului, precum și implicarea ei cu specialiștii, reprezentanții SRI-ului a făcut o propunere: constituirea unui grup interdisciplinar de specialiști, compus din psihologi, sociologi, psihologi, istorici etc., care să analizeze problema comunismului. El a subliniat că judecarea miilor de persoane vinovate penal nu ar afecta comunismul ca ideologie, ca „sistem”, el putînd oricînd renăște. Întrebarea domnului Dumitru Celăsoiu ne-a pus pe gînduri: oare au fost blocate toate direcțiile de manifestare a comunismului, posibilitățile sale de reactivare? Să fi fost vorba de un avertisment adresat celor care „se grăbesc” cu procesul comunismului, din care să înțelegem că, odată refăcut ca sistem, comunismul nu i va lerta pe cei care i judecă instrumentele? Greu de răspuns. În orice caz, la observația domnului Constantin Ticu Dumitrescu că sistemul comunismului a existat decît bazîndu-se pe agenții (mai ales civili) ai Securității, agenții reactivați în prezent (de către cine?) reprezentanții SRI-ului a ținut să precizeze că Securitatea a fost „doar un instrument” și că numai sistemul comunismului a putut genera politica politică. Să însemne asta o discuție de instrumentelor, prin înclunarea unui sistem care, de fapt, se dovedește de ne-judecat?

Sînt cam multe întrebări la care va trebui să se răspundă într-un fel și oer-răm că poate două săptămîni, cînd va fi umplătoarea întîlnire, să se stie măcar cîd trebuie adresate întrebările cu pricina. Și mai ales în ce formă juridică.

DAVID PERSIMON

GEORGE CARPAT-FOCHE

DE LA COMUNISM LA NAȚIONALISM PARADIGMA ROMÂNEASCĂ

Reînvierea naționalismului nu este nici pe departe o problemă specific românească, ea nu se limitează nici chiar la fostul bloc răsăritean, unde ideea națională s-a soldat cu nașterea unor state noi, ca pe malul Mării Baltice. Până și în Statele Unite se manifestă de la o vreme încoace o tendință de izolaționism etnic și societate multiculturală care intră uneori în conflict cu însăși conștiința națională americană și cu instituțiile fundamentale ale democrației. Istoricul Arthur Schlesinger Jr. arată într-un articol apărut în *Time Magazine* că „tendințele separatiste nu vor fi jugulate, vor rezulta inevitabil fragmentarea, resegmentarea și tribalizarea vieții americane” oină și în creșterea popoarelor, în *melting pot*, unele componente a.e. aliajului încep să se desprindă de întreg.

În Europa de Est, mai cu seamă în Uniunea Sovietică, înțelegem cu totul altceva decât acest patetic, dar la urmă urmează deosebit de inocent — fiind puțin relevant sub raport politic — apel la identitatea etnică. Prețușind și ne întindem acolo un naționalism penetrant, încărcat de resentiment, și nicăieri delimitarea de alte etnici și națiuni nu promise să ia forme neconflictuale. Ce urmărire duce cu sine fenomenul se vedește în Iugoslavia, unde bătăliile războiului civil.

Dacă examinăm mai îndeaproape lucrurile, constatăm imediat că este vorba de fapt de două procese paralele, care se amplifică reciproc, dar și reverberază unul în aria celuilalt. Pe de o parte, crește receptivitatea multor grupuri etnice mari sau chiar a națiunilor statale față de valorile tradiționale, care întăresc identitatea, pe de altă parte se afirmă sonor o retorică naționalistă, însoțită de o așă interesese politice ale elitelor comuniste. Cele două saliere de manifestare pot fi observate foarte clar urmărind situația din România sau Serbia. Pe de o parte, nomenclatura care navighează sub pavilionul fals al socialismului agită sloganuri ultranaționaliste și incită la conflicte etnice, spre a putea păstra puterea în noile condiții, având mscar aparenta unei îndreptățiri. Pe de altă parte, păturile relativ largi ale populației aspiră la o identitate națională și mai limpede conturată, fapt remarcabil, chiar acolo unde ancora salvatoare a naționalismului pare superfluu prin prisma stadiului de dezvoltare istorică — în România, de pildă.

Procesele menționate și urmările lor politice conferă auzitate întrebării esențiale: de unde provine forța de atracție a naționalismului și ce rol joacă naționalismul astăzi în Răsărit?

În studiul său *Considerații asupra revoluției în Europa*, Ralf Dahrendorf își exprimă temererea că edificarea unui „plurivers” în Europa de Est ar putea egua și consideră apoi că urmarea pocului de modernizare ar conjura primejdia unui nou fascism. Formularea pune degetul pe rană, deși proorocirea sumbră nu mi se pare într-un total justificată. Cert este că această răbunire naționalistă neașteptată contravine integrării tradiționale din Europa, care instaurează în Vest trăsăturile definitorii ale unei noi ordini continentale. Chiar numai mișcarea în contra-curent denotă că forța explozivă posedă topusul abordat.

Motivul fundamental este cunoscut. În Europa au existat întotdeauna mai multe națiuni decât state. Până astăzi o seamă de mari etnici și popoare trăiesc în țări diferite, aproape prețușind existența enclave etnice și zone periferice neintegrabile. Unguri trăiesc în Slovacia, în nordul Serbiei, în Transilvania și chiar în Ucraina. Români înțelegem în Republica Moldova, în Banatul sârbesc (în valea Timocului), și la frontiera de est a Ungariei. Aceste inamice etnice, a căror populație își poate îndrepta privirea către un stat vecin de sine stătător și de o accesă națiune, libertatea redobândită și dreptul la autodeterminare se soldază în mod firesc cu adăncirea deosebiriilor și cu o anumită exacerare a identității naționale. Dar, să nu uităm că în loc să se afle nu numai drepturile și tratamentul civilizat în relațiile cu minoritățile, ci și litigi teritoriale extrem de amoroase.

Alături se prezintă situația în cazul popoarelor fără stat național, care aspiră la independență. Ele corespund paradigmei clasice, la sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90 în Europa de Est curentele naționaliste s-au ivit tocmai acolo, unde toate forțele trebuiau să fie stimulate și focalizate pentru a impune statul național sau pentru a-l apăra. Cele trei republici baltice, Armenia și Georgia, Slovenia și Croația ilustrează exemplar această mobilizare prin intermediul identității naționale. Spre deosebire de Uniunea Sovietică, însă, în Europa de Est formarea statelor naționale pare să se fi încheiat în principiu deși nu pot fi excluse recidive pasnice ale frontierelor sau chiar reunificări cu caracter restaurativ, ca între România și Republica Moldova.

Ce variantă a naționalismului intră aici în acțiune? Astăzi, naționalismul își trage forța de convingere și înțelegere nu atât din structura ideologică a elementelor sale, cât din conștiința națională. Intrucât este, așa cum îl definea Christian von Krosigk, „un instrument al exaltării, solidarității și activității politice, și tinde să aibă o poziție neutră în raport cu telurile naționale”. Această stare difuză, preideologică merită să fie examinată mai îndeaproape din mai multe motive. Conștiința națională se scripșină pe un sistem de valori încheiat și coerent încă înainte de a se cristaliza într-o ideologie sau doctrină. Cu toate acestea, sub raport istoric concret, ea manifestă o disponibilitate amartă. Prin ea în contextul puterii totalitare, ea poate să ducă la sovietism, rasism și genocid. Ea poate însă la fel de bine să poarte un popor asupra câmpului de bătălii propriu, iar după formarea statului național, să consolideze coeziunea socială în perioadele de criză sau cum se întâmplă în lumea a treia. Ea poate să fie utilizată abuziv în discriminarea minorităților etnice, dar poate, exact invers, să confere unei minorități expuse la presiuni acea siguranță de sine de care are nevoie pentru a rezista entităților sovine a majorității. De aceea nu există nici oină azi un raport de incompatibilitate între națio-

nalism și democrație. Orânduirea democratică nu exclude nicidecum conștința naționalistă, după cum, invers, o democrație consecventă, respectiv revigorată nu este sigură capabilă să tină în frâu naționalismul.

Conștiința națională actuală, care se manifestă uneori cu agresivitate, reflectă o criză a identității individuale și colective. Trebuie să ținem cont de dubla trecere, care are loc în Europa de Est, pe de o parte către statul democratic și pluralist, pe de altă parte spre economia liberă. Fiecare îns intră în virtutea implicabil și unei răsturnări sociale și spirituale atotcuprinzătoare. Întreaga alcătuire a existentei lui se destramă și destrămarea avansează mult mai rapid decât înfriparea unor noi atitudini și ierarhii sociale. Se ivește un dramatic deficit de identitate.

În anii dictaturii totalitare, din pricina sutelei sistematie a puterii s-a petrecut o depolitizare a vieții publice și totodată — datorită anulării tuturor drepturilor cetățenești — și transformarea cetățeanului în snou. Această ruptură între subiectul social și politică se face încă simțită în Europa de Est și mai ales în România, unde pre-

știna de nivelare a fost covârșitoare. Atitudinile democratice sînt preluete doar cu mari ezitări, antiautoritarismul se refuză oricărui soluții de compromis, apărurile la toleranță rămîn fără ecou. Or, cîtă vreme conștiința individuală și colectivă este lipsită de o dimensiune autentică democratică, naționalismul capătă posibilitatea de a se afirma cu oarecare succes ca doctrină în locul marxismului, cu atît mai mult cu cît dictatura anterioară a comprimat acea rețea salvatoare de legături și întreprinderi sociale, care oferă apărare și refugiu în vremurile de restriște. În România joacă un rol și faptul că populația, care a fost multă vreme proletarizată metodic, nu înțelege inevitabilele restructurări sociale și cu atare le respinge. Cu toate că au fost realizate anumite progrese în decantarea societății tutelate, domină încă o anumită mentalitate egalitaristă. Si toate comunitățile egalitare tind să se delimitare de mediu uman ambiant prin diferențieri radicale, chiar cu prețul unei privilegieri negative. Naționalismul se pretează tocmai la o astfel de diferențiere radicală, atît față de minoritățile etnice, cît și față de popoarele vecine. Hipertrofizarea conștiinței naționale măreșează asadar o reacție de apărare a identității colective împuntate și slăbite.

Se vedește apoi că în toate țările în care lineste „restaurarea burgheză”, ca de exemplu în Iugoslavia sau România, structurile puterii cu amprenta lor totalitară și mecanismele sociale vechi se stabilizează sub forma statului autoritar, fiindcă experiența sciudării năvălăte poate fi transmisă doar sub formă abstraptă, rămînînd grea înțelegibilă pentru majoritatea populației.

Reștia de aici duce răzbiul, care se ivește frecvent în „vremurile incerte”: retragerea din viața publică, respectiv din politică, așa cum a fost ea exemplificată nu demult de absenteismul din alegerile pentru Seimul polonez și intensificarea proceselor de identificare cu naționalismul, ca în România. Pe de o parte, comentii redue astfel suprafețele de fricțiune pe de altă parte, însă, anechează la atitudinile tradiționale de solidarizare, spre a contracara destrămarea identității sociale.

O scurtă privire este suficientă pentru a releva că procese similare se desfășoară în toate țările din fostul bloc răsăritean. Dar naționalismul radical, sustinut oficial sau chiar instituționalizat a apărut doar în câteva state. În

Iugoslavia, etica conștință de la Belgrad a încercat să se prevaleze de dizolvarea statului multinational, pentru a înghesbi o confederație dominată de Serbia. În Cehoslovacia s-a format la Bratislava o mișcare de autonomie slovacă absolut intransigabilă, care amenință fără ocol cu secesiunea. În România, în fine, nomenclatura, care a fost prejudiciată în interesele ei, dar se crămășește la continuarea de putere, continuă politica lui Nicolae Ceaușescu, axată pe concepție naționalistă, fiindcă naționalismul îi apare ca singura ideologie justificătoare posibilă. Dacă adăugăm faptul că în toate aceste țări se reanșază un deficit de democrație, se impune aproape de la sine ipoteza că ideile și argumentele naționaliste aușese doar ca vehicul pentru cu totul altă conștință, la rigura chiar antinațională.

Analiza succintă a condițiilor politice scoate la iveală fără întârziere modelul de interacțiune. Conștiința națională (care în fond și-a pierdut energia formativă în toată Europa de Est) este chemată să consolideze puterea amenințată în substanța ei. Elitile comuniste se folosesc de liberat de naționalism, pentru a pasi pe o a treia cale, fără să efectueze reforme politice și economice decisive, ci preferă să încerce cu metode în aparență democratice un sistem autoritar. Istoricul american Francis Fukuyama sintetizează fenomenul printr-o imagine: „Fostii comunisti sar pe trenul anticomunismului care pleacă și se retrasează pe poziții noi ca ultranaționalisti”.

Că tocmai naționalismul, cu trecutul său de extremă dreptă, ofere „noi” tendințe, era mai potrivită ideologie de camuflaj, se explică, desigur, prin disponibilitatea lui amintită, dar și prin exclusivismul lui fundamental. În aceeași și constă înrădăcirea lui, adesea greșit înțeleasă, cu totalitarismul. Ambii fac apel la însăși înțeleg, ambii smulg asentimentul integral, cer o „atitudine justă” acolo unde, în mod firesc, ar trebui să exercite exclusiv liberul arbitru. Nimeni nu se poate refuza „victoriului de aur al omeniții” sau patriei. De aceea le-a și venit atât de ușor fostilor comunisti să se recicleze și să mențină proclama egalitaristă asupra populației, prin intermediul valorilor și simbolurilor naționale.

Receptivitatea la ideea naționalistă are însă și o altă cauză. În Europa de Est domnește o amare colectivă față de propria istorie. Altminteri dect în Germania, mulți istorici și politicieni trec cu vederea perioadele de izbucnire ale trecutului, evită cu grijă să se aventureze într-o evaluare critică minimeasă a dictaturii totalitare — ca de altfel și a celei totalitare-comuniste. Doar curioși și sim studii critice despre Garda de Fier și dictatura lui Antonescu în România, despre mișcarea lui Szabai și regimul lui Horthy în Ungaria, despre guvernarea Banse-niorului Tiesza în Slovacia, despre „justații” lui Ante Pavelic în Croația. Doar puține noțiuni de baza ale naționalismului au în opinia publică o rezonanță negativă lipsită de echivoc.

Evoluția situației din România ilustrează prin ce metode se străduiesc pretinși apărători ai națiunii din rîndurile nomenclaturii să împingă pe făgășul sovinișmul starea de spirit naționalistă. Numeroși fosti activiști și ofițeri ai Securității de Stat sau ai armatei se regătesc în organizațiile ultranaționaliste „Vatra Românească” și „România Mare”. Instigația lor a dus în mod dovedit la tulburările sîngeroase de la Tîrgu Mureș în martie 1990, la bătăliile de stradă dintre români și unguri. În parlamentul din București au loc cu regularitate provocări și duhuri retorice vehemente între deputații partidului de guvernămînt și reprezentanții minorității maghiare. În relațiile dintre București și Budapesta dăinuie vechile fricțiuni și presa guvernamentală românească nu scapă nici un prilej să contribuie prin jersii polemice la deteriorarea atmosferei. Cu toate că asimilarea forțată a dispărut din relațiile cu minoritățile etnice, în toate celelalte privințe, guvernul nu și-a modificat aproape cu nimic atitudinea fundamentală. Această continuitate între vechiul și noul regim în problema națională cere o elucidare suplimentară, sub forma unei priviri asupra genezei actualei situații.

Partidul comunist român a fost cel dintîi care a făcut apel la naționalism în blocul răsăritean. Abia această circumstanță transformă România într-un caz aparte. În retrospectivă „conștința” elitei comuniste la naționalism anapă, desigur, ca o tentativă de mare amplitudine de a nota resursele sistemului după ținare stalinistă. În România, comunismul sovietic nu avea în 1945 nici un punct de contingență politică și era considerat de orice drept ceea ce era — un regim de ocupație. Conducătorii instalați la cirna țării de Moscova s-au văzut confrunțați după moartea lui Stalin cu problema legitimității, și încă într-o măsură mai mare dect celelalte conducători din Europa de Est. De aceea, au făcut învecerea după retragerea armatei roșii în 1960 și după schisma sovieto-chineză — să creze tardiv răbuniri naționale ale comunismului, să si înveczeze o tradiție și să greveze conștiința națională, pe care o prizonieră pînă atunci fără crutare, cu prejedecăli utile puterii. Sub Nicolae Ceaușescu totul a demersat într-un pseudo-naționalism populist de operetă, care devenea tot mai strident și care a dus în cele din urmă la deprecerea vizibilă a conștiinței naționale în continuul ei esențial.

Pretențiile naționaliste ale partidului comunist n-au putut fi substanțiale, fiindcă economia planificată a produs o înrăutățire progresivă a condițiilor de trai. În vreme ce în politica externă, fronda față de Moscova se lovea neocesarmente de limite relativ înguste. Pentru a rămîne totuși credibil și pentru a distragre atenția de la crizele inerente sistemului, regimul s-a decis să prefacă statul național eterogen, pe care România l-a avut de la întemeiere în 1859, într-un stat național amogean. Potrivit concepțiilor lui Ceaușescu, procesul de formare a identității naționale, care se încheiase de mult, urma să fie reiterat, pentru a-i impune pe fiecare cetățean într-o dublă dependență, sub deviza „națiuni socialiste”.

Comunismul român n-a existat o clipă să reintroducă o serie de măsuri din perioada antebelică, îndreptate contra minorităților, să înrădăcească masiv drepturile culturale ale ungarilor, germanilor și slobilor, care fîntăseră încă în vremea lui Stalin și să intre în cele din urmă într-un conflict deschis cu Budapesta pe tema munitărilor din Ardeal. Înză de pe atunci a fost născocită o contradicție între drepturile omului și interesele naționale, și cu cît a protestat Occidentul mai vehement împotriva asmirării și discriminării minorităților etnice, cu atît mai strigă pubea și rudoșevrea de la București că prejedecăli et naționaliste vor pasi un orou mai lare și că îndreptarea pe care o crează în mod artificial va gnera o mentalitate de asocia.

(cu urma)

Textul a fost prezentat sub forma unui referat la simpozionul Românism în Europa anilor '90 organizat în Berlin de Universitatea Liberă între 28 și 30 noiembrie 1990.

Traducere de MARGARETA OBRINDI

GABRIEL ANDREESCU

ȘI TOTUȘI, CÎTEVA CUVINTE DESPRE SOCIALISM

Dacă temele obișnuite ori valorile consacrate sînt întimpinate cu atîta vehemență, la ce te poți aștepta în cazul subiectelor delicate? Din această cauză mulți publiciști consideră că nu a venit timpul unor dezbateri pe tema homosexualității (deși legea care pedepsește penal homosexualitatea pare stranie într-o Europă decomplexată), a autonomiei culturale (deși chestiunea a intrat în agenda curentă a reuniunilor internaționale) sau pe tema, serioasă, a raporturilor dintre religie și stat într-o societate postcomunistă. Un subiect mai curînd disprețuit, este socialismul. După 45 de ani de utilizare abuzivă a acestui cuvînt, după ce alți 25 de ani a dat numele țării și regimului său paranoic, era de așteptat ca lumea să-l înlîmpine cu suspiciune, să-l conteste sau să-l ocolească. Și, probabil așa și trebuie să se întîmple, ar fi fost mai bine ca revista „22” să facă școala conceptelor pînă nu de mult tabuizate: societate civilă, stat de drept, liberalism și neoliberalism etc., eludînd chestiunea socialismului, dacă aceasta nu ar fi devenit, în alt fel, un obiect al demagogiei; dacă politicienii noștri, mai de sus sau mai de jos (pentru că nu stînga-dreapta îi distinge) nu ar contribui, cu perpetua lor infatuare, la un gen de antieducație politică. În realitate, disprețul față de temele socialismului rezultă din incultură. Iar ei l se adaugă indiferența strigătoare la cer față de suferințele individuale și colective care au motivat, în istorie, concepția socialistă.

(In)cultura politică. Termenul de socialism, aproape necunoscut pînă în 1830, își începe adevărata carieră conceptuală

cu lucrarea lui Owen, *What is socialism?* (1841). Spre sfîrșitul secolului trecut tradiția saint-simonistă, inițiativele sindicale, de coloratură socialistă, marxismul (care revendică și el o parte din acest concept) formează o realitate neomogenă. Dar se impuse deja frontiera dintre corpul mișcărilor muncitorești și social-democrate și cel al partidelor burghize, ori așa-zis conservatoare. Această distincție a devenit baza schismelor ideologice din secolul XX. După revoluția bolșevică s-a operat o nouă desprindere, a mișcărilor leniniste și social-naționaliste, de tradiția anterioară. La separarea celor două secole mișcările travoaste și social-democrate au avut scopuri net democratice. Sub presiunea lor, organizarea, în epoca industrială, a noii economii, s-a făcut printr-o repartizare mai echitabilă și mai sigură a bogăției colective. Apropierea uneori pînă la confuzie între politica partidelor (democratice) de stînga și politica partidelor (democratice) de dreapta, în societățile occidentale de astăzi, dovedește legătura internă dintre socialismul autentic și democrație. Acel „bine general” a cărui prioritate este postulată în doctrinele socialiste nu se poate realiza decît printr-o coordonare a intereselor individuale. Fiind o formă de agregare a opțiunilor individuale socialismul presupune democrație, tot așa cum propunînd afirmarea voințelor persoanelor doctrinele liberale susțin o societate democratică. În conștiința alegătorului occidental caracterul relativ și ericim benign al celor două tipuri de politici pare clarificat. Din păcate, timp de peste o jumătate de secol societățile bolșevice din Europa și de

aiurea și-au asociat titlaturile socialiste, deși au fost exact contrariul socialismului. Ne mirăm altădată că această evoluție la care nu ne-am așteptat, la această realitate neconvențională. Apelul la justiție, la interesele colective este indispensabil, iar el atînge, fie că vrem, fie că nu vrem, conceptualizări socialiste. Dar evident, nu eticheta politică contează, dacă este mai simplu putem să o și ocolim. Important rămîne ca oamenii implicați astăzi în politică să nu mai refuze — pierzîndu-se în tipologizări triviale — responsabilitatea de a urmări sensul fenomenelor din ce în ce mai grave care îi inconjoară.

Intoleranța indiferentă. Dar în realitate, nu indisponibilitățile intelectuale explică superficialitatea cu care sînt tratate temele politice, în speță exigentele socialiste. Utilizarea frivolă de concepte provine mai ales din înmărmuritoare indiferență a activiștilor politici la ceea ce se întîmple în societatea românească. „Eliberarea” pe care a realizat-o revoluția din decembrie s-a concretizat nu atît prin potențarea ființei umane, pînă atunci sufocată, ci prin beția instinctelor; printr-o vinătoare nestăpînită a bunurilor comune, prin utilizarea abuzivă a pozițiilor sociale, prin subminarea, prin rețele asculte de putere, a ființei colective. În spatele acestor sentințe generale stau, din păcate, evenimente concrete, fapte izbitoare. De doi ani de zile strada este invadată de copii ai nimănui; handicapații sînt numărați cu sutele de mii dar numai străinii dovedesc, pentru ei, caritate; vinovații, cel puțin indirect, de moartea a zeci de mii de oameni (prin frig, malnutriție, reducerea asistenței medicale, regimul sînistru al avorturilor clandestine etc.) sînt găzduiți la închisoare cu facilități speciale, apoi eliberați, în timp ce idealiiștii din Piața Universității ajung schilodiți în bătaie, încarcerati în condiții subumane; Nicolae Bugeanu este condamnat la 10 ani închisoare pentru că a făcut parte dintre recalcitrantii din 13 iunie, iar asasinii Timișoarei primesc funcții de conducere; satrapii locali își terorizează cetățenii mai rău decît înainte; instituțiile sînt devalizate; nave sînt vindute la un preț de nimic iar pentru alte nave sînt comandate reparații la sume exorbitante; de-a lungul și de-a latul țării țărani necăjiți sînt furați de activiștii recolectivizării agriculturii. Parlamentarii se ocupă de afaceri, președintele incită la violarea legilor, iar peste toate, instituțiile de represivitate capătă noi drepturi, noi bunuri, în defavoarea culturii, protecției individuale, justiției. Ne îndreptăm spre modelele de

primar general. Dezlinai și prosti administratori. Bucureștii are nevoie încă de un factor de coeziune. Dar primarul său general are cu totul alte lucruri de făcut decît cele pe care le promiță — și trebuie să le facă — reprezentanții la seculul municipiului.

Reforma primăriei Bucureștilor este o primărie generală. Dezlinai și prosti administratori. Bucureștii are nevoie încă de un factor de coeziune. Dar primarul său general are cu totul alte lucruri de făcut decît cele pe care le promiță — și trebuie să le facă — reprezentanții la seculul municipiului.

MARIANA CELAC

SCEPTRUL MUNICIPAL

Acel dintre bucureșteni care au curiozitatea să afle pentru cine vor vota în alegerile locale și urmărese emisiunile electorale la TV ca și mine. Îi distînză un zău pe diverșii candidați. Mai tot sînt incinerări, constructori sau instalatori, cu un palmares — ni se spune — ireversibil de muncă și devotament pentru meserie. Toti promit să facă amedenie de lucruri: odăi investiții de volina pou-lacă, toți candidații-primari au de gînd să măture străzile, să strîngă gunoarele (adevărata temă electorală de șoc), să umple gropile, să facă ordine pe maldane, să mîne azeratul termic pe conducte, să repare telefoanele, să ajute orfanii și pensionarii, să modernizeze casele, să aducă marfă în magazine și să surime cantina; vremea înfloririi grădinițelor în București este agună. Să descopeți cine aume rivnesta la sceptrul municipiului nu este ușor: candidații de subie niveluri au, de regulă, aceleași abilități și traiectorii profesionale și ne propun, cu variații neînsemnate, aceeași selecție de priorități, desi primarul general are cu totul alte lucruri de făcut.

Bucureștii, ne spune statistica, nu mără două milioane și o sută de mii de suflete și s-ar putea să adăpostească o jumătate de milion în plus de „flotanti”. Suprafața orașului, închisă într-un cerc aproximativ, se împarte în șase sectoare după principii felilor de tort: un colț în centru, o parte mijlocie și o vastă margine spre exterior. Cele șase sectoare — fiecare cu primăria și primarul său, ce vor fi investiții cu autoritate locală prin voi general — sînt, de fapt, primele șase orase ale țării: fiecare sector e mai mare decît cel mai mare oras românesc din afara Bucureștilor. Sectorul are un teri-

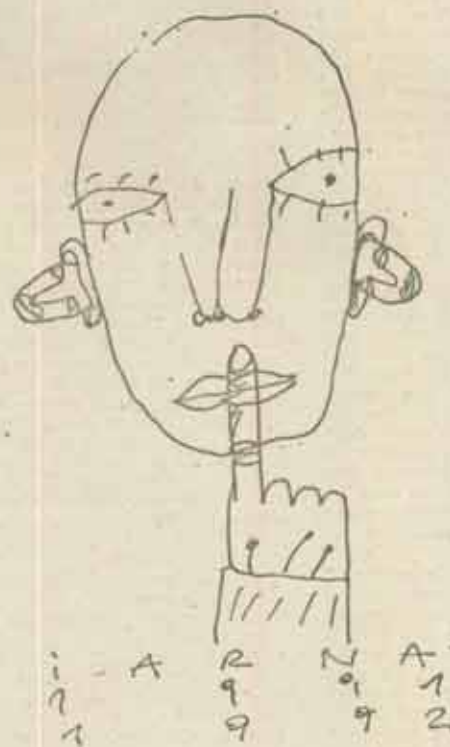
toriu pe care stau casele și sicăzile, pe care circulă autobuzele, sub care sînt conductele și cablurile, unde sînt școlile și prăvăliile. Oamenii trăiesc în sectoare, locuiesc în sectoare, acolo se mătură, se comit violențe, se forță se merge la cinema. Primarul de sector este un primar adevărat, el are o urbe reală de administrator. Și este ales de cei ce locuiesc aceeași urbe în carne și oase.

Primarul general al municipiului este însă pădăralul unei fiștuni. Bucureștii-municipiului nu are alt teritoriu decît suma sectoarelor sale, nu are alte străzi, alii orfanii, alte grupuri, alte gunoale și alte violențe decît cele „de sector”. Programul său nu se poate amprașne și nu îl poate întocoi pe cel al micorprimarilor: el trebuie să ofere protecție pentru reforma inevitabilă la primăria municipiului.

Pentru că o reformă la primăria muni-cipalului este inevitabilă. În lipsa ei, municipiul are toate șansele să rămî-nă ceea ce este — un dinosaur administrativ, fosilă în funcție a sistemului de comandă centralizată, în care o autoritate hipertrofiată birocratic se asociază de minune cu aflarea în treabă, și ecișoa responsabilităților reale. Autoritatea locală nu poate funcționa pe două etaje. Așa cum arată astăzi, primăria municipiului își mare o amenințare directă pentru exercițiul autonomiei și autorității delectate prin procesul electoral, pentru un teritoriu expulsi, de o comunitate definită, în fața căreia aleșii sînt tot timpul seama de actele lor.

Nu sînt prietere cei care ered că primăria municipiului trebuie să disoară, desi argumente pentru desființarea ei se găsește cu ușurință. De altfel, de vreo zece ani un oras cu Londra funcționează — după cum se vede foarte bine — fără

Reforma primăriei Bucureștilor este o primărie generală. Dezlinai și prosti administratori. Bucureștii are nevoie încă de un factor de coeziune. Dar primarul său general are cu totul alte lucruri de făcut decît cele pe care le promiță — și trebuie să le facă — reprezentanții la seculul municipiului.

temă suficient de vastă pentru un proiect în toată regula. Nu se poate face nici în grabă, nici la întîmplare: sistemele orașelor mari sancționează cu ferocitate dilotaționismul și lipsa de imaginație creativă. Dar tezele acestei reforme indispensabile mi se par amburii valabili ai unui program politic de democratizare.

De ce ar trebui deci să se ocupe un primar general?

În primul rînd, primarul general ar trebui să fie o primărie istoric central și cele cîteva ini-cie protejate devenind astfel un primar adevărat: garantul și administratorul unui spațiu urban real, care trebuie transmis posterității.

Responsabilitatea lui să zicem teritori-riala ar trebui să se întindă peste perimetru istoric central și cele cîteva ini-cie protejate devenind astfel un primar adevărat: garantul și administratorul unui spațiu urban real, care trebuie transmis posterității.

În al doilea rînd, primarul general este primarul funcțiilor între sectoare. Autoritatea lui ar trebui să asigure funcționarea echipamentelor majore, și numai a celor majore — sistemul de ariere, magistralele infrastructurii tehnice, circulația intersectorială, operațiile urbanistice de intersecție și de urcătoare. Prin asta primarul general funcționează ca primar al prezentului.

În fine, primarul general ar trebui să fie și primarul unei viziuni urbanistice de viitor. Candidații sînt cu puținoare tema protecției, studiilor și prospecției urbane, temă pentru că acei dificultățile sînt enorme, iar felul cum proiectarea cu bătaie lungă intră în dialoag cu comunitatea, reprezentanții și membrii ei, devine un subiect în sine. Organizarea și continutul studiilor de perspectivă urbană, contribuția investigației profesionale la definirea priorităților strategice și la analiza variantelor, însuși sistemul de interacțiune și negociere cu locuitorii a căror existență interferează cu deciziile urbanistice ca și metodele de arbitraj în conflict sînt de rolul municipalității ca agent al viitorului.

Sceptrul municipal naste acțiuni și ambiții intense și mobilizează programe cu caracter evident politic în esență. Si poate vom afla înainte de sfîrșitul campaniei electorale cum arată variantele de reformă la primăria generală pe care participanții la cursă ni le propun.

VLADIMIR TISMĂNEANU

LECTURI

Vladimir Tismăneanu ne trimite o serie de „micro-recenzii” ale unor cărți de real interes pentru publicul românesc. Textele au apărut în ORBIS (A quarterly journal of world affairs) din Philadelphia și sînt un necesar „jurnal de lectură” care răspunde dorinței noastre de informare.

Stalin's Prosecutor: The life of Andrei Vyshinsky. By Arkady Vaksberg. New York: Grove Weidenfeld, 1991. 374 pag.

Unul dintre cei mai deschisi ziaristi ai perioadei glasnost investighează terifianta și fascinantă biografie a procurorului general al lui Stalin, în timpul spectaculoaselor procese din Moscova anilor '30. Datorită schimbărilor din ultimii ani, Vaksberg a avut acces la arhivele personale ale lui Vyshinsky și a știut să profite deplin de aceste circumstanțe de invidiat. Omul care a regizat dramaturgia celei mai monstruoase înscenări juridice, care a dus la exterminarea „Vechii Gârzi”, apare în socantul portret făcut de Vaksberg, ca o combinație de oportunism absolut și sadism dialectic. Spre deosebire de ceilalți membri ai camarilei lui Stalin, care erau din punct de vedere cultural iliterati, fostul menșevic, Vyshinsky a înțeles perfect jocul dictatorului și a făcut tot ce a putut ca să îndeplinească cele mai sălbatice capricii ale lui Stalin.

Cei care studiază problemele Uniunii Sovietice vor învăța foarte mult din această atență și pasionată relatare despre piscurile infamiei. Astfel, Vaksberg ne spune că nu numai fanatismul dar și cupiditatea și invidia au determinat unicele și veninoase izbucniri de ură ale lui Vyshinsky împotriva neajutoratelor sale victime. Dar putem măcar spera că alte biografii ale oamenilor de încredere ai lui Stalin vor urma acestui adevărat pionierat, încercarea de adîncire în patologia umană a virfurilor comunismului.

Europe from Below. Edited by Mary Kaldor. Londra și New York.

O colecție caleidoscopică de eseuri în jurul unei idei supreme: prăbușirea

regimurilor comuniste în Europa de Est și Centrală ar fi fost de neconceput fără izbucnirea mișcărilor civice anterioare. Cu toate că această observație e adevărată nu trebuie ignorate alte elemente, inclusiv transformările din Uniunea Sovietică și colapsul ideologic al leninismului în toate aceste țări.

În această provocatoare carte, studenții și activiștii din Est și Vest abordează cele mai presante probleme ale reconstruirii democrației, în lumina credinței comune că sfîrșitul războiului rece nu trebuie văzut în mod simplist ca sfîrșitul marilor dificultăți întâmpinate de Europa de Est. Dimpotrivă, unii dintre colaboratori, inclusiv personalități importante est-europene (precum Václav Havel, Adam Michnik și George Konrad) susțin că izbucnirea naționalismului etnic sub forma mișcărilor jingoiste pot amenința noile instituții democratice atât de fragile. Un interes special prezintă secțiunea cuprinzînd schimbările din ziaristul britanic Timothy Garton Ash și unii dintre criticii săi cu privire la existența sau non-existența semnelor unor idei noi, forme și exemple apărute în urma răsturnărilor din Europa de Est. Argumentul poate părea pretentios dar realitatea este că noile politici în zonă trebuie încă definite în termenii experienței lor pre-comuniste sau prin comparație cu pluralismul vestic.

The Crisis of Leninism and the decline of the Left: The Revolutions of 1989. Edited by Daniel Chirot. Seattle: University of Washington Press, 1991. 262 pag.

Una dintre primele încercări serioase de a ghîdi implicațiile teoretice și politice pe termen lung ale evenimentelor care au cutremurat pămîntul în 1989, Chirot a adunat un număr de contribuții remarcabile care încearcă să

găsească un sens eșecului paradigmei leniniste de autoritate și putere în regiunea numită Europa Centrală și de Est. După Ken Jowitt, schimbările din 1989 au bătut ultimul cui în coșciugul leninismului conceput ca dominație monopolistă de partid și control economic și cultural generalizat, în vederea modernizării și industrializării forțate. Stephen Hanson explorează cu lămpazele atît efortul quijotesco al lui Gorbaciov de a revitaliza leninismul cît și cauzele inevitabilului său eșec. Chirot oferă o interpretare comprehensibilă a revoluțiilor din 1989 și subliniază impactul lor global. Neîmpărtășind viziunea oc-

cidentală triumfalistă larg răspîndită, cu privire la colapsul dezonorant al comunismului, acest volum atrage atenția în mod decent asupra rîscurilor presupuse de creșterea unor noi variații de forme de autoritarism rămase moștenire din balastul moral, social și economic al falimentarelor regimuri leniniste. Studiul este deci, recomandabil spre lectură atît savanților cît și publicistenilor activi interesați în abordarea inovatoare și neortodoxă a societății post-comuniste.

Traducere de NICOLETA PAVEL

DESPRE TERORIȘTI, ÎNCĂ NIMIC

În interviul acordat în nr. 2/1992 al revistei Flacăra, domnul general Mugurel Florescu, procuror general adjunct la Procuratura Generală a României, reușește performanța de a nu spune nimic nou, nici despre revoluție, nici despre „teroriști”, deși tema interviului chiar asta este. Promite însă să facă „unele dezvăluiri cu privire la vinovații de evenimentele care au indoliat țara. După o discuție prealabilă cu d-nul procuror general, Popa Cherecheanu, vom discuta, cu dovezile pe masă. Deci, cu dosarele în față”. Promisiuni am mai avut, dar dovezile încă nu. Și chiar dacă dovezile există, sînt destul de interesante ca ele să nu apară, pentru că, așa cum recunoaște d-nul Florescu „unele din acestea admirabili l-au înălțurat pe Ceaușescu, nu însă și întreaga clică a lui”. Înțelegem exact de ce nu se insistă asupra subiectului.

PROCESE DE INTENȚIE

Ultimul număr al ciudăteniei publicistice Totuși Iubirea nu face excepție de la regula pendulării între diversitatea spontană și cea comandată. Iși dau mina profesioniști mai vechi și mai noi al domeniului, cum ar fi Constantin Mitea, Alexandru Mironov (pe postul care l-a consacrat pe primul, dar la alt stăpîn), D. R. Popescu, Dinu Săraru, Mihai Pelin, Ion Coja și, bineînțeles, Adrian Păunescu. Ultimul, turbat pentru că a fost calificat de Nicolae Manolescu drept „profitor al naționalismului ceaușist” și „simplu mercenar”, nu face decât să întoarcă acuzația scriind un furibund articol intitulat Mercenarul Manolescu. El trece cu vederea faptul

că dacă despre el se poate susține ori cînd că a fost ceea ce a fost, despre Nicolae Manolescu acuzația va trebui susținută cu dovezi. Eventual, la tribunal. Tribunal de care A.P. se fereștie instinctiv atunci cînd argumentează dietant împotriva procesului comunismului. Dar iată cum gîndește și amenință poetul: „Procesul Cepex care pare să se fi terminat, cu o soluție radicală, rămîne suspendat de un recurs care are menirea să acopere pe adevărații autori ai faptelor de care sînt acuzați membrii Cepex”. Și pentru că amenințarea să fie completă, el adaugă: „Procesul comunismului este ori un genocid în pregătire ori o imposibilitate cu ecou electoral. Insistența cu care el este cerut pare a veni din partea unor oameni cărora un război civil le e mai necesar ca apa și ca aerul”. Oare în numele cui se teme poetul?

PRECARITĂȚI NELUATE ÎN SEAMĂ

Remarcabilă, revista Astra din Brașov, deși apariția ei este sporadică. În numărul 228 semnează Petre Tușea, N. Steinhardt, I.P.S. cardinal Alexandru Todea, I.P.S. Daniel Ciubotea, mitropolit al Moldovei și Bucovinei, Leonida Lari, Sub generalul „Cultură politică”, Astra publică o parte din lucrările seminarului cu tema „Cultura politică în societatea post-comunistă”. Ele sînt destinate să contribuie la eliminarea „celor două precarități fundamentale ale lumii post-comuniste”, de care vorbește Vasile Gogea în editorialul revistei: „Una a culturii politice, civice și altele, a nivelului material al vieții. De micșorarea sau eliminarea celei din urmă se ocupă partidele politice, în interiorul sistemului de guvernare. În ce privește precaritatea culturii politice, aceasta face obiectul atenției instituțiilor de cultură, știință și învățămînt”. Este inutil să mai spunem că atît felul în care se ocupă partidele politice, cît și funcționarea instituțiilor de cultură, știință și învățămînt, lasă numai de dorit. Și-atunci se naște întrebarea: ce se întîmplă cu precaritățile, dacă nimeni nu le ia în seamă? Vom trăi și vom vedea. (D.F.)

ERATA

Dintr-o regretabilă eroare, în numărul nostru trecut, în cadrul dezbaterii cu tema „Disoluția imperiului sovietic”, numele unuia dintre participanți a apărut eronat: în loc de CORNELIU VLAD, Corneliu Antim. Facem cuvenita rectificarea, cerîndu-ne scuze atît domnului Corneliu Vlad, cît și cititorilor.

BUCUREȘTI

Sfîrșit de ianuarie

O ABSENȚĂ

S-a încheiat aproape anonim „Sexul lui Mozart”. O expoziție solidă, bazată pe un demers clar și pe cîteva plesse de rezistență (Subreal, Bitzan, Geta Brătescu, Cercel), riscantă poate, pentru vizitator și nu mai puțin pentru comentatori. De altfel inhibiția celor din urmă (cu excepția unor articole critice palide) spune mai mult decît mult așteptata polemică. Locul gol care-l lasă o expoziție de acest tip nu poate fi umplut niciodată cu personaje impresioniste, galerii Apollo sau saloane oficiale! Lipsa atenției de care în mod normal ar fi trebuit să se bucure un „atac la centenar” poate naște concluzia oboșelii actuale a comentatorilor ori a oboșelii lor dintotdeauna.

NORD

Muzeul colecțiilor, expoziția 12 gravuri suedeze. O expoziție decentă în care rigooarea tehnicii și a dimensiunii nivelează valoarea lucrărilor. Gravuri de calitate, unele remarcabile, soluții grafice tradiționale, aer precis nordic fără exclamații inutile conturează o expoziție pe rare și numi-o de bun simț.

AFIS

Sala Rondă etaj IV Teatrul Național. Fieful artiștilor polonezi — afișul — este privit istoric pe parcursul ultimilor 20 de ani. Explozie-exuberanță-grafică. Privite circular afișele sînt unilate prin manșetă sau chiar prin ficier grafice. Fiecare în parte exploatează la maxim cei 1/70 ai dimensiunii fie prin gest fie prin compoziție barocă. Impactul vizual e dus la maximum. De mare bogăție expoziția asaltează simultan retina și gîndirea, dovedind dacă mai era nevoie calitatea vizuală de care se bucură și afișul contemporan. Dimensiunea dintre ce se întîmplă în sala de expozitie și ce există acum pe stradă (și ce va fi în campania electorală) este atît de mare încît deznădejdea ne acoperă trist privirea.

DAN PERJOVSCHI

VIORICA STAVILĂ și PAGINILE DURERII ROMÂNEȘTI

În cele peste două decenii de cînd s-a stabilit în Franța, Viorica Stavilă a deschis paginile calvarului românesc cu o mare putere de pătrundere în subteranele unei psihologii totalitarist-comuniste, terifiante, aberante și inumane. A făcut un efort aparte, destinat, parcă, anume, numai celor care au suportat nemijlocit consecințele dezastruoase ale ideologiei extremiste comuniste.

Paginile calvarului românesc, așa cum ni le restituie Viorica Stavilă, în România și calvarul său, devin zguduitoare prin forța evocării, prin dezvăluirile de profunzime ale sufletului omenesc, pus în fața barbariei dezlănțuite, organizate într-un sistem diabolic al arbitrarului și al deciziilor anihilante pentru individ.

Scriitoarea își mărturisese convingerea că „va veni o zi în care glasurile victimelor nevinovate și ale popoarelor martire va face să tremure de groază pentru crimele lor pe toți tiranii și pe toți ceilalți monștri roși ai pămîntului”. A fost iluminarea dinăuntru a scriitoarei Viorica Stavilă pentru ziua care „va veni”, ziua aceea, iată, a venit, dar călătorii luptei continuă încă cu restul doctrinei comuniste și al mentalităților pe care ea le generat.

VASILE VETIȘANU

JEAN PIERRE BÉGUELIN

Director de studii economice - Banca națională elvețiană

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ ECONOMIA ELVEȚIANĂ?

(Urmare din numărul trecut)

Adesea greșit înțeles în străinătate, rolul de exportator net de capitaluri explică forța fundamentală a francului elvețian. De la instaurarea schimburilor valutare flexibile, în 1973, și după corectarea diferențelor dintre procentele inflației naționale, francul s-a reevaluat în medie cu 25% față de prestigiosul dolar, cu 33% față de puternica marcă germană și n-a pierdut decât 8% față de redutabilul yen. Evoluția n-a fost continuă, tendința fundamentală se menține, însă, și va continua, alina vreme cît va persista surplusul extern elvețian.

Amplasarea totalului intern al economiei lor individuale și necesitatea plasării unei părți a acestor fonduri în străinătate au contribuit în mare măsură - împreună cu stabilitatea monetară, absența controlului schimburilor valutare și secretul bancar - la ameliorarea competitivității băncilor elvețiene.

Inflația - crasi-recesiunea

Cu acest tablou am prezentat aproape o imagine piticească a economiei elvețiene. Desi impresia globală este desigur corectă, realitatea este mai puțin senină și viitorul mai nesigur.

Elveția (o mică economie deschisă) rămîne și ea neliniștită conjuncturii mondiale. Ca și vecinii ei europeni (cu excepția Germaniei) trece prin-o creștere economică nulă sau chiar ușor negativă. Această crasi-recesiune riscă de altfel să fie destul de pronunțată datorită caracterului foarte restrictiv al politicii monetare elvețiene actuale. O asemenea lipsă este ea însăși necesară pentru a lupta împotriva unei inflații care a atins un nivel inacceptabil pentru o țară cu prețuri tradițional stabile.

Cum să ne adaptăm progresului tehnic ?

Pentru omul de rând progresul tehnic este gadget-ul inutil sau indispensabil adaptat la aparatul foto sau la aspiratorul de ultimul tip. Pentru întreprinzător el reprezintă posibilitatea de a produce mai mult, cu mai puține masșuri. Pentru economist el reprezintă o modificare, fie a unor aspecte comparate, fie a unui grad de protecție naturală a economiei naționale. Mai puțin cunoscută, această ultimă apreciere este cea mai utilă pentru o analiză pe termen lung - după cum o do-

vedește istoria recentă a industriei elvețiene a ceasului.

Pentru a funcționa cu precizie, un ceas trebuie fabricat cu cea mai mare exactitate posibilă. Calificarea și perfecționarea lucrătorilor elvețieni făcuseră perfect față acestei exigențe; la preț egal al ceasului elvețian era mai bun decât cel al concurenței străine. Dar la începutul anilor '70, avantajul indubitabil de care se bucura industria ceasului elvețian a dispărut brusc odată cu proliferarea ceasurilor cu quartz, înființate mai precise decât cele mai sofisticate cronometre clasice. Industria elvețiană a ceasului nu s-a adaptat rapid, nu din lipsă de cunoștințe tehnice (primele mecanisme cu quartz au fost concepute în laboratoarele elvețiene) și din cauza degetelor mai fine și mai agile ale lucrătorilor asiatici. Nu este de mirare deci că în decurs de 20 de ani în locul celor 100.000 de locuri de muncă au mai rămas 30.000. Faptul că bransa n-a dispărut cu totul după o pierdere de competitivitate atât de brută se datorează supletii economiei elvețiene care a permis anumitor firme să se specializeze în ceasuri de lux sau, mai recent, în producția ceasurilor ieftine și moderne de tipul Swatch, cu o producție aproape total robotizată. Eficacitatea logistică este unul din punctele forte ale băncilor elvețiene datorită înaltelor calificări a personalului lor. Ea le permite să efectueze aproape fără greș operațiuni complexe și mult mai rapide decât concurenții lor din străinătate. Totuși informatizarea lumii bancare, erodează treptat acest avantaj. Cum trebuie să reacționeze bănele elvețiene? Dezvoltarea programelor computerizate mai bune decât concurenții? Deplasându-se activitatea în străinătate? Specializându-se și mai mult în alte servicii financiare? Pînă în prezent ele au ales prima cale, ceea ce nu prea este conform cu tradiția elvețiană. Tradiția prevede ca o industrie, care își vede competitivitatea internațională amenințată să dispare sau să se specializeze și mai mult. De pildă, fabricarea automobilelor elvețiene a încetat în 1930; industria textilă produce acum pentru marile case de modă de lux din Paris; cea a mașinilor execută numai mai mici comenzi speciale iar chimia se ocupă de amestecuri foarte complexe.

Reacția atipică a băncilor scoale în mod indirect la lumină limitele de formare prin sistemul de ucenicie. În etuda tuturor calităților sale, această metodă de formare se bazează în realitate pe o idee corporatistă și medievală. O asemenea concepție nu dezvoltă capacitatea de abstractizare a adolescentului, ea nu-i oferă

noțiuni de bază, esențiale meseriei lui. O tehnică modernă sofisticată și informatizată pretinde utilizatorilor ei o anumită capacitate de imaginație și mai ales o abstractizare din ce în ce mai intensă. Dacă o brodează poate fi reciclată în eroi-loră, un funcționar de bancă fără pregătire matematică nu poate să programeze un ordinator, ci doar să-l utilizeze eficient, în cel mai bun caz.

Datorită accelerării recente a progresei tehnice, cei ce s-au format din ucenicie nu mai dispun de armele necesare pentru a putea să-și schimbe repede profesia. Ne aflăm în fața unei probleme fundamentale a economiei elvețiene, care va trebui rezolvată mai devreme ori mai târziu.

Protecția sectoarelor sensibile

Alt fenomen important: avansul tehnologic slăbește protecția naturală a anumitor activități. Faptul se remarcă mai ales în sectorul transporturilor și al telecomunicațiilor.

Ținînd cont de stricătuniile pe care le provoacă în vâlcele înguste ale Alpiilor, și de necesitatea constantă de întreținere a drumurilor grav avariate în cursul iernii, autoritățile elvețiene interzic circulația camionelor mai mari de 20 de tone. Ele intenționează să oblige camioanele cele mai grele să recurgă la transportul feroviar. O asemenea politică va impune deschiderea unui nou tunel feroviar sub Alpi, al cărui cost înșă între 10 și 20 miliarde de franci ar avea repercusiuni economice grave. Contribuabilul elvețian ar putea să strimbe din nas la ideea de a finanța prin impozite sau prin mărirea datoriei publice lucrări utile mai ales altor europeni. Nu putem însă să nu ne întrebăm dacă peste 15-20 de ani cînd se vor termina lucrările, soluția aceasta nu va fi fost deja depășită, deoarece între timp mulți locuitori vor fi părăsit vâlcele pe care dorim să le protejăm. Chiar așa se va întâmpla dacă autoritățile vor reduce gradul de subvenționare a agriculturii - în cazul aderării Elveției la Comunitatea Europeană?

Trebuie să ne alăturăm Comunității Europene ?

Apare clar că forma pe care o va adopta pe viitor relațiile elvețio-europene influențează deja deciziile pe termen lung ale Elveției. Această chestiune, independent de aspectul ei politic, se rezumă pe plan economic fie la aderarea la Piața unică - sub formă de adăziune la Comunitatea Europeană - fie la adoptarea căii solitare sustinută eventual de cîteva țări tratate speciale.

Pentru membrii Comunității Europene, marele avantaj al Pieței unice pare să depindă numai de suprimarea formalităților vamale. Elveția care a încheiat un acord de schimb liber cu Bruxelles se află într-o situație similară, cel puțin în ce privește mărfurile. În ce privește serviciile ele sînt de regulă deja exportate așa încît integrarea europeană n-ar trebui să aibă cine știe ce efecte negative asupra lor. În schimb, economia elvețiană ar putea să sufere discriminări notabile dacă se va menține la balconul Comunității Europene. Firmele elvețiene nu se tem atât de imposibilitatea de a accede la piețele publice cît de o reducere progresivă, din ce în ce mai ermetică, a „for-

țării europene". Desigur la ora actuală acest pericol pare îndepărtat, dar nu trebuie uitat că măsurile protecționiste sînt adesea răspunsul la dezechilibrul intern.

Trei inconveniente grave

Dacă acest pericol pledează în favoarea intrării Elveției în Piața unică, ei trebuie totuși apreciat în parțial cu inconvenientele apropiate, care vor afecta grav trei domenii: agricultura, mina de lucru străină și suveranitatea monetară.

Subvenționarea agriculturii elvețiene ar trebui serios redusă: în orice caz este necesară realizarea ei, pentru că principile ce îi stau la bază sînt contradictorii. Dorim să menținem o populație rurală importantă, să-i asigurăm un venit egal cu cel din alte ramuri, și în plus să mărim producția agricolă. Or, în afară de cazul că corecția de produse alimentare ar crește în mod exploziv, unul din aceste principii va trebui abandonat!

Dar modificările cele mai profunde ale economiei elvețiene vor fi provocate de liberalizarea forței de muncă în cadrul Comunității Europene. Absența somatului și salariile ridicate ar atrage fără îndoielă în Elveția o multime de muncitori străini, în majoritate necalificați, pe de o parte țineri europeni din Nord sau din Vest, pe de altă parte emigranți mediteraneeni. În afară de avaturile șomajului, pe care ar trebui să le suporte un teritoriu deja atât de dens populat, acest flux ar avea două consecințe carocian negative. Specializarea producției elvețiene și-ar modifica astfel complet direcția, regresivă. Apoi, acest surplus de mină de lucru n-ar putea fi absorbit decât cu prețul unei relative scăderi a salariilor reale, și o creștere simțitoare a șomajului.

Acestor ajustări destul de dramatice li s-ar adăuna probabil o creștere a dobânzii reale, care de mai multe decenți este mai redusă în Elveția decât în restul lumii. Într-adevăr intrarea în Piața unică ar micșora de facto suveranitatea monetară elvețiană. Francul elvețian n-ar mai putea fi reevaluat unilateral și prin urmare, dobânzile elvețiene ar trebui să se alinieze la cele prevalente în Europa. O asemenea evoluție ar putea constitui în timp un obstacol pentru dezvoltarea pieței financiare elvețiene. În plus dacă Elveția aderă la Comunitatea Europeană și dacă în Europa va circula o monedă unică, piața elvețiană riscă să-și piardă majoritatea stuurilor. Armonizarea fiscală inter-europeană ar erodea secretul bancar elvețian și francul elvețian nici n-ar mai exista. Numai calitatea minții de lucru va putea să asigure prosperitatea internațională a unei piețe financiare.

Successesele sale trecute și legendara și capacitatea de adaptare vor permite economiei elvețiene să evite o dilemă atât de dureroasă. Acum ori niciodată este momentul să dăm dovadă de înfrățenie. N-ar fi preferabil să înaintăm singuri de-a lungul unui torrent de munte pur și simplu decât să teadim, înșă alte mulțimi ca să remorcăm vasoare pe un canal european în care se reflectă fumul ceasurilor de uzină? O asemenea olimbare solitară poate părea multoara doar o reverie à la Jean Jacques Rousseau. Trăgătorul Contractului Social era elvețian...

Traducere de L. NICHIFOR
(Politique internationale - 1991)

FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ împreună cu UNIVERSITATEA WARWICK - MAREA BRITANIE

Oferă burse post-universitare pentru obținerea diplomei intr-unul dintre domeniile: Master of Arts, Master of Business Administration, Master of Education, Master of History, Master of Laws, Master of Science, sau a unui titlu superior prin activitate de cercetare: Doctor of Philosophy, Master of Philosophy, Master of Arts, Master of Science, Master of Laws la Universitatea din Warwick.

Durata burselor este de 1, 2 sau 3 ani în funcție de specialitatea aleasă. Data începerii cursurilor este 5 octombrie 1992.

Criterii de eligibilitate a candidaților:

- 1) absolvenți ai unei instituții de învățămînt superior într-unul dintre domeniile enumerate mai sus pînă în octombrie 1992;
- 2) o foarte bună cunoaștere a limbii engleze (scris, citit, vorbit);
- 3) vîrsta de maximum 35 ani impliniți pînă la 5 octombrie 1992;
- 4) să nu fi susținut încă doctoratul la o altă universitate;
- 5) să nu fi beneficiat de studii în străinătate.

Dosarul de selecție trebuie să cuprindă:

- 1) formularele de înscriere corect și atent completate în două exemplare;
- 2) copii după diploma universitară și foaia matricolă traduse în limbă engleză și legalizate;

3) două scrisori de recomandare de la profesori care au îndrumat sau examinat lucrarea de diplomă (traduse în limba engleză);

4) un certificat de atestare a cunoștințelor de limba engleză (dacă este cazul). Ulterior aceste cunoștințe vor fi verificate printr-un test special (IELS sau TOEFL);

5) un „curriculum vitae” menționînd studii speciale, premii, concursuri cîștigate, publicații;

• Dosarele vor fi completate în limba engleză iar cele incomplete nu vor fi luate în considerare.

• Candidații sînt rugați să specifice pe plic numele programului: „Universitatea Warwick”.

• Data limită de primire a dosarelor este 29 februarie 1992.

Alte informații și primirea dosarelor pentru selecție la oricare din Fundațiile Soros din țară:

• BUCUREȘTI: Calea Victoriei 133, CP 22-196, cod poștal 71102, telefon/fax: 50.63.25 sau 59.74.27

• TIMIȘOARA: Piața Operei 2, et. 3, cod poștal 1900 telefon/fax: 961/36194

• IAȘI: Bulevardul Copou 19, CP 1356, oficiul poștal 6, telefon: 981/47241, fax: 981/47100

• CLUJ: Str. Galaxiei 1A, cod poștal 3400, tel: 95/150163